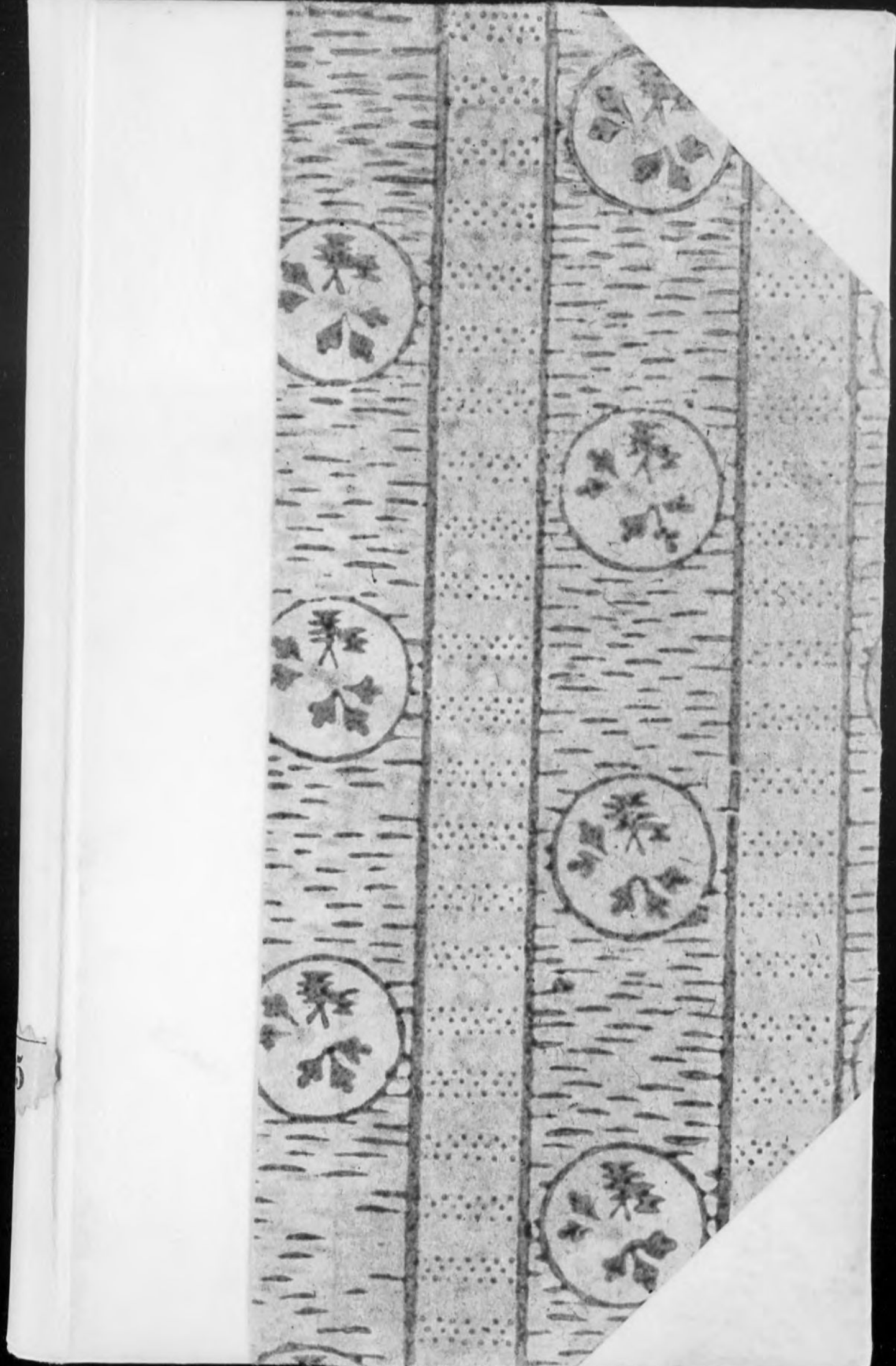

UBL: BKNOOG 125

Boekenroogen

125.

Een Schoone ende genoes
gelijke Historie /
18125 V A N D E

Seven Wijsen van ROMEN,

Woe sy des Keysers Pontianus Sone on-
derwefen tot alle goede leerlinge / ende met wat mid-
delen en list zijn Stief-Moeder hem socht
tot onkuygheyt / waerom sy na-
maels noch verbrant wort.

Verciert met eenige schoone ende konstige Figue-
ren op yeder Exempel dienende , voor desen
nooyt soo in Druk geweest.

Tot AMSTERDAM,

By de Erve van de Med: Gysbert de Groot, en
Antony van Dam in comp. 1719.

Hier begint de Histo-

rie van de seven Wijsen van Ro-
men, welcke Historie seer
schoon is om te hooren.

Tromen was een Keeser geheten Pontia-
nus / die seer wijs was / ende troude een Co-
nincs Dogter tot zijn Hupsvrouwde / die seer
schoon ende alle menschen seer gracieus was /
ende die hy seer lief hadde. Dese ontfink van hem eenen
Sone die seer schoon was / ende gaf hem een name
te heten Diocletianus / ende dit kind wert groot ende
van alle menschen seer bemint. Als dit kind seven
jaren oudt geworden was / so wiert de Keeserinne zijn
Moeder ter doot toe siek. Ende als sy sag datse den
doot niet outgaen en mocht / so sant sy een Bode tot
den Keeser / dat hy haestelyk tot haer komen soude / om
haer te visiteren in der siekten. Ende als hy tot haer
quam / so seyde sy tot hem : O liebe Heer Keeser / want
ik dese siekte niet ontgaen en mag / soo bidde ik u
een klepne bede met ootmoedighet / dat gy my die
gunnen wilt eer ik sterbe. Doen antwoorde de Keeser
: bidt wat gy wilt / want ik en sal u niet wepge-
ren wat gy bidt. Doen seyde sy / want gy na myn
doodt (als ik vermoede) een ander Hupsvrouwde
trouwen sult / als dat behooryk is / soo bidde ik datse
geen macht over mynen Sone en hebbe / maer dat hy
verre van haer opgevoet worde om wijsheyt ende lee-
cing te verkrighen. De Keeser antwoorde haer / seg-
gende : mijn alderlicfste Vrouwde weest doch dieg see-
ker ende houdt dat vast / want ik u bede sonder twijf-
sel volbrengen sal. Daer naer keerde sy haer omme ten
wande ende gaf haren Geest. De Keeser beschreyde

MJ. DER NED.
LETTERKUNDE
TE LEIDEN

Tot A. M. S. T. E. R. D. A. M.

Antony van Dam in conp. 1719.

Van de seven Wijfen,

heer doodt langen tijt / ende hielt zijn d'zoefhept lange na dat sy begraven was / ende hy en woube geenen troost van yemand en ontfangen. Op eenen tijt als hy op zijn bedde rustende was / doen docht hy neerstelijck van zijn Soon in zijnder herten. Siet ik heb een eenigen Soone / wat mocht ik beter doen dan dat ik hem konsten ende wijshept liet leeren / terwyle dat hy jonck is / want hy doch na mijn doot dat Roomsche Rijk regeeren sal. Des morgens vroeg dede hy tot hem komen alle zijn Heeren ende Princen / om dat hy hem daer af met hen-lieden beraden wilde. Doen antwoorden sy hem / seggende: Heer Keyser / hier te komen zijn seven wijse Meesters / alsoo gy wel weet / die alle ander Meesters ende geleerden te boven gaen / die men weet / ons dunkt goet dat wy die vooz u laten komen / op dat sy uwen Soone ontfangen / ende hem konsten ende wijsheden leeren mogen. Dit docht den Keyser goeden raet te zijn / ende hy sond byleven aen de seven Wijfen met zijnen secreten Signette geteekent / dat sy tot hem komen souden sonder enig ver trek. Ende soo haest als sy des Keyfers byleven ontfangen hadden / so quamen sy tot hem sonder vertoeben. Ende als sy vooz den Keyser gekomen waren. soo seyde hy tot hen allen: mijn lieve Heeren ende Princen / weet gy de oorsake waerom dat ik u heb ontboden? Sy seydten: Heer Keyser u sake ende uwen wille en weten wy niet / maer ons Heere de Keyser wil hem geweerdigen zijnen wille te kennen te geven zijne Dienaers / ende dan sullen wy alle tot zijnen wille obedieren.

Hier belast ende beveelt den Keyser sijnen Sone by de seven Wijfen, dat se hem in alle goede zeden ende konsten sullen onderwijfen ende leeren.

Doen

ende der Vrouwen loos bedrog:

Den sprack de Keyser tot hen-lieden: Ich heb een eenigen Soone / den welcken ich u-lieden beveelen ende over-leveren wil / op dat gy hem mocht beoeden ende leren / op dat hy u leringen / wijshept ende konsten mach verkrijgen / dat hy bequaem wordt na mijn doodt dat Roomsche Rijk wijselijcken te regeeren. Doen seyde de eerste Meester / die genoemt was Bantillas: O Heer Keyser geeft my uwen Soone te leeren / ende ik sal hem binnen den tijt van seven jaren alsoo leeren / dat hy alsoo veel konnen sal als ich ende mijn gesellen. Des anderen naem was Lentilis / die sprack: Heer Keyser / lange heb ich u gedient / ende en heb geen loon gehad / ende ik en begeere geen loon anders dan gy my uwen Soone te leeren doet / ik sal hem binnen ses jaren leeren ende ondertwijfen dat hy soo veel konnen sal als ik ende mijn gesellen. Doen quam de derde / die genoemt was Craton / die seyde: Heer Keyser / dikwils heb ik met u geweest in de Zee / in perijckel mijns levens / en noch heb ik geen loon ontfangen / ende mocht ik mi dit tot mijn loon ontfangen / dat gy u geweerdigen wilt uwen Sone my te beveelen: ik soude hem alsoo leeren ende informeren in wijshept ende konsten / binnen vijf jaren (alsoo verre als hy enig verstant heeft) dat hy soo veel wijshept soude hebben als ik ende al mijn mede-gesellen. Doen stondt op de vierde Meester / wotens name was Malquedraep / die seer mager was / ende seyde: Heer Keyser laet u gedenken hoe dat ik ende mijn Vooz-vaders u gedient hebben / ende en hebbe daer geen loon van ontfangen / daerom ich anders niet bidden en sal dan dat gy my uwen Soone beveelen wilt te leeren / ende ik sal hem doen weten alsoo veel binnen vier jaren als ik ende al mijn gesellen weten. Doen sprack de vijf de die Josephus hiet / ende seyde: Heer Keyser ik ben oudt ende dikwils tot uwen rade geroepen / ende

3

de

Van de sevan Wijsen;

De dat u mijnen raet profijtelijk heeft geweest / dat is u wel bekend: waer voor ick tot noch toe geen profijt van u gehad en heb: ende nu en begeer ick niet meer dan dat gy my uwen Sone beveelen wilt / ende ick sal in ynder leeringe alsoo arbeiden / dat hy binnen drie Jaren soo veel weten sal als ick ende al mijn gesellen. Doe quam de seste Meester / wiens name was Clephas / ende seyde gelijk als de ander hadden geseyt / belovende den Jongelink te vol-leeren van alle haere konsten binnen twee Jaren. De sevenste Meester / wiens name was Joachim / seyde desgelijks / ende bad om den Soone des Keyfers / begeerde hem te leeren binnen een Jaer de wijsheyt van hen allen.

Hier wordt voor des Keyfers Soon een fraey ende lustig Paleys aen een Berg getimmert.

Als dit aldus geschiet was / seyde den Keyser: mijn lieve vrienden ick danke u seer grootelijks van allen ende elk bysonder / dat een pegelijk mijnen Sone soo hertelijk begeert hebt / ende geboden mijnen Sone te voeden ende te leeren / waer 't saeke dat ick hem nu den eenen beveelen woude / ende den anderen weggerde / soo souder twist af mogen komen. Daerom hebt elk van u allen hem besonder te leeren. Als dit de Meesters hoorde / dankten sy den Keyser seer / ende namen des Keyfers Soone ende leyden hem ten Hove van Rommen: Onderwegen sprak Meester Craton tot zijne gesellen: hoorjt wat mijnen raedt is / ist saeke dat wy dit kind in der Stadt van Rommen leeren sullen / soo sal daer soo veel geloofs ende vergaderinge des volks wesen / als doch altoos daer is / dat sy den jongen hinderen sullen in zijn fantasia ende verstande / ick weet

ende der Vrouwen loos bedrog.

weet een alderschoonste Pzeel buyten de Stadt van Rommen / drie mijlen verre gelegd / dat seer solatieus ende geneuchelijck is: Daer willen wy hem timmeren een steene kamer die vierkant is / ende setten hem daer in 't midden / ende doen schryven aen de mueren die seben dype konsten / dat hy althijt klaerlijck als in een Boek zijn leeringe mach sien. Ende desen raet behaegden hen alle wel / ende volbrachten 't gene dater geseydt was. Ende de Meesters leerden den jongen seer neerstelijck allen dagen / seven jaren lanck. Ten epude van die seven jaren spraecken de Meesters onderlingen / ende seyden: Het waer nu goet dat wy onsen discipel examineerden / ende sagen wat hy gebozdert heeft / ende het docht hen allen goeden raet. Doen seyde Bantillas: hoe souden wy hem mogen proeven? Craton seyde / een pegelijk van ons allen sal onder den hoek van zijn bedde als hy slaeyt leggen een blad van een eploof / ende dan sullen wy vernemen (als hy ontwaekt) of hy yet geboelt. Dit geschiede aldus / ende als hy ontwaekte soo verwonderde hy hem seer / ende sloeg zijn oogen opwaerts boven in de kamer met grooter vlijtigheyt. Doen dit de Meesters sagen / so seyden sy tot hem: Heere waerom soo beurt gy uwe oogen soo neerstelijck opwaerts siende? Doen antwoorde hy: ten is geen wonder / want terwyle dat ick geslapen heb / soo is de hoogte der kamer genepgt totter Aerden / oft de Aerde is onder my verheven. Doen dit de Meesters hoorde / seyden sy: Ist dat dit kind levende blijft daer sal wat goets af worden.

Hier raden des Keyfers Heeren den Keyser een Wijf te nemen.

Hier-en-tusschen quamen die Wijsen ende Heeren van Rommen tot den Keyser / ende seyden: Heer Keyser /

set / want gij maect een Soon en hebt / en die sterben mocht / soo waert oorzbaerlijck dat gij een Hupschvrou eroude / om meer kinderen te krijgen / dat hij abontueren dat Roomsche Rijk niet sonder Heer en blijue. Ook zijt moogende / alwaer 't saecke dat gij soo veel kinderen kreget / dat gijse brengen mocht tot groote dingen ende staet. Hier op antwoorde de Keyser / want 't uwen raet is dat ik een Wif nemen sal / soo soekt mij een supber Maegt / ende edel geboren / van sal ik uwen raedt doen. Doen sochten sy veel Landen door / ende bonden de Conincs Dochter van Castilien die seer schoon was / ende die wiert den Keyser gegeven tot eenen Wifue. Dese behaegde hem soo wel dat hij gebangen wiert in haer liefde / soo seer dat hij de hoes hejdt van zijn eerste Wif al vergat / ende sy leefden hejde sonder kinderen. Ende als de Keyserinne sag dat sy geen kinderen gekrijgen en mocht / soo werdt sy bedrukt / ende soo sy hoorde dat de Keyser noch een Soon had / bevolen de Wifue Meesters te boeden

ende der Vrouwen loos bedrog.

den ende leeren tot des Rijks behoef: Soo dacht sy van dier ueren hoe sy hem mocht dooden. Op eenen nacht geviel dat de Keyser met zijn Keyserinne lag op zijn bedde / ende hij seyde tot haer: Mijn alderliefste Vrouwe / nu sal ik ervaren die heymelijcke dingen mijns herten / want onder de Sonne en is geen creatuer die ik boven u lief heb / ende daerom soo hebt vast betrouwen in mijn liefde.

Hier bidt de Keyserin den Keyser, dat hy sijn Soon wilt r' huys laten halen.

Den seyde sy ist alsoo als gij segt / soo bidde ik u een klepne bede / dat gij mij die geven wilt. De Keyser seyde: bid dat gij wilt: ende dat mij mogelijck is te doen / dat sal ik u geven: De Keyserinne seyde: Als gij wel weet Heer Keyser / soo en heb ik noch geen kint by u gekregen / dat mij seer zwaer is: Ende want gij uwen eenigen Soone gheset hebt te leeren van de seven Wijfen / dese houde ik voor mijnen Sone / waerom

Van de seven Wijfen,

Ik u bidt dat gij om hem senden wilt / op dat ik van zijnder tegenwoozbigheyt getroost mach worden / nadien dat ik selve geen Sone en heb. Doen antwoozde de Kepsers: Het zijn xvi. jaren geleden dat ik hem lest sag / het belieft mij wel dat uwen wille geschiede. Terstont sant sy brieven totten seven Wijfen / met des Kepsers Signet geteekent / ende hielden in dat sy op haer lijf te verliesen des Kepsers Sone in de Hoog-tijt van Pinxteren souden tot hem brengen. Als die seven Wijse Meesters desen Brief gelezen hadden / en des Kepsers wille te verstaen hadden / soo gingen sy op eenen avont stont schouwende in de Sterren / ende onder-soekende oft ook oozbaerlijk ware na des Kepsers wille zijnen Sone hem te brengen / ende met hem op den wege te gaen. Ende als sy wel ende klaerlyk in de Sterren gesien hadden / soo bonden sy waer dat sy dat kindt totten geteekenden tijde zijnen Vader weder brochten / dattet in dat eerste woort dat spreken soude / quader doot soude steruen / waerom sy bedroeft waren. Ende als sy noch neerstelijken in een sonderlinge Sterre sagen / soo verstonden sy datse allegader haer hooft verliesen souden / waert datse dat kindt op den voorszeyden tijt zijnen Vader niet en leberden. Doe sprak daer een van hen-lieden: van twee quade moet men 't minste kieser / het is beter dat wy alle steruen / dan dat dit kindt zijn Lijf verliest / daerom om dat wy des kindts leven behouden mogen / soo laet ons gaen tot den Vader. Doen de Meesters aldus bedrukt waren / quam des Kepsers Sone upite hamer / ende sag dat al zijn Meesters seer bedroeft waren: en hy vzaegde hen de saeke haerder droefheyt / waer op sy hem antwoozden ende seuden: O Heer / van uwen Vader hebben wy brieuen ontfangen / op verbeurte van ons hooft den / dat wy in de Hoog-tijt van Pinxteren u weder souden brengen in u lant / waer op wy den

Hemel

ende der Vrouwen loos bedrog.

Hemel ende Sterren doozocht hebben / daer wy klaerlyk gesien hebben / ist dat wy u ten voorszeyden tijde uwen Vader presentieren / soo sult gij in het eerste woort dat uyt u mont gaet / met een leelijke doot verraden werden. Doen seude de jonge tot zijn Meesters: ik moet ook in de Sterren sien: ende als hy dat dede / sag hy in een klepne Sterre / waert dat hy hem seluen seven dagen van woorden onthouden kon / soo soude hy zijn leven houden / ende nochtans soude hy alle dage ter Galgen worden gelept. Ende als hy dit gesien hadt soo riep hy zijn Meesters tot hem / ende wees haer de Sterre / ende hy verklaerde haer alle dingen / ende seude: Stet mijn lieve Meesters ik sie klaerlyk in die Sterre dat ik mijn leven behouden sal / kan ik mij seven dagen lank bedwingen van alle woorden. Ende / want gij zijt die seven Meesters / wijser dan al de werelt / soo ist een klepne dink dat een pegelijc van u eenen dag vooz mij antwoort geeft / ende met uwer wijser antwoozde elk in zijnen dage mijn leven onthoude / dat ick ten achsten dage selve spreken mach vooz mij / ende u ook in 't leven houden. Doen de Meesters die Sterre gesien hadden die hem de Jongelink gewesen hadt / soo verstonden sy alle dat hy waer gesept hadde / ende seuden: De Almach-tige God sy des geloost ende gebenedijt / dat onsen Discipel ons allen te boven gaet in wijsheyt. Doen seude de eerste Meester Bantillag / o Heer / ik sal des eersten daegs vooz u antwoozden ende also u leven behouden. Ende Lentilus die ander Meester / seude: ik sal u des anderen daegs verantwoozden / ende desgelijc beloueden hem alle de andere een pegelijc in zijnen dage / na haer ordinantie hem zijn leven te behouden. Ende als dit geschiet was / so deden sy den jongen een Purperen kleet aen / ende saten met hem op haer Collenaers / ende reden met eerlijken State met hem totten Kepsers.

Hier

Hier trekt den Keyser met sijn Heeren in grooter vreugden sijnen Soon te gemoet.

Ende als de Keyser verstonit dat sijn Soon op den wech was tot hem te komen / soo toog hy hem te gemoedt met grooter feestten. Doen de Meesters hoornden dat de Keyser haer te gemoedt soude komen / sepden sy tot den jongen: het is best dat wy booz-trecken om u saligheyt booz te staen / hoe een pegelijck van ons booz usprekende / u leven behoude. Die jongen sepden / het beliest my wel dat gy soo doet / maer ik bid u gedenkt my in dien tijt der doot. Als sy dit hoornden soo negen sy hem toe / ende reden ter Stad-waert / ende des Keyser's Sone quam bezre achter / seer eerlijck. Ende als de Keyser by hem quam / greep hy hem om den hals / ende sepden: Mijn liebe kind / hoe lange tijt heb ik u niet gesien / hoe mach't met u wesen. De Sone neygde den Vader toe metten hoofde ende gaf hem geen antwoorde. De Vader verwonderde hem seer dat hy tot hem niet en sprak / ende docht in hem selven dat hy dat soo had by informatie van sijn Meesters / als dat hy rijdende niet spreken en soude. Doen de Keyser met sijn Soon booz de Zael gekomen was ende van den Paerde geseten waren / so nam hy sijnen Sone by de hant ende gink met hem te Zale / ende sette sijn Sone by hem ende sag hem aen / ende sepden: segt my hoe ist met u Meesters / ende hoe hebben sy u geleert / het sijn veel jaren geleden dat ik u niet gesien en heb. Maer de Sone neygde metten hoofde sijnen Vader toe / ende gaf hem geen antwoorde. De Vader sepden: Sone waerom en spreekt gy my niet toe.

Hier verciert haer de Keyserin om des Keyser's Soon welkom te heten.

Als

Als de Keyserinne hoorde dat des Keyser's Soone gekomen was / ende dat hy sijn Vader niet toe en sprak / soo was sy blijde / ende sepden: ik wil gaen om hem te sien / ende sy clederde haer / ende nam met haer twee Camerieren ende gink derwaerts. De Keyser dede haer sitten by sijnen Soone / ende sy sepden: Heer Keyser is dit u Soone die onder seven wijsen Meesters opgeboet is? De Keyser sepden: hy is mijn Soon / maer hy en sprekt my niet toe. Doen sepden sy / doet my uwen Soone ik sal hem doen spreken / ist dat hy van al sijn leven oopt gesproken heeft. Doen sepden de Keyser tot sijnen Soone / staet op ende gaet met haer. De Soone neygde sijn Vader toe / recht of hy seggen wilde: Vader ik ben daer toe berept / nwen wil te doen. Doen nam hem de Keyserinne met haer in haer kamer / ende geboot al haer gesinne datse upt de kamer gaen souden / ende sy setten den jongen by haer op 't bedde / ende sepden tot hem: o liebe Bloetle-
ne.

Van de seven Wijsen,

ne ik heb veel van u schoonheidt gehooft / maer nu
ben ick blijde dat ick u met mijne oogen sien mach
die mijn ziele lief heeft / want ik heb u Vader doen
senden om u / op dat ik my verblijden mocht van u
schoon aensicht / waerom ik u sonder twijffel te ken-
nen gebede dat ik om uwer liefde tot desen dage mijn
eere bewaert hebbe / wilt my doch toe spreken / ende
laet ons nu t' samen te bedde gaen. Maer de Jonge-
link en gaf haer geen antwoorde daer op. Als se dat
sag / seyde sy tot hem : O goede Diocletiane / gy zijt
de helft van mijn Ziele / waerom en spreekt gy my
niet toe / ende waerom en toont gy my niet eenig
teeken van liefde / segget my wat ik doen sal ende
wat gy van my begeerende zijt / want ik ben doch
bereydt uwen wille te doen. Ende als sy dit geseydt
hadde / soo greep sy hem om den hals / ende wilde hem
kussen aen zijnen mont / maer hy keerde zijn aensicht
van haer ende en woude haer niet consenteren. Doen
seyde sy tot hem : o Sone / waerom doet gy aldus met
my / siet ulemant en mach ons sien / laet ons t' samen
stapen / ende dan sult gy wel vernemen dat ik mijne
reynigheyt om uwe liefde noch bewaert heb : maer
de jongen dede zijn aengesicht van haer. Als sy sag
dat hy haer versmade / so ondede sy haer borsten ende
haer naekt lijf / ende seyde : siet hiut wat schoonder li-
chaem ik heb bereydt tot uwen wille / alleen geeft my
dijn consent / want anders sal het my qualijk beko-
men. De Jongelink en bewees haer geen vriend-
schap / noch met tekenen noch met aensicht / maer also
veel als hy mocht / arbeide hy van haer te gaen. Ende
als sy dit merkte / seyde sy : o alderleefste Jongelink /
ist dat gy my niet consenteren en wilt / noch ook niet
toe spreken / siet daer is Inkt / Papiet en Penne /
wilt doch schrijven / oft ik in eeniger tijdt in uwer lief-
de betrouwen hebben mach of niet. Doe nam dese
Jonge

ende der Vrouwen loos bedrog.

Jongelink het Papiet / ende schreef aldus : o mijn
Vrouwe dat moet verre van my zijn dat ik mijns
Vaders Boomgaert violeren soude / want ik niet en
weet wat brenghet my daer af soude mogen komen.
Ik weet sekerlyk / dat ik in 't aenschijn Godts
zwaerlyk sondigen soude / ende verkrighen maledicte
van alle menschen.

Als nu de Keyserin sag dat des Keyfers Soon haer
onkuysheyt niet en wilde volgen, soo ver-
scheurde sy haer klederen, om des Keyfers
Soon om den hals te brengen.

Doen sy de Cedule hadt gelesen / brak syse met de
tanden / ende scheurde haer klederen met haer na-
gelen / tot haer navel toe / ende krabde haer aensicht
dat bloedig wert / ende dede haer cierheyt van haer /
ende riep met luyder stemmen / komt my te hulpe gy
alle van mijns Heeren gesinne / eer dese boose Jonge-
link my verkracht. Den Keyser die doen inder Sale
was / als hy de Keyserinne hoorde roepen liep hy haer
selijken ter kameren / ende vragde wat haer deer-
de / ende zijn Ridderg ende Heeren volgden hem na te
sien wat daer was. De Keyserinne seyde tot den Key-
ser : O Heere ik bid u hebt medelijden met my. siet dese
Jongelink en is u hiut niet / maer een guyt / boef en
Vrouwen-verkrachter / want als gy weet soo heb ik
hem gebrecht in de kamer met my / dat ik hem soude
doen spreken / daer ik mijn best toe dede / maer doen ik
hem vermaenden tot deugde / ende te spreken / soo
heeft hy my aengesocht om met hem te sondigen / ende
want ik geen consent geben woude / maer hem weder-
stont na mijn vermogen / om dit quaet te schouwen / so
heeft hy mijn aengesicht gescheurt tot den uyttersten
mijns

Van de seven wijfen,
 mijns bloets / ende al mijn cierheyt weg geworpen/
 ende my aldus gehanteert als gy sien moget / ende en
 haddy tot mijn roepen niet terstont gekomen / hy sou-
 de zynen quaden wille met my volbragt hebben. Doen
 den Keyser haer aldus bloedig in 't aengesicht ende
 haer cierheyt ende kleederen gescheurt sag / ende haer
 klachte gehoozt / soo wert hy verwoet van toorn / ende
 geboot zyn Dienaers dat seden Jongellink ter Gal-
 gen leyden soude / ende hem daer aen hangen.

Hier doerden Keyser sijnen Soon gevangen
 setten.

Als dit die Princen hoorde / senden sy : o Heer
 Keyser / gy en hebt niet meer dan desen eenigen
 Sone / 't en mag niet wesen hem so ligtelyk te dooden /
 dat Recht en de Wet is geordonneert om de misdadi-
 gen daer mede te veroordeelen : is 't dat hy immer ster-
 ven moet / wilt hem doch met donnisse der Justitie la-
 ten

ende der Vrouwen loos bedrog.

ten verwinnen ende verwijfen / op dat men niet en seg-
 ge / De Keyser heeft zyn eenigen Sone in de hitte zijner
 rooynigheyt laten dooden. Als dit den Keyser hoorde/
 geboot hy dat men hem in de gevangenis leyden soude
 tot dat donnisse tegen hem gewesen worde. Als de
 Keyserinne hoorde dat die Jongellink niet gedoot
 was / so schreyde sy seer / ende en wilde geen troost ont-
 fangen. Doen 't nacht geworden was / ende de Key-
 ser in de slaep-kamer gink / hoorde hy de Keyserinne
 met grooter huplen schreyen / ende hy seyde tot haer : o
 alder liefste Vrouwe / waerom wort u herte aldus seer
 van droefheyt gequelt ? doen seyde sy ; gy hebt my
 gehoozt ende gesien hoe dat u vermaledighen Soone
 my aldus heeft gelastert ende confus gedaen / ende u
 ende my vertoont / dat gy geboden hebt dat men hem
 hangen soude / ende siet noch leeft hy / ende u wort en
 is niet volbracht / ende mijn confus en is niet gewor-
 ken. Den Keyser antwoorde / morgen sal hy by don-
 nisse der justitie sterben / anders soude onse eeren daer
 in gequetst worden. Doe seyde sy : o Heer Keyser sal
 hy noch lange leven / soo segge ik voozwaer dat u ge-
 beuren sal gelyk dat exempel dat men van een Wor-
 ger van Komen sept. De Keyser seyde : ik bid u wilt
 my dat exempel seggen. Sy seyde : dat wilt ik geerne
 doen.

Hier begint het eerste Exempel der Keyserinne
 tot den Keyser.

Te Komen was een Worger / en hadt eenen schoo-
 nen Boomgaert / daer in hy had staen een Edelen
 Wijn-boom / die alle Jaren vruchten bracht / van als
 ker krachten / dat soo wie van de vruchten smaekte /
 alwaer hy heel siek / hy soude terstont genesen. Dus
 geviel op een tijt dat die Worger in zyn Hof gink / en

de vant onder dieu boom een schoonen jongen boom.
Doen riep hy zynen Gardener tot hem / ende seyde :
mijn lieber vrendt / wilt doch van desen jongen boom
een loodt planten / schoonder dan den ouden boom is.
Den Gardener sprak / geerne Heer / ik sal mijn best
daer in doen. Op een ander repse quam die selve Man
weder om die jonge loote te visiteren / ende hem docht
dat de jonge lote niet en wies als sy wel mocht : Ende
hy vzaegden den Gardener hoe dattet mocht by ko-
men. De Hof-man seyde : o Heere ten is geen won-
der / want desen grooten boom is soo wijdt ende
breet van tacken / dat de locht niet raken en kan aen de
wortel van den jongen boom. Doen seyde die Man /
hozt de tacken al rontom van den boom / ende geeft
den jongen lucht. Ende de Hof-man dede also. Doch
quam den Heere wederom te besien wat den jongen
boom geboydert had in 't wassen / ende hy en konde daer
geen vorderinge aen sien. Doen seyde hy de Garde-
ner : noch en wast den jongen boom niet / wat mag
hem deeren dat hy niet en wast ? den Hof-man seyde :
ik vermoede dat de hoogheyt des ouden booms hem
beneemt de Sonne ende regen / datse den jongen boom
niet raken en konnen / daerom mag hy by avontuer
niet wassen. Doen seyde den Heer : Meester want het
soo is / wil ik dat gy den boom af-houwt ende neder
legt / want ik hoope van dese loote een beter boom te
hebben. Den Hof-man was zyn Heer gehoozsaem / en-
de deed den boom heel wech. Ende als dat geschiedt
was / soo gink de jonge boom heel te niet / soo datter
geen profijt van gekomen en was / dan die plante met
grooter schaden. Doen dit de arme lieden ende sieken
sagen / vermaledijden sy al de gene die raet of daer daer
toe gegeven hadden / dat den boom verdozret was /
daer de arme lieden ende sieke menschen af gelaest en-
de gesont wierden gemaekt. Doozt seyde de Keps-
tinne :

tinne : Heer hebby wel verstaen dat ik gesept heb ?
Hy seyde ; Ja ik seer wel. Doe seyde sy / Du sal ik
bedupden wat dat betekent dat ik u gesept hebbe.
Desen boom (Heer Kepsfer) is u Persoon / soo edel dat
veel arme menschen ende sieken van u hulpe ende raet
gelaest worden. Dat jonge boomken dat onder den
grooten boom uytspuyt / is utwen vermaledijden
Soone / die my by zyn kosten begint te wassen / ende
studeert ten eersten hoe hy u tacken der mogentheidt
afsnijden mag / om te verkriggen menschelijke lof :
daer na studeert hy u Persoon te bederven / op dat hy
regeeren mag : maer wat gebalt dan anders dan
dat d' arme menschen vermaledijden al de gene die u
Soon bederven mogt ende dat niet en hebben gedaen /
ik rade u dat gy hem verderft terwyle gy machtig
ende gesont zyt / op dat die maledictie der menschen
op u niet en komt. Doen seyde den Kepsfer : gy hebt
my goeden raet gegeven / morgen sal ik hem met een
versmade doodt doen dooden.

Hier belast den Keyser sijnen Soon te hangen
ende hoe hem sijn eerste Meester verloft.

Ende alst dag gewoorden was / ging den Kepsfer
sitten te rechte / en gaf de sententie dat men zyn
Soon soude ter Galgen ledden / doozgaende met trom-
petten / in teken des doodts. Ende doe des Kepsfers
Soone om de Stad gelept wiert / soo begon 't gemeene
volk te weenen ende te roepen : wee ons ! wee ons ! de
eenige Soone des Kepsfers wert gedoot. Als dat al-
dus geschiede / soo quam Tillas de eerste Meester den
roepende volke te gemoet rjden : ende doen de jonge
zyn Meester sag / neygde hy hem toe metten hoofde /
recht of hy seggen wilde / gedenkt mijn als gy by
mijn

mijn Vader komt / ende siet hoe ik nu ter Galgen
gelept werde. Doen seyde hy totten geene die hem ten
Galge leyden: en wilt u niet haesten hem ter doot
te leyden / ik hoope by de gratie Godts dat ik hem
heden van de doot sal verlossen. Doen riep dat volk /
o goede Meester wilt u haeren ten Dalleyse-waert
ende verlost u Discipel. De Meester sloeg zijn Paert
met spooren ende reedt na't Dalleyse/ende als hy daer
quam so groete hy den Kepsen niet gebogen knien. De
Kepsen seyde: nimmermeer moet u goet geschien. Den
Meester antwoorde hem; o Heer / ik heb van u een
ander goet verdient. Den Kepsen seyde: dat liegt gy /
want ik heb u ende u gesellen ober-gelevert mijnen
Soone die wel spreken konde / ende in alle zeden wel
beset / ende nu is hy ston / ende dat 't alder-quaetste
is hy wil mijn Kepsen verkrachten / waerom dat hy
heden steruen moet / ende gy silt ook quader doot ge-
doot worden. De Meester seyde / o Heere / van uws
Soons wegen dat gy segt dat hy niet en spreekt /
dat

ende der Vrouwen loos bedrog.

dat kan Godt dat hy in ons geselschap wel plag te
spreken / ende waerom dat hy niet en spreekt / dat
weet Godt / want sonder oorsaek is 't niet / dat suldy
wel vernemen / ende dat gy voort segt dat hy u Kepsen
verkrachten soude / daer of segge ik u voorwaer /
dat hy veel Jaren niet ons geconverseert heeft / ende
soo eerbaer geweest / dat wy soodanige sarnen van hem
niet vernomen en hebben. Daerom Heere / ik segge
u een dink / ist dat gy uwen Soone doot om dat woort
der Kepsenime / soo salt u erger ende quader bekomen
dan den Ridder die ober de klachte zyns Wjfs / zyn
besten Wint-hont doot sloeg / die zyn Soone verlost
had van der doot. Doen seyde de Kepsen/wilt my doch
dat exempel vertellen. De Meester seyde: neen Heer
Kepsen / dat en doe ik niet / want eer ik mijn Woorden
epuden konde / so mocht u Soone gehangen worden /
ende dan waer u dit sonder profijt: maer bellest u dit
notabel exempel te hoorzen / so weder-roept uwen So-
ne / ende houdt hem tot morgen / ende als mijn reden
uyt zyn / doet dan morgen niet hem dat u sal belieben.
Als dit den Kepsen hoorde / so dede hy terstont zynen
Soone weder-roepen / ende weder in den stoks setten /
ter tijdt toe dat de Meester zyn reden slupten soude.
Doen begon die Meester te spreken.

Hier begint des eersten Meester Bancillas Exempel
van de Hont en het Serpent

Het was een seer hoom Ridder die maer een eeni-
gen Soone en had / als gy die hy soo hertelijken
lief hadt / dat hy hem gaf te bewaren byte Doesters /
d' eerste soude hem opboeden / d' ander soude hem was-
sen van zyn onreynigheyt / de derde soude hem te sla-
pen brengen. Ook hadde desen Ridder een Wint-hont
ende een Valk die hy ook uptermaten lief hadde /
B 3 Die

Van de seven Wijsen

Die Wint-hont was seer kloek / als hy eenig dief
gevangen had / dat hy dat staende heelt tot dat zijn
Meester tot hem quam. En als zijn Meester ten strijt
soude varen / ende de nederlage soude hebben / soo plag
den Hont / als zijn Meester op den Paerde gink sit-
ten / ende derwaerts rijden soude / dat Paerdt hy de
steert terugghe te houden / ende hy maekte groot ge-
rucht mer janchen / so dat de Ridder daer upt verstont
oft hem die repg ten goede vergaen soude oft niet. De
Dalk was soo edel ende kloek / datse nimmermeer
na eenigen Vogel bloog sy en byochtse gebangen voog
haren Meester. De Ridder had soo grooten geneugt
in Coznop-spel ende ander ydelheyt / so dat hy op een
tijt beneden zijn Casteel dede heroepen een steek-spel /
daer veel Heeren toe quamen. Desen Ridder trok een
Coznope / ende sijn Vrouw gink met haer Cameriere om
dat te sien. Ende als die drie Doesters waren upt ge-
gaen / lieten sy des Ridders kindt alleen leggen in der
wiege / daer de Wint-hont lag aen de want / ende
de Dalk stont op de rek. In dese Sale was een Slan-
ge verborgen / in eenen hoek van den hupse. Ende
doe dat Serpent sag dat al het Volk van den Casteels
uptgegaen was / soo stak 't zijn hooft upt den holle /
ende alst niemant en sag dan dat kindt liggen in der
wiege / soo toog sy na der wiege om dat kindt te doo-
den / als de Dalk dit sag / en de Wint-hont slapende
was / maekte hy met zijn vleugelen sulken gerucht /
dat de Wint-hont wacker daer van wierdt / op dat
hy dat kindt soude verlossen. Den Windt-hont als hy
hoorde het geruchte des Dalks / ende wacker gewor-
den was / soo sag hy 't Serpent hy de wiege om het
kindeken quaet te doen. Daer naex gink de Windt-
hont metter Slange soo harde om dat de Slange den
Hont woude / so dat hy seer bloede / also dattet ontrent
de wiege seer bebloet was van des Honts bloet. Doe
de

ende der Vrouwen loos bedrog.

de Hont zijn bloedt sag alsoo uptgestoxt / soo bloog hy
't Serpent toe / datse 't samen vechtende / de wiege
mettet kindt ombwieren / ende soo de wiege vier hooge
stallen had / so en wert des kindts aensicht niet gequest /
ende de Windt-hont doode 't Serpent. Daer na doen
't Serpent doot was / soo gink de Hont weder leggen
aen de want op zijn stede ende lekte zijn wonden. On-
langs daer na doen 't steek-spel gedaen was / soo qua-
men de Doesters en Castele / ende als sy sagen dat
de wiege omgekeert was / ende ontrent de wiege de
bloet bebloet / ende den Hont ook bebloet / so wierdense
berbaert / ende sepden onderlinge dat de Hont 't kindt
dood gebeten had / ende en waren soo wijs niet datse de
wiege omgekeert hadden / om te sien hoe 't met het
kindt waer : maer sy sepden / laet ons wech loopen dat
ons van den Heere de schult niet gegeven wert. Als sy
dus wech liepen / quam haer des Ridders Vrouw te
gemoet / ende sepde : waerom schreydy / ende waerom
wildy loopen? Sy sepden : Och liebe Vrouw / och leyder
wat isser geschiet ! de Wint-hont die onsen Heere soo
lief hadde / heeft u Soon gedoot ende gegeten / ende hy
lepd hy de wiege aen de want heel bebloet. Als dit de
Vrouw hoorde / vielse teraerden ende wert schreyende /
ende riep : o mijn liebe kindt zjdy dus gedood ; Och lady
wat gae ick nu doen / dat ick mijn eenig kindt dus
verlooren heb ; Hier-en-tusschen quam den Heer van
den Coznope / ende sag zijn Vrouw haer dus qualijk
houden / ende vzaegde waerom sy soo seer wreende ?
Sy antwoorde : O liebe Heere / u Wint-hont heeft onse
eenige kindt gedoot / ende hy lept aen de wiege verfaet
met zynen bloede. De Ridder worde seer toornig / ende
ging in de zale / ende de Hont (als hy gewoon was)
gink hem te gemoet al wipsteertende ende vzienschap
bewysende / de Ridder trok zijn zwaert upt / ende
sloeg den Hont met eenen slag zjn hooft af / ende
ging

ging ter wiege / ende vant zyn kint levendig ende ongequest / maer sag hy de wleg 't Serpent doot liggen / ende sag sulke teekens / dat den Hondt tegen 't Serpent om 't leven des kints gebachten hadt / ende dat hy 't Serpent doot gebeten had. Doen toog hy zyn hay / ende wert roepende met luyder stemme / wee myn armen mensche / dat ik om mijns Wijfs woorden mijn goede Hondt gedoodt hebbe / die mijn kint leven behouden heeft / ende 't Serpen: gedoot. Wee my / hierom wil ik my selven quellen / ende bzaak zyn zwaert in dyle stucken / ende ginck ten heyligen lande / ende bleef daer alle de dagen zyns levens. Doen selde die Meester totten Keiser: Heer hebby wel verstaert dat ik u geselt hebbe? den Keiser selde: seer wel. De Meester selde: boozwaer segge ik u / dat gy u Soon doot om u Wijfs woorden / dat u erger gebeuren sal dan den Ridder met zynen Pont. Den Keiser werdt hier mede versacht / ende selde: gy hebt my een goet exempel verniaent / mijn Soon en sal heden niet ster- ven. De Meester selde: Heer Keiser / doedy soo / soo doedy wijfelijk / maer ik dank u dat gy uwen Soon heden hebt gespaert om mijnent wil.

Hoe de Keyserin op den Keyser begeert dat hy zynen Soon sal doen dooden, voor de tweede reyse.

Doen de Keiserinne hoorde dat des Keisers Soon niet doot en was / soo begon sy seer bitterlyk te schrejen / ende ginck sitten in d' asschen ende woude haer hooft niet op beuren. Als den Keiser dit hoorde / soo ginck hy in de kamer / ende seyde: o goede Vrou / hoe dus? Sy seyde: waerom bzaegdy dit? gy weet wel wat versmadenisse my uwen Soone gedaen heeft / ende

ende gy hebt my beloost dat hy gedoodt soude werden / ende nochtans is hy levendig gebleven. Boozwaer soo segge ik dat u geschien sal van u ende uwen Soone / dat geschiet is van een Herder ende Beer. Den Keiser selde: ik bidt u segt my dat exempel tot mijn leeringe. De Keiserinne selde / gisteren soo selde ik u een goet exempel / maer ik en sie geen goet daer af komen / wat mag het profiteren dat ik u ook een ander selde. Ik sal nochtans dit notabel exempel seggen / ist dat gy het wel verstaet: soo meugdy daer veel goets uit merken.

Hier begint het tweede Exempel der Keyserinne van den wilden Beer ende den Schaep-herder.

Het was een machtig Keiser / die een warande hadde / daer een Beer in was soo woeret en quaet dat hyse alle doots die dooz de warande gingen. Den

Keyfer wert daerom seer bedroeft/ ende dede uptroepen
 dooz alle zijn Rijk/ soo wie den Beer dooden konde/
 die soude zijn eenige Dochter ten Wijve hebben/ ende
 zijn Rijk daer toe naer zijn doodt. Als dit aldus in al-
 le plaetsen verkondigt was/ so en vant men niemant
 die hem des onderwinden doost: Maer daer was een
 Schaepherder/ die in hem selven docht/ mocht ik den
 Beer dooden: ik soude niet alleen mijn selven/ maer
 al mijn geslaecht groot maken. Hy nam zijn stok in zijn
 handt ende ging in de warande. Doe de Beer hem
 sag komen/ toog hy na hem/ ende den Herder klam
 op eenen boom daer veel vzychten op stonden/ ende hy
 plukte de vzychte af/ en wterpse hem toe soo lange dat
 sy sat gink leggen slapen. Als de Herder vernam dat
 de Beer sloop/ soo klam hy af en kloude hem sachtelijck
 mette eene hant/ ende met d' ander hant viel hy aen den
 boom. En als de Herder vernam dat de Beer sloop/
 trok hy zijn Mes upt ende stak hem doodt/ ende nam
 des Keyfers Dochter te Wijve ende wert na zijn doot
 Keyser. Doozt sepe de Keyserinne; hebby wel ver-
 staen dat ik u gesept heb? Hy sepe seer wel: Sy sepe:
 dese sterke Beer betekent uwen Persoon/ tegen wien
 niemant met sterkheyt ofte wijsheyt hebben en mag.
 De Herder met zijnen stok/ is de Persoon dijns ver-
 maledijde Soons/ die metten stok des wijshepdes u
 meende te bedriegen/ als de Herder den Beer met zijn
 klouwen vzientschap dede/ ende dede hem slapen/
 ende sloeg hem doodt. In alle manieren doen dijns
 Soons Meesters/ die u met haer valsche woorden
 pluymschijken/ ende sineeken dat u Soon u doot slaen
 mach ende dan na u regeeren. Den Keyser sepe: Ten
 sal alsoo niet zijn/ datse my bedriegen sullen/ als den
 Herder den Beer/ mijn Soon sal noch heden hangen.
 De Keyserinne sprak/ soo suldy wijselijck doen.

Hier

Hier beveelt de Keyser voor de tweede-mael;
 zijn Soon te hangen.

Doen geboodt den Keyser ander-werf dat men zijn
 Soon te vlietschaer soude brengen. Als dit geschie-
 de/ so quam de tweede Meester/ groetende den Key-
 ser/ als d' eerste dede. De Meester sepe: Heer Key-
 ser/ ist dat gy uwen Soone doodt om dijns Wijs
 woorden/ so sal u erger geschieden dan den Ridder die
 om zijn Wijs woorden op de kaeke geset wiert son-
 der oofsaek. De Keyser sprak/ segt my dat. De
 Meester sepe: Ik en sal/ ten sy dat gy u Soon niet
 en doot/ eer ik u dat vertelt heb: Ende en bekeert u dat
 exempel niet van uwen Soone te dooden/ soo doet dat
 u beliest. De Keyser geboot dat de jonge weder van de
 Vlietschaer kanten soude/ ende de Meester begon te
 spreken.

Hier

Hier begint des tweeden Meester Lentrali Exempel, van een Romeynsche Vrouw, hoe sy haren Man bedroog.

In een Stadt was een Ridder oud van Jaren die een schoon jong Wijf troude / soo u Wijf is / hy hadse seer lief / dat hy alle nacht selve zyn deur sluitende ende leide de sleutelen onder zyn hooft. In dese Stadt was een gebodt dat men savonds een klok plag te luyden / ende wle daer na van de Wachters op straet gebonden wiert / die most al de nacht gebangen sitten in den stok / ende des ander-daegs geset worden op de stake / dat hem al het volck sien mocht ende bespotten. Dus gevelt dat desen Ridder / want hy oude waer / die jonge Vrouw niet genoeg en was / soo liep sy alle nacht van haer Mans bedt tot eenen anderen Jongelink die sy lief had. Ende als haer Man in slaep was / namse de sleutelen ende gink by haer Boel / ende als sy weder quam leidese de sleutels weder onder 't hooft hares Mans soo helmelyk als sy mocht / ende dikwils speelde sy dit. Op een tjt gevelt dat de Ridder ontwaekte / ende dat zyn Wijf wech was gegaen van hem tot haer Boel / ende als hy de sleutelen onder zyn hooft socht ende hysse daer niet en vant / soo stont hy op ende gink ter deure / ende als hy de deure op vant / soo sloot hysse toe / ende gink op de solder ende sag door de venster ter straten uyt.

Alst dan by den dage-raedt gekomen was / quam 't Wijf van haer Boel / ende vant de deur vast gesloten datse niet in en mocht / doe was sy seer doerbe ende klopte om in te wesen : doe sprak haer de Ridder uyt een venster toe ende seyde / o du boose onteyne Wijf / nu heb ich secker gebonden hoe dich gy mijn bedt gelaten hebt / ende ten overspeele geloopen zyt / nu sul-

dy

ende der Vrouwen loos bedrog.

dy bulten blyben tot de Waekers komen ende u bangen mogen / eer de klok weder aen den dag geluft wort. Sy seyde o Heer / waerom segdy dat van my in der waerheyt seg ik u dat ik by mijn Moeder's Jonck-wijf geroepen ende gehaelt ben in der nacht / ende doe ik sag dat gy soetelyk sleept / soo en dorst ik u niet woeken / want gy oudt zyt / daerom nam ik de sleutelen ende ben tot mijn Moeder gegaen die seer slecht is / dat ik sozge dat mense morgen sal moeten oopen. Nochtans om dat ik u niet vertoornen soude heb ik mijn seer gehaest weder tot u te komen / ende ik heb mijn Moeder in soo grooten krankheyt gelaten / daerom bid ik u om Gods wil laet my in / dat ik niet en worde gebangen. De Ridder antwoorde : Neen alsoo en komdy niet in / gy moet daer blyben tot dat de Waekers komen ende vangen u. Sy seyde dat soude u / my ende alle onse vrienden ende magden groote schande zyn / daerom bid ik u laet my in. De Ridder seyde : Bedenkt boose Wijf hoe dik gy mijn bedt gelaten hebt ende overspel gedaen hebt : beter ist dat gy hier wat schanden vooz uwe sonden lydt / dan in der Hellen eeuwelijch gepijnt te worden. Sy seyde : ik bid u Heere om de minne des genen die om onsent wll aen de Galge des krus gehangen ende gestorven is / wilt my doch ontfermen. De Ridder seyde : 't is al om niet getaelt gy en sulter niet in / maer gy moet de Waekers verbepden. Als sy dit hoorde / seyde sy / Heere gy weet wel dat by dese deur van ons huys een Water-put staet / ten zy dat gy mijn inlaet / ik wil liever in de Put vallen ende my verdynken / eer ik die schande soude lyden. Doen seyde hy : o! oft gy lang verdynken geweest had eer gy tot mijn bedt quaemt. Als hy haer dus toe sprak / soo ging de Maen onder en werdt dupster. Doe seyde dat Wijf : wel Heer / want 't aldus is / soo moet ik my selven verdynken /

dynken /

Van de seven Wijfen:

Dyncken/ maer wilt doch als een kersten mensch mijn Testament maeken. In den eersten bevel ik mijn Ziel Godt van Hemelrijk/ Maria zijn liebe Moeder ende al zijn hepligen/ ende mijn Lichaem begraven te worden in S. Peters Kerck/ ende alle ander dingen/ ende 't goet maek ik u machtig/ daer mede te doent dat u belteft: Ende als sy dit gesept hadde/ so gink sy na de Put/ en nam een groote steen die daer lag/ ende hieffe op mer bepde d'armen/ ende sepde: ik wil my gaen verdynken/ ende sy wierp den steen in den Put/ ende gink heymelijck by de deur staen. Als de Ridder 't gelupt hoorde/ so riep hy met schrepende stemme: Wapen my/ mijn Wif is verdronken/ ende quam haestelijck af ende liep totten Put: Maer die Vrouw stont heymelijck by de deur/ ende als sy vernam dat de deuer op was/ soo gink sy in ende slootse vast toe/ ende gink op de folder liggen in den venster: die Ridder stont terwyle by den Put/ ende schreyde bitterlijck/ seggende: Wee my/ dat ik van mijn Wif also berooft ben/ vermaledijt is de tijt dat ik de deur vooz haer geslooten heb. Dit hoorde dat Wif/ ende riep tot hem/ O vermaledijde oude granter/ wat staetstu hier in deser tijt van der nacht/ en was u mijn lichaem niet genoeg/ waerom hebby al den nacht by u Hoeren gelopen. Als de Ridder de stem hoorde/ wert hy blijde ende sepde: Godt de Heer is gebenedijt dat gy niet verdronken zyt: maer liebe Vrouw/ waerom legdy my sulke dingen aen/ dat ik om u boosheyt gekasfijt soude worden? ik heb de deur gesloten/ maec ik hoede my niet vooz uwen list/ gy weet hoe ik bedroeft was/ doe ik dat gelupt in den Put hoorde. Doen sepde sy: waerom loogdy so over my/ ik en heb niet gedaen dat gy my over liegt/ hoe wel dat waer is dat men seyt: Die met eenige sonde besmet is/ dat hy al tijt een ander daer mede plachte te bedragen/ ende

ende der Vrouwen loos bedrog.

de daerom leydy 't my op/ want gy self dit gedaen hebt. Nu suldy de Waechers verwachten moeten eer de kloekeluyt/ dat sy des Heeren gebodt in u volbrengen. Doen sprak de Ridder waerom segdy dit/ ik ben oudt genoeg en tot mijn dagen gekomen/ ik en heb noopt berucht geweest met sulke fame als gy van my verciert/ daerom bid ik u laet my in/ dat gy my geen schande en doet. Sy antwoorde: uwen arbeyt die gy doet is te vergeefs/ 't is beter vooz u sonden hier gepijnigt te worden/ dan namaels in de Helle/ overdenkt wat de Wijse-man seyd: Godt haet den Armen Hobeerdigen/ den Rijken: Logenachtigen/ den ouden dwasen. Wat noot was u dus over my te liegen/ du bist heel verdwaelt in de sotheydt/ want gy hebt de bloeme mijner jeugt tot u genoegte gehad/ ende nog hebby by u Hoeren gelopen/ daerom ist die gratie Godts dat gy hier gepijnt mocht worden ende niet in der eeuwigheyt verlooren zyn/ daerom lijdt verduldig die pijn vooz u sonden. De Ridder sepde: o liebe Vrouw al ist soo/ nochtans God is barmhertig/ ende en epscht van den Sondaer niet dan dat hy berouw heeft ende hem betere. Nu wilt my in-laten/ ik wil my gaerne beteren. Doen sepde die Vrouw/ de Dupbel heeft u dus leeren Prediken/ nochtans en suldy niet in komen. Ende als sy dus sprekende was/ wert de klok luydende. Doen riep de Ridder/ mijn alderliefste Vrouw/ de klok luyt/ wilt my in laten/ dat ik niet beschaemt en worde. Doen antwoorde sy/ dit luyden der kloeken is uwer Zielen saligheyt/ siet dat gy u penitentie verduldig lijdt. Als dat geschiet was/ quammen de Waechers die om de Stede gingen/ ende vonden hem staen op der strate/ ende seiden: O lieve Man het en is geen goet teken dat gy in deser uiren hier staet. Als dat Wif der Waechers stem hoorde/ sprak sy: goede gesellen ik bid u wilt my

toch

toch nu eeng wreken / van desen vermaledijden ouden Hoer-jager / gy weet wiens dochter ik ben. Maer dese vermaledijden ouden Man placht alle nacht mijn bedt te laten ende by zijn Hoeren te loopen / ik hebte lange verdragen / ende ik en wilde mijn Magen ende vrienden niet over hem klagen / ik hoopte ende verwachtte altoos verbeteringe / maer daer en is niet goets af gekomen / daerom bidt ik u dat gy 't gebodt in hem verbult / waer hy hem niet beteren en wil. Doen namen hem de Waekers en pijnden hem al den nacht in den stok / ende setten hem des ander-daegs op de kake / tot schande van al zijn vrienden. Doen sprak de Meester / Heer hebby 't wel verstaen? Ja ik seer wel sepde hy. De Meester sepde is 't gy u Soon doot om de woorden dijns Wyfs soo sal 't u qualijker bekomen dan desen voorsz. Ridder. De Keyser sprak: het was een boos Wyf die haer Man soo valschelyk in last bracht: ik seg u lieve Meester / dat exempel onderwijst my soo / dat mijn Soone heden niet steruen en sal. De Meester sprak: ist dat gy soo doet / gy doet wijsfelyk / ende sult u namaels verblijden / daerom beveel ik u Gode / ende bedank u dat gy uwen Soon gespaert hebt om mynent wille.

Hier verscheurde de Keyserinne voor de derdemael haer klederen, alsy hoorde dat des Keyfers Soon niet doot en was.

Hier na hoorde de Keyserinne dat de Jongelink noch niet doot en was / soo schreyde sy seer / ende gink in een kamer / daerse haer seluen niet haer nagelen scheurde enderlep / wee my dat ik oopt geboren ben / dat ik (soo grooten Coninkis Dochter) dus bespot soude worden / ende daer af geey verbetering krijgen

gen en mag. Als de Keyser dit hoorde / gink hy tot haer ende sepde: Vrouwe en ontgaet u niet in onsedige manieren / die u niet wel en betamen. Doen sepde sy / Heer Keyser ik hebbe u soo lief / dat ik soo droebe ber van de versmadenis ende confusie die my gedaen is / dat ik tot mynen Vader niet getogen en ben over dy ende uwen Soon te klagen / want ik sozge het soude u qualijk bekomen. Den Keyser sepde / dat moet verre van my zyn / dat ik u begeben soude soo lang als ik lebe. Doe sepde sy: gabe God dat gy lange gesont leven mogt / maer ik sozge dat u toe-komen sal dat een Ridder gebeurde van zyn Soon / die zyns Daders hoofd niet begraven en wilde op 't kerck-hof / nochtang was zynen Vader voor hem gestoruen. De Keyser sprak / segt my dat hoe den Soon zyns Daders hoofd op 't kerck-hof niet begraven en wilde / ende zyn Vader voor hem gestoruen was. Sy sepde: geerne.

Van de seven Wijsen,
 Het derde Exempel der Keyserinne, van een
 Ridder die twee Dochteren, ende eenen Soone
 had, ende hoe hy sijn goet verdaen had in
 Ridderlijke Tornoy-speelen.

Te Komen was een Ridder die twee Dochters en
 eenen Soone had. Dese Ridder had soo groote
 geneuchte in Tornoy-spiel ende diergelijch / dat al dat
 hy kregen kon te kost lepde aen sulke pdelheden. In
 dien tijdt was te Komen een Keyser / genaemt Octa-
 vianus / die alle Coningen ende Heeren te boven gink
 in rijkdom / so dat hy een Tooren hadt die vol Gouts
 was / d' welk een bewaerde / en dees Ridder heeft een
 groot gat in den toren gemaakt / en nam gout : dien be-
 waerder 't gat siende / wiert seer verbaert / ende gink den
 Keyser seggen wat geschiedt was. Den Keyser wiert
 toornig en septe : wat hebdy my dat te seggen / ik heb u
 de schat bevolen / daerom eysch ikse weder van u. Ter-
 stont als de bewaerder dat hoorde / gink hy in den toren
 en

ende der Vrouwen loos bedrog.

en sette by dat gout een tonne pek gemengt met lijn /
 soo behendig dat niemant in dat gat komen en kon / hy
 en moest in de ton vallen / ende als hy daer in gevallen
 was so en mogt hy niet weder daer uyt komen. Daer na
 was de Ridder weder verarmt / en quam met sijn zoon
 aen den toren om weder van den schat te nemen. Ende
 als de Vader eerst ingaen soude soo viel hy totten hals
 toe in 't vat met pek ende lijn / ende als hy sag dat hy
 gebangen was / sprak hy tot sijn Soon : Sone kom
 my niet weder / anders en soude 't niet ontgaen konnen
 De Sone sprak : Vader dat moet bezre van my sijn /
 dat ik u niet helpen en soude / want worden wy hier ge-
 bonden / soo moeten wy sterben / ende en kan ik u selve
 niet helpen / so sal ik nochtans raet soeken hoe gy verlost
 sult mogen worden. De Vader seide : Hier en is anders
 geen raet dan dat gy met u zwaert mijn hooft af slaet /
 ende als mijn lichaem sonder hooft is / so en sal my nie-
 mant kennen / ende so sult gy ende u susters ontgaen de
 wereltijche schant ende doot. De Sone septe : Vader
 gy hebt den besten raedt gegeven / want konde men u
 kennen / geen van ons en soude de doot ontgaen daerom
 ist noodt dat u hooft af geslagen worde. Ende terstont
 trok hy sijn zwaert uyt / ende sloeg sijn Vaders hooft
 af / ende worp het in een kuyl / ende gaf de saek sijn
 Susters te kennen / ende sy beschreiden heimelijch haer
 Vaders doot langen tijt : Hier na gink de bewaer-
 der des Torens in den Toren / en vant daer een Lig-
 haem sonder hooft / dies hy hem verwonderde / en septe
 den Keyser hoe hy gebaren was. Den Keyser septe
 hem / neemt dat Lichaem ende bint hen aen de steert
 van een paert / ende sleept het door al de straten van Ko-
 men / ende luyfsteer neerstelijch oft gy ergens stemmen
 van schrepen hoorst / ende daer gy die hoorst / daer is de-
 sen Man Heere van den hupse geweest / grijpse al die
 daer sijn / ende hangtse aen de galge metten Lichaem.

Van de seven Wijsen,

De knechten deden also / ende als sy tegen des dooden
Ridders hups quamen / ende de Dochters haer Va-
ders Lichaem sagen / soo maekten sy groot geroep
ende geschrey. Als haer Broeder dat hoorde / stak hy
hem selven een woude in zynen mondt dat het bloedt
daer uyt liep. Doen des Keyfers knechten dat ge-
roep hoorde / gingen sy in 't hups ende vragden
de oorsaeke des geroeps. Doe seyde de Sone / by on-
geval ben ik aldus gewont / ende doe mijn Susters
't bloet daer uyt sagen loopen / soo gy siet / soo riepen
sy lupde dat men hoorde. Als sy die woude sagen so ge-
loofden se zyn woude / ende gingen bedroogen weg
ende hingen des Ridders Lichaem aen de Galge
daer hy langen tijt hing / en de Soon en wilde zyns
Vaders Lichaem van de Galge niet nemen / noch zyn
hoofd begraven. Doe seyde sy: Heer hebdu 't wel ver-
staen? Hy seyde: seer wel. Doen seyde de Keyferinne /
aldus sojge ik dattet ook gaen sal met u en uwen
Soone. Die Ridder is om de minne zyns Soons arm
geworden / ende heeft daerom dieste gedaen ende den
Cooren gebrooken. Ten anderen / liet hy hem selven
onthoofden / op dat zyn kinder en geen last daer af heb-
ben en souden / doe wterp de Soon des Vaers hoofd
in een kuyl ende en woude niet begraven / noch in de
kerk / noch op het kerk-hof / ende liet 't Lichaem
aen de Galge hangen / ende al en had hy 't by dage niet
willen doen / hy haddet by nacht wel gedaen. Des-
gelijcs Heer Keyfer / arbept gy dag ende nacht om
uwen Soon ter eeren te brengen / maer sonder twijffel
hy sal weder arbeiden / om u te verderven ende nau
doodt te kegeeren / daerom rade ik u dat gy hem laet
dooden eer hy u verderft. De Keyfer seyde: Gy hebt
my een goet exempel gegeven / dat des Ridders Soone
niet / doen hy zyns Vaders Hoofd af-geslagen had
dat niet begraven en wilde / soo soude sonder twijffel
mijn

ende der Vrouwen loos bedrog.

mijn Soone ook. Doen geboot den Keyfer zyn Die-
naers dat se hem ter Galgen leyden souden.

Hier gebiedt den Keyfer sijnen Soon voor de
derde-mael te hangen.

De knechten volbrachten 't geboddes Keyfers. Als
hy door de straten gelepdt wert / soo hoorde men
groot geroep des volks; och laes des Keyfers eenige
Soon wert ter Galgen gelept Als sy hem dus leyden
soo quam hem te gemoet de derde Meester Catos.
Ende als hem des Keyfers Soone sag / neygde hy
hem metten doofde / ende 't volk riep Meester haest
u / verlost u discipel. De Meester haeste hem ten Pa-
lepse ende sprak den Keyfer toe / ende de Keyfer seyde:
schamp moest u hebben. De Meester sprak: Ik
meende Heer Keyfer dat mijn konst niet gaben ver-
sien soude worden / en niet onweerdelyk onfangen
zyn. De Keyfer sprak: Soo gy verdient hebt moet u
geschien

Van de seven Wijsen,

geschien. De Meester seide: Heer Kieper wat heb ik verdient? de Kieper sprak / seker gy hebt wel verdient een versmaden dood te lijden / want mijn Sone die wel spreken konde / dien hadt ik u bevolen te leeren ende hy konit stom weder / ende heden sal hy ende gy sterben een versmadede doot. De Meester seide: Heer Kieper gy segt dat hy stom is / dat beveel ik God / die stomme doet spreken / ende doobe hooren: maer dat gy segt dat hy u hupsvrou verkrachten wilde / ik wil geerne weten oft eenige Creature dat gesten had / want geen quaetheyt gaet te boben de quaetheydt der Wijven. Ik wil u bewijzen dat de Wijven vol logenen zijn / ende u Soon wil dy om uwes Wijfs woorden laten dooden. Ist dat gy dat doet / u sal geschieden dat een Edelman gebiel van zijn hupsvrou ende een Exter die hy seer lief had. Den Kieper sprak: Ik bid u wilt my dat seggen. De Meester seide: dat en doe ik niet / ten sy dat gy u Soon weder doet roepen vander doot. Den Kieper deed zynen Soon weder-roepen ende in den stok setten. Doen begon de Meester dat Exempel te seggen.

Hier begint den derde Meester Carlos Exempel,
van een Exter die al klapte datse in 't
Huys sagh geschieden.

Het was een goet Man in een Stadt die een Exter
soo lief had / datse alie dagen leerde spreken La-
tin ende Hebreus: Ende doe sy in de booschreven
talen vol-leert was / soo plag sy haer Heere al te
seggen datse sag. Desen Man had een schoone jon-
ge Vrouwe (als gy Heer Kieper) die hy seer lief
had / maer sy en had hem niet lief / want hy haer niet
genoegen was / ende daerom had sy een ander Boef
oben

ende der Vrouwen loos bedrog.

boben haren Man: altoos als haer Man nyt was
om zyn koopmanschap / so plag sy haer Boel t' ontbie-
den: ende solaes met hem te maken: maer die Ex-
ter plag dit den Heere al te seggen als hy 't hups quam /
so dat haer quade fame van ober-spel dooz al de Stad
gink / waer af de Man haer dik placht te berispen en
te schelden / ende dan antwoorde sy: Heere Godt hoe
seer geloof dy die vermaledijden Exter / soo lange als
gy de Exter gelooft / soo sal altyt tusschen ons beyde
onvrede zyn. Ende hy antwoorde: de Exter en kan niet
liegen / maer het geene datse hoorz en siet dat spreekt sy /
daerom gelooft ik haer beter dan u. Het is gevallen
dat de Man in veyre landen moest reysen om zyn koop-
manschap / ende als haer Man wech was / soo sant sy
een om haer Boel / ende hy quam kloppen aen haer
deur / ende liet hem in / seggende: gaet vzoelyk in / sy en
siet u niet. Hy sprak / de Exter sal ons beklappen / want
dooz haer zyn wy al de Stad dooz in quaet gerucht ge-
homen. Dat Wyf seide / gaet in sonder sozge / ik sal my
te nacht van dien Exter wreken. En als hy dooz de
stal gink daer d' Exter was / soo hoorde sy dat de
Jongelink seide / o liebe Vrouwe ik ontsie d' Exter te
seer. Als de Vrouwe dat hoorde / sprak sy: zwijgt
dwaes / het is al dupster / de Exter en mach u niet sien.
Als d' Exter dit hoorde / seide sy: Al en sie ik u niet /
ik hoorz u stemme wel / ende ik sal 't mijn Heere al seg-
gen wat gy met mijn Vrouwe bedrijft / als hy t' hups
komt. De Jongelink dat hoorende / seide / en heb ik
dat niet gesept dat d' Exter ons beklappen sal. De
vrouwe seide: en ontsiet u niet / wy sullen nog dese nacht
wrake aen d' Exter hebben. Sy gingen in de kamer
ende slipeu dien nacht te samen / ter midder-nacht
front de Vrouwe op ende riep haer Maegt seggende:
fraet op ende recht een leeder aen dat dak / dat ik my
van den Exter wreken mach. De Maegt dede al-
soo

soo ende klommen t samen op / ende maekten een gat
dooz dat dak / ende wierpen zand / water / ende stee-
nen op d' Exter / datse by na doot was / ende de Jong-
gellink gink des morgens vroeg wech de achter-deur
npt. Als de Man t' hups quam soo visteerden hy den
Exter / ende seide : mijn lieve Exter / segt my hoe
gp gebaren zyt? Sy seide : Lieve Heere ik sal 't u
seggen dat ik gehoozt heb : soo haest al ghy wech
waert / soo liet mijn Vrouw by nacht een Man in / ende
als ik dat hoorde / soo strafte ik hem ende seide / dat
ik 't u al-te-mael seggen soude als gp 't hups quaemt /
maer niet-te-min gingen sy in de kamer / ende sliepen
dien nacht t' samen / ende ik segge u hier dat my noopt
soo qualijk gegaen en heeft als desen nacht / want den
hagel ende sneeuw viel soo zwaer op mijn Lijf / dat ik
by na gestorven was. Als de Vrouw dit hoorde /
sprak sy : Siet Heer / hoe geloof dy uwen Exter soo
veel / sy klaegt van hagel / sneeuw / ende regen / die op
haer gevallen zyn in der nacht / nochtans is 't kennelijck
dat van desen Jaere so schoonen nacht niet geweest en
is alst doen was. Doen gink den Man en vzaegde
zyn gebueren oft in den nacht tempeest oft regen ge-
weest had. De gebueren antwoorden dat sommige
dien nacht gewaekt hadden / ende dat van al den Jare
geen schoonder nacht en was geweest.

Doen gink den Man t' hups / ende seide tot zyn
Wijf : Ik heb u inder waerheyt gebonden / dat dien
nacht seer schoon en klaer was. Doe seide dat Wijf /
Gp moogt hier openbaerlijck hooren dat den Exter
leugenachtig is. Doe gink de Man tot den Exter
ende seide : Waerom heb dy aldus veel leugenael ge-
sproken / ende grooten twist tusschen my ende mijn
Wijf gemaakt : is dat den loon dat ik u alle daege
plag te boeden / ende hebt daer toe-gebracht dat mijn
Wijf al de stadt dooz quaedt van saem geworden is.

Den

Den Exter antwoorde : Godt weet dat ik niet en
lieg / maer dat ik gesien ende gehoozt heb / dat heb
ik u te kennen gegeven. Hy seide nu liegstu : gp hebt
my gesept dat in dien nacht soo seer geregent ende ge-
hagelt heeft / dat gp by na doot bleeft / dat is gelo-
gen / gp en sult niet meer met sulke logenen onvredde
maeken tusschen my ende mijn Wijf : ende hy nam de
Exter / en trok hem de hals af. Als dat Wijf dit sag
was sy blijde / ende seide : Du sullen wy niet vrede
leben. Ende doe hy de Exter gedoodt had / sag hy op-
waerts / ende sag de leder staen / ende 't vat met wa-
ter / ende de steenkens / ende 't zand. Ende als hy dese
dingen gesien hadt / merkte hy 't bedrog zyns Wijfs /
ende riep met luyder stemmen : Wapen my / dat ik om
myns Wijfs woorden mijn Exter gedoot heb / die my
van alle dingen de waerheyt te seggen plag / ende hy
vzak terstont zyn Speer in stukken ende trok ten he-
lijgen lande / ende en quam noopt weder by zyn Wijf.
Doe seide die Meester tot den Kerpser : Heer heb dy dit
wel verstaen? Hy antwoorde : seer wel. De Meester
sprak : En was dit niet een quaet Wijf die den Exter
alsoo dede doot-slaen met haer leugenen? De Kerp-
ser seide : Doozwaer sy was vol boosheden / want
ik heb compassie met dien Exter / die alsoo om de
waerheyt haer Lijf verlooren heeft. Ik seg u dooz-
waer gp hebt my al te goeden exempel gesept / soo
dat mijn Soon heden niet sterben en sal. Doen seide
die Meester : Doedy dat soo doedy wijselijck / ende
ik danck u seer dat gp u Soon heden gespaert hebt
om mijnent wil / blijft gesont / ik beveele u onsen Heere.

Hier verscheurt de Keyserin haer kleederen voor de vierde-mael, alsoe weer hoorde dat des Keyfers Soon niet doot en was.

Als de Keyserin hoorde dat de Jongen noch niet doot en was / maekte sy sulken geluyt / dat ment al 't Paleys ober hoorde / ende riep: Wee my dat ik oept Keyserin gerbozden ben / och oft ik gestorven had doen ik in dit Land quam. De Keyser als hy haer schreyen hoorde gink hy tot haer ende troostese soo hy best kost / maer sy seyde tot hem: Heer Keyser / ten sal u geen wonder geven dat ik dus groote droefheydt heb nadien dat ik u Hupsvrouw ben / ende van u Soons seer beschyaemt ben / als gy gesien hebt / en hebt my beloofst dat u Soon daerom steruen soude / ende noch leeft hy / waerom en sou ik niet droefde zijn? Den Keyser seyde: Zijt te vreden ik sal justitie ober mijn Soon doen: dat ik hem gisteren niet liet dooden / dat deed een exempel dat ik hoorde van een Meester. Doe seyde sy: Gy segt dat gy om een woort gelaten hebt justitie te doen / waert alsoo / ik soude het om al de werelt niet laten. Ik ducht dat u met u Meesters gebeuren sal / als op een tijdt een Keyser gebeurde met seven Wijsen. Den Keyser seyde: Segt my dat exempel. Sy seyde: Waerom wil ik te vergeefs arbeiden / ik heb u gisteren een goede gelijckenisse gesept / ende ten helpt niet / want wat ik tot u profijt seggen mag / dat heeren zijns Soons Meesters tot uwen laster / alsoo ik u dat bewijzen sal. Den Keyser sprak: liebe Vrouw segt my dat / op dat ik my daer voor hoeden mach / want hoewel dat ik de sententie van mijnes Soons doode vertogen heb / ik en heb hem het leuen niet gegeven / want dat vertogen is / is ware niet heel ontogen. Wel seyde de Keyserinne / ik sal 't noch tot uwen wille seggen / op dat gy daer uyt moogt worden

den geleert. Doen begon sy dat exempel te vertellen als volgt.

Hier begint het vierde Exempel der Keyserinne, van een Keyser ende seven groote Meesters die sijn Rijk regeerden.

Seven wijse Mannen waren hier boozmaels te stomen / door welke dat Roomsche Rijk geregeert was / ende den Keyser die doen was en dede niet sonder haer raet: als die Wijse verstonden dat den Keyser tot haer genepgt was / dat hy sonder haer raet niet en dede. Sy dede heymelijck konsten dat den Keyser als hy in sijn Paleys was / sag hy alledink klaerlijck / ende als hy trupten was wert hy blint: ende dit deden sy om datse haer onderwinden mochten van al dat den Keyser aengaen mocht / ende die trecken tot haer profijt. Ende na sy dit bedrevent hadden / soo en konden sy 't niet verwandelen / maer den Keyser moest blint bliuen menig jaer. Hierom soo maekten sy een ordnantie / dat al de geene die eenige droom gedroomt hadt / die hy niet en verfront of wist datse tot haer komen souden / ende brengen met hun een pont Gout of silbers / ende dan souden sy hem haren droom seggen / ende die beduydenisse daer af: ende met sulke konsten verkregeuse meer gout dan den Keyser. Ende als den Keyser op een tijdt ter Caselen sat hy sijn Wijf / soo begon hy te suchten / ende zwaermaedig te worden. Als dit de Keyserinne sag / soo vernam sy neerstelijck de oorsack zijnder droefheydt. Den Keyser antwoorde / en soude my dat niet zwaer zijn dat ik dus lange tijt moet bliuen binnen mijn Paleys / ende daer toe geenen raet krijgen en mach. Doen seyde de Keyserinne: Heere hoorz mijnen raet ende doet daer na / ten sal u niet betrouwen. Gy hebt in u Rijk seven wijse

Van de seven wijfen,

wijfe Meesters by de welke al u rijk geregeert wort /
 ist dat gy u saeke wel dooz-siet / gy sult binden datse
 een oorzake uwer blindheyt zijn / ende wordet soo be-
 bonden / sy zijn weert een versmade doot te sterben /
 daerom hoorz mijn raet ende sent om haer / ende geeft
 hem u gebrek te kennen / ende beveelt hem op een ver-
 smaden doot diese alle sullen moeten lijden / datse u
 van den blindheyt verlossen. Desen raedt behaegde
 den Kepsfer seer wel / en hy sont terstont om die Mees-
 ters datse tot hem komen souden. Doe sy gekomen
 waren gaf den Kepsfer zyn blindheyt te kennen / ende ge-
 boot op de pene der doot dat sy hem raet geben moesten
 van zyn blindheyt verlost te worden. Doen sepden die
 Meesters: Heer Kepsfer gy escht een zwaer dijk van
 ons / want gy 't nimmer wilt hebben / soo geeft ons
 tien dagen respijt: ende op den tienden dag sullen
 wy antwoort geben. De Kepsfer gaf haer daer toe re-
 spijt. Doe gingen de Meesters met malkander te ra-
 de / hoedatse veranderen mochten / maer sy en von-
 den geen raet datse de blindheyt van den Kepsfer ver-
 drijven mochten / waerom sy seer bedroeft worden /
 seggende: Ten sy dat wy den Kepsfer raet gaen geben
 hem te helpen / wy sullen moeten sterben. Dus gin-
 gen sy al dat rijk dooz fantaseren / ende sochten oft
 God eenige goede abontuere verleende tot des Keps-
 fers hulpe. Als sy dus gaende waren / ende quamen
 dooz een Straet daer de kinderen speelden in 't midden
 van der Straet: Soo gebeurde datter een Man quam
 loopen achter haer met een pont Goudt / seggende:
 O goede Meester / ik heb desen nacht een droom ge-
 hadt / wilt my bedieden wat dat zyn wil / ik sal u
 geben dit pont Goudt. Dit hoorzden een van de kin-
 deren ende sepde: En doet dat niet / maer segt my
 u droom / ik salse u bedieden. De Man sepde / ik sag
 in 't midden van mijn Boomgaert een Fonteyn
 springen /

ende der Vrouwen loos bedrog.

springen / daer veel klederkens upt gingen / so dat den
 Boomgaert met water verbult wiert. Dat kind sep-
 de: Graeft op die stede daer u docht dat de Fonteyn
 was / daer suldy een schat vinden dat gy ende al u
 kinderen daer af rijk worden sult. De Man dede als
 't kind hem sepde / ende hy vont het also. Doe gink
 de Man totter kinde ende bracht hem dat pont gout /
 maer dat kind en woude dat gout niet / maer begeerde
 zyn gebedt. Als de seven wijse mannen hoorzden die
 waerachtige beduydenis / sepden sy totten kinde / segt
 ons liebe manneken / hoelz uwen Naem. Doe ant-
 woorde dat kind: Ik heete Merasmus. Doen sepden
 de Meesters wy sien Ies kiru dat in u groote wijsheyt
 is gelegen / wy sullen u een saeke voorleggen / ende bid-
 den u vriendelijck dat ghy ons daer af bescheydt doet.
 Dat kind sepde / segt my u saeke: Sy sepden / de Keps-
 fer van Romen heeft dit gebrek / soo lange als hy in
 zyn Palleys blijft / soo siet hy alle dijk klaerlijck / en
 als hy buyten 't Palleys is / is hy blind; segt ons
 de oorzake hier af / ende geeft ons raet dat hi hem te
 beteren / gy sult groote eere ende loon van den Keps-
 fer ontfangen. Dat kindt sepde / ik sal 't beyde doen /
 de oorzake van de blindheyt seggen / ende baete daertoe
 geben. Doen sepden de Meesters / gaet dan met ons tot
 den Kepsfer / op dat gy hem te bate komen meugt /
 ende van hem loon ontfangen. Dat kindt sepde: Ik
 ben bereyt met u te gaen. Als sy metten kinde tot
 hem quamen / sepden sy tot hem: Siet Heer Kepsfer /
 dit kindt hebben wy gebracht booz u / dat u begoorde
 volbrengen sal. Doen sepde de Kepsfer: Goede Mees-
 ters / derst gy 't wel op u nemen wat my dat kindt
 doen sal? Sy sepden: Ja wy Heer Kepsfer / wy heb-
 ben zyn wijsheyt beproeft. Doe keerde hem de Kepsfer
 tot en kinde / ende sepde: wiltu desonderwinden my te
 seggen ende raedt geben van mynder blindheyt.
 Dat

Van de seven Wijzen;

Dat kindt seide: Heer leydt my in u slaep-kamer by u bedt / daer sal ik u wijzen wat men doen sal. Als hy daer gebzacht was / seide hy totten knechten: Doet af dat bedt ende zyn gereetschap / ende gy sult daer wonderlijke dingen sien: ende als dat gedaen was / sagen sy daer een rookende Fonteyn / ende had seven bobbelen. Als den Keyser dit sag / verwonderde hy hem seer. Doen seide dat kindt / siet gy dese Fonteyn wel? Ten zy datse uptgedaen worde niet hare bobbelen gy en sult nimmermeer sien. De Keyser bzaegde / hoe sal mensche upt doen? Dat kindt seide: niet dan in een maniere. Ik sal 't u volbrengen ist my mogelijk seide den Keyser / op dat ik mijn gesicht weder krijgen mach. Doen sprak dat kindt: Heer die seven bobbelen betekenen die seven Wijzen die u en u rijk qualijk geregeert hebben / dese hebben u blint gemaekt / op datse u onder saten te baetschatten souden als gy niet en saegt: Ende nu en konnen sy u geen raedt geben. Maer hoorz nu mijn raedt / de Fonteyn sal dus weg gaen: doet onthoofden den eersten Meester / ende dan sal d' eerste vergaen / ende soo voort tot datse alle onthoofd zyn / ende dan sal vergaen de Fonteyn met al de bobbelen / ende ghy sult weder sien so gy pleegt. Als dit geschiet was soo vergink de Fonteyn met al haer bobbelen / ende den Keyser machte dit kindt van grooter eeren / ende rijk van Stede. De Keyserinne sprak: Heer Keyser hebdijs wel verstaen? Hy seide: Ik hebt wel verstaen / want gy hebt my een goede exempel vertelt. Sy seide: dus meenen u Meesters met u te leven / op dat u Soone boven u regeren mocht. Dese Fonteyn is u Soone / daer upt bloepen seven bobbelen / dat zyn de seven Meesters die gy niet verdrjven en kont / ten zy dat de seven Meesters eerst te niet zyn gebzagt / ende als dat geschiet is / so sal de Fonteyn / u Soone / met al zyn looshept

ende der Vrouwen loos bedrog.
looshept te niet gaen. Maer op dat hy zyn Meesters
geen hulp en doet / soo doet hem eerst hangen / daer na
de seven Meesters / soo moogdy u rijk in vrede
regeeren en besitten.

Den Keyser gebiet sijnen Soone voor de vierde-
mael te hangen.

Doen hebde den Keyser zijne Dienaers datse zyn
Soon terstont ter Galgen leide souden. Als dede
naers dat volbrengen souden / so quam daer een groot
gerucht voort den vierden Meester / genaemt Mal-
quedrak: Hy sat haeselijk op zyn Paert ende reed
na't Paleys totten Keyser. Waer quam een geroep
van den Volke / soo dattet voort de Meester quam /
de Meester toebende overmits 't geroep / soo neigde
hy zyn Meester toe / bevelende hem selven den Meester.
Als de Meester voort den Keyser quam ende hem ge-
groet

groet had / soo antwoorde den Kieper: nimmermeer en moet u saligheyt geschien / vermaledijde oude Man dat gp mijn Soon wel-sprekende ende met alle deugden verciert / hebt stom ende een Crabaut gemaekt / also dat hy mijn Hupsvrouw wilde verkrachten / daerom hy quader dootd steruen sal / ende gp alle met hem. Doen sepe die Meester: Heer Kieper / al sulke groete en heb ik aen u niet verdient / Godt weet waerom u Soon niet en spreekt / maer gp sult kortg anders verneemen / als den tijt gekomen is: gp segt dat hy u Hupsvrouw verkrachten wilde / Heer Kieper de woorden en zijn niet autentijk / noch met getupgen geprobeert / daerom en suldy u Soon om een singulier persoon niet dooden. Ende ist dat gp u Soon laet dooden om utog Wijs woorden / so sal't u erger gaen met u Hupsvrouw / dan een Ridder die qualijk boer met zijn Hupsvrouw / als ik u bewijsen sal. Doe sepe de Kieper / meensu ook oude gek / alsoo met mijn te leben als eens seven Wijsen met eenen anderen Kieper leefden. De Meester sepe: neen Heere des eens booghept en sal niet geset worden op eenen anderen / al waender ook twintig / want an alle Staten der werelt vint men goede en quade menschen. Maer een dink moet ik u seggen / het sal u qualijk bekomen / ist dat gp hem doot om utweg wijs woorden / dat ik u wel bewijsen soude bp een notabel exempel. De Kieper sepe / wilt mp dat seggen tot mijnder leeringe. De Meester sepe: doet u Soon weder-roepen / ik sal't vertellen. Doe dede den Kieper zijn Soon weder-roepen / ende doen begon hy te spreken.

Hier

Hier begint het vierde Exempel des Meesters Waldag, van een Vrouwe die een Paep woude lief hebben.

Het was een out rechtbeerdig Ridder / ende was langhen tijt sonder Hupsvrouw ende kint: Zijn Vrienden ende Magen sepe den hem dikwils dat hy een Wijs nemen soude. Ende als hy dikwils hier af gemoept wert / gaf hy ten lesten consent: Doen gaven hem zijn Vrienden des Proboost Dogter van Rome die seer rijck ende schoon was: ende doen hyse sag werdt hy terstont in zijn herte verblint van liefde. Als sp lange b hem geweest had ende geen brugt van hem en outfint / soo ontmoet haer op een tijt haer Moeder dat se ter Kercken gink / ende sepe: Lieve Dochter / hoe behage u dat Houtwelijk? Sp sepe: qualijk / ghy hebt mp een ouden Man gegeven / ick woude dat ghy't verseten had / ik heb soo grooten geueghthe met hem te eten ende te slapen / als met een

Dercken:

Bercken; daerom en kan ik't niet langer verdragen/
 ende ick en kan my niet langer lijden / ick moet een
 ander lief hebben. Doen seide de Moeder / dat moet
 bezre van u zijn / verstaet wel dat ik u seggen sal / ik
 heb soo lange by uwen Vader geweest / ende my van
 sulche dingen niet onderwonden. De Dochter seide:
 Iae Moeder ghy hebbet goet seggen / ghy hebt in
 u jonge dagen t' samen geweest / ende solaes by
 malkanderen gehadt / maer ik en hebbe geen solaes
 met allen van hem. Doen seide die Moeder / segt my
 lieve Dochter / indien gy een ander wilt lief hebben /
 wie is doch dat? Sy antwoorde: ick wil een Prie-
 ster lief hebben. De Moeder seide: Het waer beter
 ende minder sonde dattet een Ridder / oft ander wel
 geboren man waer. De Dochter seide: Een Moeder
 ten komt soo niet / want had ik een Ridder oft an-
 der wel geboren Man lief / die soude mijns haest sat
 wesen / ende als hy my had / soo soude hy my dan be-
 schamen / ende daer na versnaden / maer so en ist van
 den Prieester niet / want hy sal zijn eere so wel bewaren
 als de mijn / ende de Geestelyke personen bewijfen
 meerder trouw tot haren Woel / dan de Wereltlyke.
 Doen seide die Moeder: Hoozt Dochter mijnen raet
 het sal u soo vergaen. De oude Mannen zijn seer hart
 ende wzeet / proebet ende onderstaet uwen Heere pet te
 doen tegen zynen wil / ende ist dan dat hy u vergeeft
 sonder slagen ende pijnen / soo hebt dan den Prieester
 lief. De Dochter seide ik en mach soo lange niet bep-
 den. Doen seide de Moeder / ik wil dat gy soo lang
 bepdt dat hy hem beproeft hebt. De Dochter seide /
 ik sal my dan om uwent wille onthouden: Maer hoe
 sal ik dat beproeven? De Moeder seide / in uwen
 Boomgaert staet een Boom die den Ridder seer lief
 heeft / gaet ende hout hem af / als hy uptgereden is
 om te jagen / ende maekt hem een goet byer tegen
 dat

dat hy weder komt / ende ist dat hy u dat vergeeft / soo
 hebt vlyk den Prieester lief.

Ende als sy desen raedt haers Moeders gehoorde
 had gink sy na hups. Als sy t' Hups quam braegde
 haer Man waer sy soo lang geweest had. Sy seide:
 Ik heb in de Kerk geweest / daer quam my mijn
 Moeder te gemoet / daer ik met haer wat gesproken
 heb. Ende hy liet dat deugdelijk alsoo wesen. Da
 den middag toogh desen Ridder upt jagen: ende doe
 seide de Vrouwe den Hof-bewaerder: gaet ende hou-
 wet dien Boom af / die daer nieuwo geset is / want het
 is een hout windig weder / ende mijn Heere sal hout
 weder komen van der Nacht / dat hy dan vuyz blinden
 mach. Den Gardener seide: Siker Vrou / ik en
 derf dat niet doen: want mijn Heere heeft desen Boom
 lieber dan al d' ander / maer ik wil u helpen kappen
 andere tacken / maer ik en wil desen Boom niet af-
 houtwen: Als de Vrouwe dat hoorde / nam sy de Bijl
 in haer hant ende hieuw den Boom af / ende gebood
 den Gardener dat hy dat hout in Hups bzingen sou-
 de. Des avondts als de Heer van der Nacht quam /
 soo maekt hem de Vrou een groot vuyz ende setten
 hem een stoel om te warmen. Als hy een wijl geseten
 had / ende den rook van 't vuyz vernam / riep hy den
 Gardener / ende seide / my dunkt aen den rook /
 dat den nieuwen Boom in 't vuyz gelepdt is. De
 Gardener sprak: Heere 't is waer / mijn Vrouwe
 heeft hem af-gehoutwen. Doen seide den Ridder:
 datmoest bezre van u alleen zyn / dat gy dien afge-
 houtwen soud hebben. Doen seide de Vrou: Immers
 Heer ik heb dat gedaen: bekennde dat het een hout
 weer was: ende dat gy hout t' hups soud komen / ende
 daerom heb ik geordonneert een vuyz daer af te mae-
 ken tot uwen solace. De Ridder dit hoorde / sag
 haer met een wzes aensicht aen / seggende: Vermale-
 dijt

dit Wijf/ Godt moet u vermaledijden/ hoemoogdy
 soo stout zijn/ soo schoonen plant af te houwen/ ende
 gy wist dat ik hem sonderling lief hadt. Als de Vrouw
 dit hoorde wiert sy weenende/ ende sefde: Heer ik
 hebt gedaen booz' t beste van u gemak/ Godt berert
 dat gy 't soo qualijks neemt. Terstont als den Rid-
 der zijns Wijfs tranen sag/ werdt hy beweegt met
 medelijden/ ende sefde: Houd op van schreyen/ ende
 wacht u voortaan my te vertoonen in eenige dingen
 die ik lief heb. Des anderen daegs vroeg als sy te
 kercken gink/ quam sy haer Moeder te gemoet
 ende groeten malikander: Doen sefde de Dochter:
 Lieve Moeder nu wil ich den Priester lief hebben
 want ich hebbe mijn Heere besogt ende vertoont
 soo gy my geraden hebt. De Moeder sefde: Sp dub-
 beleren de pijn der andere reysen/ daerom besocht hem
 noch eens. De Dochter sefde: Ich en mach niet
 langer beyden/ want ik lijde soo veel om de minne des
 Priesters/ dat het niet te seggen en is. Doen sefde de
 Moeder/ om de kinderlijke liefde ende uwes Vaders
 benedictie/ versocht hem noch eens/ ende schelt hy u
 dan quijt sonder berispen/ soo hebt den Priester lief in
 Gods Naem. De Dochter sefde: 't is my groote pijn
 so lange te beyden/ maer ik sal 't nochtans besoenen/
 maer segt my hoe ich dat beginnen sal. De Moeder
 sefde: Het is kennelijck dat u Heere een Hondken
 heeft dat wel blaffen kan ende zyn Bed bewaert/ dat
 suldy nemen ende werpent tegen de Wandt dattet
 sterbet/ ende vergeeft hy u dat lichtelijck/ so gaet totten
 Priester hem lief te hebben. De Dochter sefde: Ik
 sal alle dinck doen na uwen wil/ want daer en is
 geen Dochter op Aerden die soo geerne de benedictie
 des Vaders ende Moeders had/ als ik. Aldus kuste
 sy haer Moeder ende gink 't huys/ ende bracht dien
 dag over met groote ongerustigheyt des herten/
 totten

totten avont toe: des avonts wert den Ridder ende
 haer dat Bedt gemaekt/ ende met Purper ende Zij-
 de-laeken gedekt/ dewijle dat den Ridder by 't buy-
 fat/ ende doen dat Bedt bereept was/ gink dat Hond-
 ken op 't Bedt als 't gewoon was/ ende de Vrouw nam
 't by de achterste voeten ende wlerpt met een toornigen
 moede tegen de Wand dattet doot bleef. Als de Rid-
 der dat hoorde werdt hy toornigh/ ende sprak haer
 seer qualijk toe/ seggende: hoe mocht u jonge natuer
 dat verdragen/ dat gy dat jonge Hondken/ dat ik
 soo lief had/ also gedoot hebt? Doe antwoorde sy: Hee-
 re en hebdy niet gesien hoe de Hond met zyn buyle boe-
 tet ons Bedt buyl gemaekt heeft? Hy sefde weder:
 En wist gy niet dat ik dat Hondken liever hadde
 dan dat Bedt? Doe sy dit hoorde/ werdt sy weenende/
 ende sefde: Och lacp! dat ik opt gebooren ben! want
 al dat ik in 't beste doe/ dat werdt in 't quaetste ver-
 keert. De Ridder en mocht haer schreyen ende klagen
 niet hooren/ want hyse seer lief had/ ende sefde: En
 wilt niet schreyen/ want ik vergeeft u altermael/ ende
 wacht u voortaan van dese quade seften/ dat rade ik
 u/ ende alsoo gingen sy t' samen slapen. Des mor-
 gens stont sy vroeg op/ ende gink ter kercken/ daerse
 haer Moeder vont/ ende als se haer Moeder gegroet
 had/ sprak tot haer/ nu wil ik den Priester lief heb-
 ben/ want ik mijn Man nu anderwerf getemteert
 heb/ ende hy laet alle dinck deugdelijk ende goedertier-
 lijk over-gaen. De Moeder sefde: O mijn liebe
 Dochter daer en is geen wzeerhepdt boven der ouden
 wzeerhepdt ende hoogheyt/ daerom rade ik u dat gy
 hem noch eens temteert. De Dochter sprak: Moeder
 uwen arbeyt is te vergeefs/ wist gy wat last
 dat ik lijde om des Priesters wille/ gy soudt my daer
 toe helpen. De Moeder sefde: Dochter hoorz my
 noch eens/ bedenkt hoe ghy melck upt mijn Boz-
 sien

sten hebt gefogen/ ende wat grocter last ik had doen ik u ter Werelt bracht. By dese liefde ende lijden dat ik van u gehad heb/ vermane ik u dat gy my in dese bedeniet en wepger. Doen antwoorde de dochter: Al is my zware pijn soo lange te beyden van des Plesters liefde/ nochtans om de scherpe vermaninge die gy my gedaen hebt/ segt my hoe ik hem sal temteeren/ ik sal 't noch eens besorcken. Doen seide de moeder: Soo als wy weten dat hy ons allen nooden sal op den Sondag naest komende/, met hem des middaegs te eten/ daer u Vader ende ik/ ende al zijn Vrienden/ ende de beste van der Stadt zijn sullen/ ende gy dan in ulwen Stoel sult werden geset/ ende als de spijsse op de tafel gebrecht wort/ soo berghet een Nagel onder de dwale/ ende bevestiget daer mede de dwale met behendigheyt aen u klederen/ ende dan suldy u gelaten of gy u mes vergeten had/ ende segt: Heer Godt hoe vergetel is mijn memoire/ ik heb mijn mes in de kamer gelaten: dan suldy haestelijck op staen/ ende trecken met de dwale de Tafel mette spijsse ende al dattet op-staet/ op d' Werde/ ende ist dat gy dat sonder pijn ontgaet/ soo beloobe ik u by Gode dat ik u niet meer hinderlijck en sal zijn. De dochter seide/ dit wil ik al-te-mael geerne doen. Daer nae als den dag van der weerschap gekomen was dat sy alle bergadert souden zijn/ so bereyden dat gesin de Tafel/ ende sy gingen ter Tafelen sitten/ ende deden de dochter sitten op den Stoel tegen den Ridder. Als de Tafel met goede spijsse beset was/ ende alle dinck beschikt was/ soo sprak de Vrouw: siet doch hoe vergetelijck ben ik: heb mijn mes in de kamer gelaten/ ik wil 't gaen halen: Sy stont haestelijck op/ ende trok de dwale ende al dattet op was nae haer/ ende al die gulden ende silbere vaten vielen op de Werde. Doen wiert de Ridder seer toornig/ maer van

schaeinte

schaemte bepnsde hy hem vooz zijn Gasten/ ende dede een ander Tafel-laeken brengen dat schoon was/ en ander spijsse weder op-setten/ ende noode zijn Gasten met vrolykheyt te eten ende drinken/ soo datse alle van hem vermaekt warden. Ende als dit weerichap een pegelijck gink 't hups-waert. Des ander-daegs gedaen was dankten sy den Ridder allegader/ ende stont den Ridder vroeg op ende gink ter Kercken/ ende hoorde de Misse: Als de Misse upt was/ gink hy tot zijnen Barbier/ ende seide: Meester en soudy niet bloedt konnen trecken upt alle Aderen die ick u noemen soude? Ja Heere sprak hy: ik heb de konste wel te laten eenige Ader die in des menschen lichaem is. De Ridder seide/ wel ik ben des te vreedden/ volget my nae. Ende als hy t' hups quam/ soo gink hy in de kamer tot den Bedde daer zijn Hupsvrouw lag/ ende seide tot haer/ staet haestelijck op. Doen seide sy/ wat soude ik dus vroeg op-staen/ 't en is noch geen negen upren. De Ridder seide gy moet op-staen/ want gy sult te Ader-laten aen beyde u armen. De Vrouw seide: O Heere: wat soude dat? want ik noyt gelaten en ben/ hoe soude ik u laten?

De Ridder seide/ gy segt waer/ ende daerom zijdy dus sot/ en gedenkt u niet hoe gy gedaen hebt? Ten eesten hebdy den Boom af-gehouden. Ten anderen hebdy dat Hondken gedoot. Maer gisteren hebdy my seer merkelijcken beschaemt vooz alle mijn Gasten. Ende ten vierden merke ik/ waer 't dat ik u liet begaen/ dat gy my ten lesten eeuwelijck confubeeren soudt/ ende alsoo my dunkt/ is daer van d' oorsaeck het verbuylt bloet dat in u Lichaem is/ ende daerom wil ik dat bloet upt doen trecken/ op dat gy my niet meer en beschaemt: en hy dede een groot vuyz maken. Toen stont sy al schrepende op/ ende sloeg haer handen ten Hemel/ seggende: O Heere/ ontfermt u

mijnder. Den Ridder seide: En bidt geen genade / ten zy dat gy den arm upt trekt / ik sal dat bloedt dijns herten booz doen komen / ende seide de Barbier / slaet stijf ende maekt een diep gat in den arm / oft gy sult eenen slaghe van my ontfangen. Doen sloeg den Barbier soo seer dattet bloedt overbloede- lijk upt liep / ende stopte dat gat niet booz dat haer aen- sicht de verwe verloor. Als dit geschiet was / sprak den Ridder / slaet den anderen arm ook. Doe riep sy o Heer hebt medelijden met my / want ik sterbe. Doen seide den Ridder / dit soudy overdocht hebben eer gy my die dyle quade dingen bewesen hadt. Doen gaf sy den linker arm / ende den Barbier sloeg daer een gat in / dat soo lange bloede dat de verwe des aensichtes veranderde. Doen seide de Ridder: bintse nu / ende sprak tot haer: gaet te Bedt ende siet dat gy u booz- aen betert / oft ik sal dat bloet dijns herten upt laten komen. Ende als hy dit gesept hadt / gaf hy den Barbier zijn loon en liet hem gaen zijns weges / ende de Vrouw wert by na doot te Bedt gebrocht van haer Camenieren / ende sy seide tot haer Camenieren / gaet tot mijn Moeder datse tot my komt eer ik sterf. Als de Moeder dit hoorde was sy blijde van de correctie haerder Dochter / ende quam haestelijc by haer. Als de Dochter / haer Moeder hoorde / seide sy tot haer: O Moeder / ik ben by na ter doot gekomen / want ik heb soo veel bloets gelaten / dat ik vermoede den doot niet te ontgaen. Doen seide de Moeder / en had ik niet gesept dat de oude Mans seer wezedt zijn / wil- dy ook den Priester noch hebben? De Dochter seide: De Dupbel moet de Priester beschamen / ik en sal booztaen niemant anders lief hebben / dan mijnen selven. Doen seide de Meester totten Keyser / heb dy dit wel verstaen? Hy seide: seer wel; ende onder al dat ik oopt hoorde / was dit exempel het beste / want sy had haer

haer Man dyle groote quaden gedaen / ende ik twijfel daer niet aen / had sy ten vierden-mael haer quaedt mogen bedrijven / sy soude haer Man hebben gecon- fudeert. Doen seide de Meester: daerom rade ik u dat gy om uwes Wijfs wil niet en doet / want s't dat gy om haer woorden uwen Soone doot / soo sult gy hier namaels vernemen haer bedriegelijckheyt / ende sult daerom een eeuwigen rouw hebben. Den Keyser seide mijn Soon en sal heden niet sterben. Den Meester seide / dank moet gy hebben / dat gy u Soon om mijnent wil gespaert hebt.

Als de Keyserin voor de vierde mael vernam dat des Keyfers Soon niet doot en was, verciert sy haer op het kostelijckste, ende laet haer aenstaen of sy vertrecken wilde.

Doe hoorde de Keyserinne dat des Keyfers Soone niet doot was / ende gink ende vercierte haer met

met haer beste klederen) ende dede haer Wagen bereyden / gebarende of sy tot haren Vader wilde trecken / om hem te klagen hoe groote schande haer gedaen was / daer af sy geen beteringe krijgen konde. Dit vernam des Keyser's gesin / ende seide hem dat haer de Keyserin bereyde tot haren Vader te reysen / ende als hy dat vernam / soo gink hy tot haer / ende seide: Vrouwe waer wildy reysen / ik hadt gemeent dat gy my soo lief gehad had dat gy inal de Werelt geen ander solaes gesocht en soud hebben dan my? Sy antwoorde: Ja Heer Keyser / dat is waerlyk alsoo / ende daerom wil ik van u trecken: want ik heb liever te hooren u doot / dan te sien dat gy soo groote geneugt hebt in die Meesters te hooren / ende daer af sal u komen dat den Keyser Octavianus geschiede / die om dat hy soo glerig was / soo gingen die edel Heeren ende groeben hem levendig ende dooden hem soo. Den Keyser seide doet dat niet / want men u oft my de schuld daer af geven soude. Sy seide: het is doch waer dattet u schuld is / want en hebdy niet dikwils belooft dat u Soue gedoot soude zijn: ende noch leeft hy / daerom en wil ik u woorden niet meer gelooven. Den Keyser seide en is 't niet seer betamelijk dat een Conink alle saeken wel overleggen sal eer hy Sententie geeft / en sal ik bysonder my niet wel beraeden tegen mijnen eenigen Soone Sententie te geven om te sterben / ende daerom bid ik u dat gy my wat segt daer ik my na regeeren mach / want 't is een Conink al te grooten schande dat hy onwyslyk oordeel geeft. Sy seide ik wil gaen een notabel exempel vertellen / op dat gy boozt niet meer soo glerig en zyt Meesters te hooren.

Dat

Dat vijfde Exempel der Keyserinne, van den Keyser Octavianus, hoe de Romeynen hem gesmolten Gout in het lijf gooten.

DEn Keyser Octavianus regeerde voozmaels dat Roomsche Rijk / ende was seer glerig / ende beintende het Gout boven alle dink. In dien tijden hadden de Romeynen andere Landen veel quaet gedaen / alsoo dat veel andere Rijken tegen dat Roomsche Rijk opstonden om te verderven: In dien tijt was daer een Meester / geheeten Virgilius / die in alle konsten ende abelhepdt alle Meesters te boven gink. Dese baden sy dat hy met zijnder susijhepdt eenig dink vercleren wilde daer mede sy beschermt wierden van haer vanden: doen dede hy een Cooren maeken / ende sette boven soo veel Beelden als in de Werelt Probin-tien waren / ende midden op den Cooren sette hy een Beelt dat een gulden appel in zijn hant had. Ende elk van die andere Beelden die daer stonden / hadt een kloeken in zijn hand / ende stont gekeert tot zijn Probin-tie die hem geassigneert was / ende wanneer eenige Probin-tie der Romeynen rebel was / soo keerde 't Beelt der Probin-tie hem om ende luyde zijn kloeken / ende dan luyden sy al mede: ende als de Romeynen dat hoorde / soo wapendese hen ende toogen met grooter macht tot de Probin-tie: Ende daerom wasser geen Probin-tie die haer heymelijc tegen de Romeynen wreken konde / sy en wierden terstont gewaerschoot van de Beelden. Daer na maekte Virgilius (tot solaes der arme menschen) een licht dat altoog brande / ende twee Fonteynen daer by / den eenen was warm daer hen de arme menschen in baden souden / d' ander kout / daerse hen in verkoelen souden / ende tusschen dat licht ende de Fonteyn maekte hy een

een staende Beelt: ende in zijn vooz-hoofst was geschreven / die my staet sal terstont wzaeke hebben / dit Beelt stonter nienig jaer. Ten laesten quam daer een Klerk / ende als hy dit schryft las / dacht hy in hem selven / wat wzaeke soude hy krijgen / Ik geloobe dat gabe u penant een slag / dat gy vallen soud ende dat hy eenen schat onder u vinden soude / ende om dat u niemant raeken en soude is dit geschreven / ende de Klerk hief zijn hande op / ende gaf hem eenen slag dat hy ter aerden viel / ende terstont is dat licht uytgegaen / ende die Fonteynen vergingen / ende hy en vout ook geen schat. Doen die arme menschen dit vernamen waren se seer bedroeft / ende sepden / vermaledyt moet hy zyn die om zijn begeerlykhepdt dat Beeldt gebrooken heeft / ende ons berooft van 't groote solaeß. Hier na vergaderden drie Coningen t' samen die van de Romeynen seer bezwaert ende belast worden / ende hadden onderlinge met haere Raets-lieden heymelijcken raedt / hoe sy hen tegen de Romeynen mochten wzecken. Doen sepden sommige van hen-lieden: te vergeeffs arbeypden wy / want so lange als den Tooren mette Beelden staet / soo en mogen wy haer niet doen. Tot desen Raet stonden vier Ridders / ende sepden den Coningen; Wy hebben eenen raet bedocht hoe wy den Tooren met de Beelden bederven souden / ende om dat te doen sullen wy ons Lijf avontueren / maer gy sult de kosten doen. Doen sepden de Coningen / wat kosten souden wy doen? Sy sepden: men moet hebben vier Wijn-baten vol Gouts.

Die Coningen sepden: Neemt dat Goudt / ende holbzenget dat gy geloof hebt. De Ridders namen het Gout ende gingen te Romen. Als sy daer quamen / gingen sy by nacht ende lieten buyten d' eerste Poort een Vat in 't water sincken / ende 't ander vooz die tweede / ende soo noch twee andere. Als sy dit al-

dus gedaen hadden / so gingen sy des anderen-daegs smozgens in de Stadt: ende ter bequamer upren / als den Kepsfer ober de markt gink / quamen sy hem te gemoet / ende deden hem reberentie. Als den Kepsfer sag vzaegde hy haer van waer datse waren / en wat sy konden / oft wiens Dienaers sy waren. Sy sepden Wy zyn upt veyre Landen / ende wy zyn waersegerß ende soo wijs dat geen dink soo verborzen zyn mach als wy ons daer op beslapen willen / wy sullen 't vinden: wy hebben van u eerbaerheit gehoozt / daerom komen wy tot u / of gy yet behoevende zyt in onsen dienst. Den Kepsfer sepd: Ik sal u beproeben / is 't dat ik u waerachtig vinde / soo suldy groot loon van my ontfangen. Doen sepden sy: wy en begeeren anders niet dan de helft van 't goet dat sal gebonden worden. De Kepsfer sepd ik ben daer mede te vreden. Ende aldus gingen sy metten Kepsfer spreekende meenigerhande woorden. 's Abonts als den Kepsfer te bed gaen soude sepden sy: Heer Kepsfer beliebet u so sal de jongste van ons in dese nacht zyn konst te werk stellen / ende des derden-daegs sullen wy zynen droom te kennen geven. Den Kepsfer sepd / gaet in de vrede Goudt / ende sy gingen blijdelijk van daer / ende brochten desen nacht blijdelijk over / hoopende datse haer opset volbryngen souden. Ten derden dage gingen sy totten Kepsfer / ende de eerste sepd: Heer Kepsfer belteft u met ons te gaen buyten de Poort wy sullen u wijsen een verborzen vat vol Goudt / 't welk den Kepsfer soo bevant / ende sy openbaerden 't hem. Als den Kepsfer dit sag wert hy verblijt / ende gaf hen-lieden de helft. Doen sepd de ander: Heer Kepsfer / dese nacht sal ik dromen. Des anderen-daegs togen 't ander vat upt ende toonden 't den Kepsfer. So dede ook de derde ende vierde / waer af de Kepsfer hem seer verblijde ende sepd: Doopt en zyn soo waerachtige Waersegerß gesien.

sten. Doe sepden sy alle vier upt eenen monde: Tot noch toe hebben wy visioenen ende droomen gehad als gy gesien hebt / maer behaget u wy sullen nu te samen droomen en visioenen hebben / als dat wy hopen daer upt een grooten hoop Gouts te binden. De Keyser sepdē: God verleene u goede droomen ende visioenen. Des anderen-daegs quamen sy totten Keyser / ende sepden: Heer Keyser wy brengen u goede tijdinge / want in desen nacht is ons in onsen slaep vertoont een schat die soo groot en weerdig is / ist sake dat ghy dien wilt laten soeken / ghy sult alsoo rijck worden dat in de werelt uws gelyck niet zyn en sal. Den Keyser vragde / waer suldy dien schat vinden? Sy sepden / onder 't Fondament des Torens / daer de Beelden op staen. Den Keyser sepdē / dat zy bezre van my / dat ick om Gouts wil dien kostelycken Tooren met Beelden breecken soude: dooz den welcken wy worden beschermt van onse Vyanden. Doen sepden sy: Heer Keyser hebdy ons anders onderbonden dan waerachtig ende getrou? Hy sepdē / neen ik. Doen sepden sy / wy sullen 't Gout met onse eygen handen binden / sonder quetsinge des Torens of der Beelden / ende het is goet dattet by nacht ende heymelyk geschiede / om dat geloop des volks / dat gy haer onweerde niet op uwen hals en haelt / ende sy dat Gout niet nemen ende wech dragen en souden. Den Keyser sepdē: Gaet in den name Godes / ende doet dat beste als gy weet / ende ick sal morgen vzoeg tot u komen. Doen gingen sy met blytschap wech / ende wierden in der nacht in den Tooren gelaten / ende sy ondergroeven den Tooren met grooter haest al om. Des anderen-daegs seer vzoeg saten sy op haer Paerden ende reysden wech met groote vzoelicheyt / ende eer sy upt den Lande van Komen quamen / viel den Tooren neder. Als den Tooren gevallen was / ende de Senatoors

natoors dat vernomen hadden / waren sy seer dzoebe ende al de Stadt was in rouwe. Doe gingen de Princen totten Keyser / ende sepden: Heere hoe mach desen Tooren gevallen zyn / by welke wy altijt gewaerschout waren? De Keyser sepdē hier waren vier bedylegers gekomen / die sepden datse Waerseggers waren / ende verborgen schatten binden konden: dese sepden dat onder het Fondament des Torens veel Goudt verlooren was / dat vermaten sy haer te konnen ondergraven sonder hinder des Torens ende der Beelden / 't welk ik geloofde / en ben soo bedrogen. Sy sepden / het is u schult / want gy dat Goudt begeert hebt / dooz u gterigheyt zyn wy alle bedorben / ende u gterigheyt sal u qualijk bekomen: Sy namen hem ende lepden hem terstont op het Capitolum / sy lepden hem op zyn rugge / ende gooten zyn mondt vol gesmolten Gouts. Koztelijk daer nae quamen de Vyanden / ende destrueerden de Romeynen geheel. Doen sprack de Keyserinne totten Keyser: Hebdy dit wel verstaen? Hy sepdē ja. Sy sepdē weder: die Tooren met de Beelden is u Lichaem met u bysinnen. Als gy in den Lichaem siet / soo en derft niemant u Volk molesteren / dat heeft u Soone gesien / ende met zyn Meesters heeft hy gebonden hoe hy u met valsche redenen te niet soude mogen brengen / want gy gterig zyt om haer te hooren / alsoo datse uwen Tooren ondergraven hebben / ende u Beelden dat zyn u bysinnen / ende sy zyn genepgt die heel te bederben / om dat u Soon u rijck besitten soude. Doen sepdē de Keyser: gy hebt my een goet exempel gesept / ende my sal niet geschien als den Tooren / maer mijn Soon sal heden sterben. Doen sepdē de Keyserinne / ist dat gy 't doet soo suldy wel staen.

Hier wort des Keyfers Soon voor de vijfde-mael ter dootwaert geleyt.

Des ander-daegs geboodt hy dat men zijn Soon ter Galgen leyden soude. Ende als hy derwaert geleyt wert / quam de vijfde Meester hem te gemoe- te / dien hy metten Hoofde toe neygde / ende de Meester reed haestelijck nae Paleys / ende quam voor den Keyser ende groete hem / maer den Keyser versmaden zijn groete ende drepgde hem mede te dooden. De Meester seyde: Heere ik heb den doot niet verdient / dat gy mijn groete versmaet is u eere niet / want u Soone en heeft niet qualijk by ons geweest / maer gy sult contrarie vernemen / want 't is zijn grootewijs- heyt dat hy niet en spreekt / ende al zwiijgt hy nu / ik weet wel dat hy spreken sal als 't tijt is / 't welk gy kortz vernemen sult: maer dat gy segt dat hy u huys- vrouwe bekrachten wilde / dat en kan ik niet gelooven /

ende der Vrouwen loos bedrog.

ben / dat so eerbaren wijsen Man immermeer sul- ken oberdaet doen soude: en doedp hem dooden om uw Wijs woorden / geloofst my / ghy en sult son- der wraecke daer niet af komen / gelijk Ypocras niet ongewroken bleef doe hy Gallenum gedoot had. Den Keyser seyde: Ik wilde dat geerne hooren. De Meester seyde: ik en vertelle dat niet / want wat soude ba- ten dat ik u vertelde / ende gy terwyl u Soon liet doo- den/daerom wil dy 't hooren / soo doet u Soon weder- roepen. Den Keyser dede zijn Soon weder in de ker- ker setten: doen begon hy aldus te seggen.

Hier begint het vijfde Exempel des Meesters Jo- sephus, van den Medicijn-meester Ypocras, ende sijnen Neve Galienus, hoe hy die doot stack.

Het was de Medicijn-meester geheeten Ypocras: desen had een Neve / geheten Gallenus. Des- sen Gallenus was seer subtyl ende vlytigh van sin- nen om de konst van Medicijne te leeren. Als Ypo- cras dat merkte / soo verberght hy zijn konsten voor hem / sogende dat Gallenus hem soude te boben- gaen om de nobelheyt zijns verstantts / waer 't dat hy die konsten vercrege. Als Gallenus nu dit sagh soo was hy so neerstig in 't studeren / dat hy in korter tijt een groot geleert Meester werdt in de Medicijnen / 't welk Ypocras zijn Som seer benijde. Het geschle- de daer nae dat den Koning van Hongarpen zijn Le- gaten sant tot Ypocras dat hy tot hem soude komen om zijn Soou te genesen / 't welk Ypocras niet doen en wilde: Maer want hy wist dat zijn Neve een per- feckt Meester was / soo sant hy hem metten Bodem wederom / met zijn Brieven ende met zijn ontschuld. Als Gallenus totten Conink quam / so wert hy eer-
ijck

lijck ontfangen / maer de Coninck verwondert hem
waerom dat *Apocras* niet en quam. *Gallenus* ont-
schuldigde zijnen *Meester* / dat hy wat te doen had
in merkelyke nootsaken / maer hy sendt my in sijn
stede / ende ik sal metter gracie *Godts* dat kindt ge-
nesen / 't welk den Coninck wel behaegen sal. *Gall-*
enus vifsteerde dat kindt ende besagh zijn *Water* / ende
taste zijn *Pols* / ende sepdetotte *Coninginne* : *Oer-*
waardige Drouwe : ik bid u wiste mijn woorden ver-
dupdelijk nemen / ende segt my wie des kindts *Vader*
is. *Sp* sepdet wie soude des kindts *Vader* zijn dan
mijn *Heere* den *Coninck* ? *Gallenus* sepdet / het is seker
dat hy de *Vader* niet en is. *De Coningin* sepdet / wout
op sulke dingen booz waer houden / ik soude u hoost
af doen slaen. *Gallenus* sepdet / nochtans segge ick
dat de *Coninck* des kindts *Vader* niet en is / maer ik
ben daerom hier gekomen dat ick mijn hoost ver-
liesen soude / ende sulck loon ontfangen / daerom blijft
gesondt / ende hy hebalse *Gode* / ende wilde van haer
gaen : als de *Coninginne* dat hoorde / sepdet sp : *O goe-*
de Meester woudt 't heymelijck by u houden / ik soude
u mijn nauwste te kennen geben. *Die Meester* sepdet :
dat moet verze van my zyn oft van eenige wijse *Me-*
dicijnen / dat ick dat eenigen *Mensche* seggen soude /
maer segt vrylijk / ende ik sal 't secreet houden / ende
alwen *Sone* sal ik heel gesont maken. *Sp* sepdet / ist dat
op soo doet / op sult groot loon van my ontfangen /
daerom hoort dat my geschiet is : van geballe quam
daer een *Coninck* van *Wozgongle* by mijnen *Heere*
den *Coninck* / ende heeft soo lange by hem geweest
dat ik desen *Soone* van hem gewonnen heb. *Doe*
sepdet *Gallenus* / en weest niet beanght / ik wiste
dat te vooren wel ; ende hy nam dat kindt ende gaf hem
Ossen-blees 't eeten en *water* te drincken / ende het wert
gesont. *Als* de *Coninck* hoorde dat sijn *Soon* gesont
was /

ende der *Vrouwen* loos bedrog.

was / soo gaf hy den *Meester* behoortlyken loon ; die
Meester ontfink ook van de *Coninginne* heymelijck
sonderlingen grooten loon / ende hy gink zyns weegs.
Ende doen hy tot *Apocras* zijn *Meester* quam / soo
sepdet *Apocras* tot hem : *Hebdt* dat kindt ook gene-
sen ? *Hy* antwoorde : *Ja* ik *Meester*. *Doen* vzaeg-
de hem *Apocras* / wat hebdt hem gedaen ? *Hy* sepdet :
Ik gaf hem *Ossen-blees* 't eeten ende *Water* te drin-
cken / daerom is de *Moeder* des kindts een *Overspeel-*
ster. *Gallenus* sepdet / het is alsoo. *Doen* werdt *Ap-*
ocras met uydigheyt beroert / ende dacht in hem selben :
Ten zy dat *Gallenus* gedoot worde mijn konsten en
sullen niet meer geacht worden / ende hy sal my in alle
dingen te boven gaen. *Ende* hy dacht hoe hy hem doo-
den mocht. *Alsdus* riep *Apocras* *Gallenus* tot hem /
en sepdet : laet ons gaen in den *Kruyt-hof* om *kruyt*
te plucken. *Hy* sepdet wel *Meester*. *Als* sp in den *Hof*
quamen / sepdet *Apocras* : *Ik* voele dat dit *kruydt*
seer *krachtig* is / bukt neder ende treckt dat upt / ende
hy dede alsoo. *Als* sp voort gingen / sepdet *Apocras* nu
verneme ik by den reucke van den *kruydt* een *kruydt*
dat beter is dan *Goudt* / daerom bukt neder dat ik u
dat wijse / om dat te plucken / *Gallenus* bukte neder
om dat *kruyden* te plucken / ende *Apocras* trock
zijn *Mes* upt ende stak hem doot. *Doe* werdt *Ap-*
ocras ter doot slek / ende zijn *krachten* begaben hem /
en hy dede al dat hy mocht om hem selben te helpen /
maer ten hielep niet. *Ende* sijne *Discipulen* quamen alle
tot hem / ende deden al dat sp konden / maer sp en voz-
derden niet. *Doen* *Apocras* dat sag / sepdet hy tot sijn
Discipulen / boozsiet u een vat / ende bullet met *Water*
dat daer niet meer in en mach. *Als* sp dat gedaen had-
den / sepdet hy hem : maekt u in dat vat hondert gaeten.
Als dat gedaen was / soo en liep daer geen *Water* upt.
Doen sepdet *Apocras* / de *wraeke* *Godts* is op my ge-
komen /

komen / alsoo gp siet / want daer hondert gaten in zjyn
 en nochtans geen water uyt en loopt / dat komt uyt
 de kracht des krupts / daerom en sal 't niet helpen wat
 gp doet / ik moet sterben mijn lieve kinderen / leef de
 Gallenus mijn Neve noch / hy soude my gefondt
 maken / ik heb hem doot geslagen dat my seer leed is :
 daerom so komt de wyake Godts op my. Als hy dat
 geseyt hadt keerde hy hem om ende gaf zyn Geest :
 Doen seyde de Meester / Heer Keeser / hebby dit wel
 verstaen ? Hy seyde seer wel. De Meester seyde / wat
 schat hadde geweest oft Gallenus noch geleest had.
 Den Keeser seyde / het had seer goet geweest / want
 Paccros had niet gestorven / ende daerom van der
 rechtbeerdiger sententie Gods en mocht hem de Me-
 diche niet helpen. Doen seyde de Meester : daerom
 segge ik u Heer Keeser / dat u erger vallen soude waert
 dat gp om uws Wyfs woorden uwen Sone liet doo-
 den die u bystaen sal in der doot ; ende en merkt gp
 niet waert dat gp na dit Wyf troude een ander oft
 derde Wyf / ja ook dat vlerde / dat gp nimmermeer
 sulken Soon krijgen en sult / die u van 't perijckel u-
 wer saligheyt verlossen soud als dese. De Keeser seyde :
 daerom en sal hy noch niet sterben. De Meester seyde /
 ist dat gp soo doet / gp sult wijselijck doen / ende ik
 beveele u Gode / ende dank u daer af dat gp uwen
 Sone heden gespaert hebt on mijnent wil. Den Keeser
 seyde : ik merke wel dat vrouwen seer bedriegelijck
 zijn / en daerom sal ik mijn Sone noch laten leven.

Hier verscheurt de Keyserinne voor de vijfde-mael
 haer aenlicht en klederen, als sy vernam dat
 des Keyfers Soon niet doot en was

Als de Keyserinne dat hoorde / werdt sy heel ver-
 woet / ende bedreef sulken misbaer / dat se hem alle
 verwon-

betwonderen die 't hoorden en sagen / ende seyde 't den
 Keeser : O Heer Keeser / onse Vrouw pijnlyt haer se ven-
 ter doot. Als hy dat verhoorde / gink hy by haer en-
 de seyde : waerom maekt gp dusdanigen misbaer ?
 Sy seyde : Heere hoe soude ik my mogen onthouden /
 want ik mijns Daders eenige Dochter ben / ende u
 Hupszou en u geselschap / ende heb soo grooten ber-
 smadenisse gehad / ende gp my alle dagen belooft
 dat gp my beteren soudt / ende nochtans niet en doet.
 Den Keeser seyde : ik en weet niet wat ik doen sal /
 gp arbept alle dagendat ik mijn Soon doodden soude /
 ende sijn Meesters arbepten dat se zijn leven mogen
 behouden. Ende als men alle dink wel oversiet / soo
 ist immers mijn kint / ende waer de waerheyt schuilt /
 dat en weet ik niet. Doe seyde sy dat ist dat ik beklage /
 dat gp de Meesters bed geloost dan my / ende daer-
 on sal geschien dat een Conink geschiede van zyn
 Kint-meester. Doen seyde de Keeser / seght my
 dat

Van de seven Wijsen,
dat exempel: sp sepdē / ik sal't gaerne seggen / ik bid
uwilket doch merken.

Het feste Exempel der Keyserinne, van eenen Co-
nink ende sijnen Kent-meester, welk sijn eygen
Vrouw dede slapen by den Coninck.

Het was een Coning / seghopdragende van aen-
sicht ende leelijck van formen / dat hem alle Vrou-
wen versmaden. Hy pepngde Romē te destrueren /
ende de Romeynen te dooden / en de heplige Utsaemen
der Apostelen / S. Pieter en Paulus te nemen. Als
hy dat in den sin had soo riep hy sijn Kent-meester / en-
de sepde tot hem / soekt my een schoon Wif die desen
nacht in mijn armen slapen sal: die Kent-meester sepde:
ik sozge dattet geen Wif mi sal doen / en moest groote-
ijck gekost werden. De Coning sepde hem / en heb ik
niet Gonts genoegh? ende meyndy dat ik om gelts
wilke de Vrouwen soude willen derben? als de Kent-
meester

ende der Vrouwen loos bedrog.
meester dat hoorde / werdt hy met gierighepdt be-
hoorde / ende gink tot sijn eygen Hupsbzouw / die
seer schoon ende eerbaer van leven was / ende sepde
tot haer: O mijn liebe Wif / mijn Heer de Coninck
begeert een schoone Vrouw by hem te hebben / ende
hy en wilse niet ontbeeren / hoe veel geldts sy ook ep-
schet / ende hy heeft my last gegeven hem een te
krijgen / daerom rade ik u pijn dat geldt te winnen.
De Hupsbzouw sepde / al en waer de Coning soo op-
dachtig ende leelijck niet / nochtans soo en woude ick
dat quaedt ende de sonde niet doen / daer mede tegen
Godt te sondigen. Doen sepde den Kent-meester haer
Man / doet dat ik u rade / want ik consenteere u dat
Als sy dit hoorde / was sy verbaert / soo dat sy van
anght hem consenteerde. Als haer Man dit hoorde
gink hy totten Coninck / ende sepde: Heer Coninck /
ik heb u een schoon Wif gebonden / die niet min dan
duysent gulden hebben en wil. Den Coninck sepde:
ich ben des te vreden. Als't about was / bracht den
Kent-meester sijn Wif tot 's Conincks bedt / en sloot
de kamer toe. Des morgens vroegh quam den Kent-
meester totten Coninck / ende sepde: Het sal haest
dagh zijn / het waer tijt dat gy der Vrouwe gaest dat
gy haer beloofte hebt / dat se gaen mach. Den Coninck
sepde: dese Vrouw behaegt my soo wel dat se soo haest
van my niet schepden en sal. Als hy dit hoorde / was
hy bedroeft / maer hy quam weder totten Coninck /
seggende: Lieve Heer Coninck den dagh komt / wilt se
daerom laten gaen / dat se niet beschaemt en worde /
want ik haer alsoo beloofte heb. Den Coninck sepde /
sy en sal van my niet gaen / daerom sluyt de deur ende
gaet. Doen wert de Kent-meester seer bedroeft / ende
gink wech tot dattet schoone dagh was / ende quam doe
weder in de kamer / ende sepde: Heer Coninck het is
mi schoon dagh / laet doch dat Wif gaen dat se niet
beschaemt

beschaemt en worde. Den Conink seide: ik segge u boozwaer / sp en sal niet opstaen / want haer geselschap behaegt my wel. Als de Kentmeester dat hoorde / en konde hy hem niet langer bedwingen / ende seide: O Heer Conink / laetse / doch gaen / het is mijn Hupsvrouw. Als de Conink dat hoorde / seide hy / doet de vensteren op. Als hyse open gedaen had was 't schoon dag / ende hy sag dat Wif aen datse seer schoon was / ende dattet zijn Hupsvrouw was / ende seide: O du hoose ende snoode Mensche / waerom hebby uwe Vrouw (die seer eerbaer was) om soo klepnen gelt beschaemt / gaet uyt mijn oogen / want waer gy my onder mijn oogen komt / daer sal ik u laten dooden. Als hy dat hoorde / soo vertroock hy / ende en dorst in des Coninks Rijk niet blijven / ende de Conink hielte zijn Hupsvrouw in groote eeren / ende gaf haer overvloedelyk al datse behoefde. Daer na vergaderde de Conink een groot Heph van Volck / ende quam met groote macht ende veleiden kromen / soo krachtelyk datse hem beloofden te geben de Lichamen der hepliger Apostelen / Sinte Peter ende Paulus. Doen waren daer in der Stadt van kromen selven wijsse Meesters / tot welke de Bozgers quamen / seggende: Wat raedt gy ons te doen: Wy moeten de Stadt op-geben / ofte de Lichamen der hepliger Apostelen leveren den Conink. Doen sprak de eerste / ik sal de Stadt ende de Lichamen der hepligen bewaren desen dag lanck: ende ick / alsoo seide elck bysonder daer naer / als u Meester uwen Soon hebben beloofst; maer die Coninck begon die Stadt sterckelijken te bebechten. Doen begon de eerste Meester te spreken / soo wyslijck dat den Coninck dien dagh afliet te bebechten / ende sp deden soo alle dagen / d' een na den anderen / tot datse quamen totten sevensten Meester / tot welchen die Bozgers quamen / ende seiden: O

Meester /

Meester / wat gaen wy nu doen / den Conink hebbe gezwooren dat hy morgen de Stadt sal hebben gewonnen / wy bidden u beschermt ons nu / soo u gesellen hebben gedaen. De Meester seide / verbaert u niet / ick sal morgen u een werk doen dat de Coninck sal moeten vlien. Des anderen daeghs bestredet de Conink sterckelijck. Doen gink de Meester ende dede aen een wonderlijken rok / hebbende daer in beele Paeuwsvieren / ende een schelleken van menigerhanden beeren van Vogelen beeren / met Steerten van Winter-Coninckheng / ende nam twee blanke zwaerden / ende ginch daer mede staen op ten hoogsten Cooren die binnen kromen was / ende keerden hem tegen dat Heph des Volcks / dat sy hem besien souden / en keerden hem om ende wederom / houdende in sijn handen die twee zwaerden. Als sy dat sagen die in 't Heph waren / seiden sy: siet Heer Conink een wonderlijck dink boven op den Cooren. Hy seide / ik siet / ende het is een wonderlijck dink / maer ik en weet niet wat 't beduyt. Doen seiden sy / dit is Jesus / Godt der kersten Menschen / die van den Hemel gekomen is / ende sal ons alle doot slaen. Als de Coninck dat hoorde / was hy verbaert / ende seide: Wat gaen wy nu doen? hier en is maer eenen raedt dan dat wy vertreken souer toeven. Doen begon den Conink te vluchten / daer nochtang geen noodt en was. Maer alsoo sy van den Meester bedrogen waren / liepen sy wech. Als de kromen dat sagen / togen sy uyt met gewapene Volck / ende verfloegen den Conink met sijn Volck / ende soo wert den Conink verwonnen door de klopekheit des Meesters. Doen seide de krepserinne / Heer krepser hebby dit wel verstaen? Hy seide / ja ik. Sy seide: hebby niet eerst gehoozt hoe die Kentmeester daer hem de Coning in betrouwde om gierigheit sijn eppen Wif beschaemde / ende hy daerom upden

E 5

Lijcke

Van de seven Wijsen,

Rijcke verdruben wert. Alsoo meynt u Sone u te ber-
derben / daerom doet met uwen Sone als den Conink
dede met sijn Kent-meester / ende en wilde hem niet
dooden / soo verdrift hem upt u Rijcke / dat ghy sonder
vreesse leven mocht. Doozt hebde gehoozt hoe die
Conink de Stadt Siemen belegerd hadt / ende hoe hy
van die Wijse wert bedroogen. In der selver manie-
ren meenen die Wijsen met u te leben ende u te berder-
ben / op dat u Soon ten lesten regeeren soude. Den
Keyser seide / ten sal (wilt Godt) soo uterzijn / want
mijn Soon sal moeten sterben.

Hier wort des Keyfers Soon voor de seste-mael
ter doot geleyt, ende van den sesten
Meester verbeden

Des ander-daghs gebodt hy dat men sijn Soon
dooden soude. Ende als 't onder 't Volck verno-
men wiert / so wiert daer een groot rumoer an geloop /
bebla-

der Vrouwen loos bedrog.

beklagende hoe die eenigen Soone des Keyfers ge-
doot soude worden. Als de seste Meester dat hoorde /
haeste hy hem totten Keyser te loopen ; ende als hy by
hem quam / groete hy hem / maer de Keyser nam 't in
onwaerden / ende druggde hem te dooden met sijn Soon
die by hem-lieden ston gewoorden was. Die Meester
seide : U Soon noch ik en hebben die doot niet ver-
dient / maer groote giften ende gaven / want hy en is
niet ston / als gy over-mozgen hooren sult ; maer laet
gy hem dooden om uwes Wijfs woozden / dat sal my
verwonderen van u wijsheyt / ende sal u sonder twijf-
fel geschien als een Ridder die soo seer op zijns Wijfs
woozden stont / dat hy gebonden wert aen een Paert
staert / ende wert soo dooz al de Stad ter Galge-waert
gesleept. Doen seide den Keyser / om Gode wilt my
dat seggen wat dat was / dat ik my van dat perijc-
kel wachten mach. Die Meester seide / dat en sal ick
doen / ten zy dat gy u Soon weder-roept. Doen dede
den Keyser zijnen Soon weder-roepen / ende de Mees-
ter begon aldus te spreken.

Hier begint des sesten Meesters Cleophas Exem-
pel, van een Vrou die haer ende haren Man en-
de noch drie Ridders om den hals brocht.

TE Siemen was een Keyser ende hadde drie Rid-
ders / die hy hertelijken lief hadde / boven alle
d' andere ende in der Stadt was een Ridder die seer
oudt was / dese had een Wijf die jonck was / ende hadse
boven maten seer lief (geijk gy u Keyserinne doet)
Dese Vrouw konde wel ende soeteljk singen / soo datse
met haren sang tot haren Hupse veel Liedten trocht
ende wert van sod veel menschen ge-eert. Aldus ge-
blijet op een tijt datse sat op haer stoel / ende dat aen-
sicht

sicht gekieert had ter straten dat sy sien mocht al de gene die vooz-by gingen. Ende sy begon al soetelyk te singen/datsedaer al geneucht in hadden die 't hoozden. By gebal quam een ridder upt des kepers Hof/gaende in de Strate daerse sat / ende als hy die soete stemme hoorde / sag hy op haer met gantscher aendacht / ende hy wiert in haer lief de ontfeken/ende hy ging tot haer ende seyde haer van de lief de die hy tot haer had: ende onder andere woozden seyde hy/wat sal ick u geven dat gy desen nacht by my slapen wilt? Sy seyde 100. gulden. De ridder seyde / segt my wanneer ick tot u komen wil / ick sal u 100. gulden geven. Sy seyde ick sal u ontfeden als 't passe geeft. Des anderen-daegs gink sy weder sitten singen op de selbe stede / ende 't gebeurde dat daer een ander ridder vooz-by gink die ook alsoo bevangē wert in haer liefde/en beloofde haer ook 100. gulden / ende sy beloofde hem ook dentyt te laten wesen. Des derden-daegs weert die derde ridder ook van haer

haer bedzoogen / die haer ook 100. gulden beloofden / dien sy ook beloofden den tijt te laten weten. Als dese drie ridders aldus in 't heymelyk mette Vrouwe gesproken hadden / hielden sy dat verborzen dattet niemant van den anderen en wist. Die Vrouwe sag op haer hoede / ende dacht hoe sy haer boosheyt soude mogen volbrengen / ende ging tot haeren Man ende seyde: Heere ick heb wat heymelyks met u te spreken / waer 't dat gy mynen raet volgen woud / wy souden onsen armoede overbloedelyk verlichten. Den ridder seyde: segt my dat liebe Vrouwe. Doen seyde sy tot hem: Hier komen drie ridders des kepers / de een na d' ander / so dat se van malkanderen niet en weten / ende elk van hem biet my 100. gulden / mogten wy de 300. gulden winnen / ende ick nochtang van hemlieden onbekent blijven / en sond ons niet groote hulpe zyn? De ridder seyde: ja 't seker / daerom sal ick daer toe doen dat u bellest. Doen seyde die Vrouwe: ick weet goeden raet als sy komen metten gelde: soo suldy achter de deur staen met een uptgetogen zweert / ende slaen d' een na d' anderen doot / met dat se ingaen sullen / ende soo sullen wy drie hondert gulden krijgen. Die ridder seyde / liebe Wyf ick heb sozge dat 't niet verborzen soude blijven. Doen seyde sy / ick sal dit werk beginnen en een goet eynde daer af hebben. Als hy hoorde dat se wel gemoet was / wierdt hy te stouter. Die Vrouwe sont terstont om den eersten ridder / dat hy komen soude sonder vertrek. Die ridder die hoorende / quam sonder vertrek en klopte aen de poorte / sende y was bereet ende stont daer by / ende seyde: hebby die hondert gulden? Hy sprak: ja ick. Doen liet sy hem in: ende als hy in was / sloeg hem haer man doot / so dede sy anderwerf ende derdewerf / ende brochten de doode Lichaem en in een kamer. Als dit geschiet was / seyde haer Man: o liebe Vrouwe / woorden

Van de seven Wijfen

den dese Lichamen by ons gebonden / soo moeten wy quader doot sterben / want 't is onmogelijc dat de Ridder in des Keijfers Hof niet gesocht en sullen worden / om te vernemen waer sy gebleven zyn. Sy seide: ik heb dit werck begonnen / ende ik sal een goet rynde daer af maken. Dese Vrouw had een Zoeder die des Stadts Waeker ende vooz-bechter was / ende des nachts die straten placht over te gaen op de waeke. Sy stont op eenen nacht vooz: haer deute / ende riep haren Zoeder ende seide: mijn alderlieffste Zoeder / ik heb een verborgen dink dat ik u in Bieght seggen moet / wilt daerom een wepnig in gaen. Ende als hy in was / soo ontfont hem de Ridder seer vziendelijc ende gaf hem Wijn te dinken. Doe seide die vrou tot haer Zoeder: O lieve Zoeder dit 's de vooz-saek daer ik u om in-geroepen heb / want ik uwen raedt seer behoeve. Die Zoeder seide / segt vziendelijc wat is dat? ende waer ik u helpen mach dat en sal ik niet laten. Doe seide sy: Gisteren quam hier een goet Ridder in grooter vziendtschap / ende wiert met mijnen Heere twistende / soo seer / dat mijn Heer zyn woorzen niet langer verdragen konde / ende sloeg hem doot / ende hy lept in mijn kamer. Du lieve Zoeder / en hebben wy niemant die wy vertrouwen dan u / ende wort dit Lichaem by ons gevonden / soo moeten wy quader doot sterben: ende sy en seide waer van eenen dooden Ridder. De Zoeder seide / geeft hem myn in een zak ik sal hem in de Zee dragen. Als sy dat hoorde / was sy seer blijde / ende gaf hem dat lichaem des eersten Ridders. Hy nam dat doode lichaem ende ging haestelijc op de Zee ende wierp daer in. Als dat geschiet was / soo quam hy weder tot zyn Susters huys / ende seide / schenkt my nu goede Wijn / want gy zyt by Godt heel daer af verlost. Sy dancten hem ende ginc in de kamer of sy Wijn halen soude / ende

ende der Vrouwen loos bedrog.

ende sy begon met luyder stemme te roepen / waerpet my / de Ridder is weer gekomen die in der Zee geworpen was. Als haer Zoeder dat hoorde / soo werdterde hy hem / ende seide / geeft hem my / ich sal besien oft hy anderwerf op-staen sal. Dus nam hy dat Lichaem van den anderen dooden Ridder / ende meende dat het de eerste Ridder was / ende hy hont een grooten steen aen dat Lichaem / ende wort hem in de Zee. Als dit geschiet was quam hy weer tot sijn Suster ende seide / schenkt my nu de beste Wijn / want ik heb hem nu soo diep gesonken dat hy niet weder komen en sal. Doen seide sy / Godt zy geloost / ende zy ginc weder in de kamer oft sy Wijn halen soude / en wiert roepende met luyder stemmen: Wee my / want hy is andertwerf verresen ende weer gekomen. Als de Zoeder dat hoorde / sprack hy met groote verwonderinge / wat Dupbel mach desen Ridder zyn / die ik eerst in 't Water geworpen had / ten anderen-mael een grooten steen aen hem gebonden / ende hem so diep in de Zee geworpen / ende is nochtans verresen / geeft hem my derdemael / ik sal sien of hy weer verrijzen sal. Doen gaf sy hem den derden Ridder / ende hy meende dat de eerste was / ende ginc bukten der Stadt op een velt / ende maechten een groot vuyt ende wiert hem daer in: Ende als hy by na verbrant was / ginc hy een wepnig daer van zyn geboeg te doen / daer en binnen quam daer een Ridder rijden ter Stadt-waert aen / daer hy in dien dage soude Coznopen. En want het noch dochter ende hont / ende by der Stadt was als hy dat vuyt sagh / ginc hy van zijn Paert ende warinde hem. Ende als hy by 't vuyt stont / quam die kempe / ende seide: wie bistu? Hy seide: ik ben een edel Ridder. De kempe seide: Gy zyt eenen Duphel / want ten eersten wierp ik u in 't Water / ten anderen heb ik u met eenen Steen verfonken / en ten derden heb

heb ick u in 't vper geworpen om dat ghy verbrant den soudt / ende noch soo staet gy hier in tten Paerde. Doe nam hy den Ridder ende wierp hem in 't vper metten Paerde / ende quam daer nae tot zijn Susters hups ende seide: schenkt my nu den Wijn / want doen ik hem had verbrant / soo vant ik hem anderwerf by 't buyz sitten op een Paert / ende ik wierpten hem in 't buyz metten Paerde. Ende sy verkonde wel dat hy een Ridder van den Coznop verbrant hadt. Doen gink sy ende schonk hem de Wijn; ende als hy wel gedroncken had / gink hy van daer. Daer na geviel twist tusschen den Ridder ende zijn Wif / alsoo dat hy haer een kinneback-slag gaf / daer sy seer toornigh om wierde / ende seide tot hem: O onsalige Man / wil dy my ook doot-slaen / als ghy des Keyfers dyle Riders deet? Als die lieden dat hoorde sloegen sy die handen aen hem ende vingen den Ridder ende zijn Wif / ende brochtense beyde voor den Keyser: ende als sy daer quamen / leedt dat Wif terstont dat haer Man die Riders gedoodt hadt / ende hoe sy dyle hondert gulden hadt ontfangen. En als dat so waerachtig bevonden wert / so werden sy daer na gesleept aen een Paert staert / ende gehangen. Doen seide de Meester: Heer Keyser / heb dy dat wel verstaen? De Keyser seide: seer wel / ick segge u by Godt / dat was dat quaetste Wif die zijn mochte / nadien sy haer Man tot Man slag brochte ende namaels melde. De Meester seide: ten is geen sozge u sal erger geschien om den raedt des doot-slags die u Wif u raedt / als dat gy uwen Soone dooden soude. Doen seide de Keyser / mijn Soone en sal yeden niet sterben. Als de Meester dit hoorde dankte hy den Keyser ende nam oorlof. Dit vernam de Keyser in dat haer Soone noch leefde / ende liep totten Keyser / roepende als een rasende Wif: O my onsalige Wif / wat sal ik doen? Wee my! ik sal

my selven verdoen om dat ik so seer beschaemt ben. Den Keyser seide / dat zy bezre van u dat te denken / beyt noch een luttel tijt / gy sult kostelijck een goet epnde van uwe saeken hebben. Sy seide / Heer daer sal u en my schande afkomen. Hy seide / zwijgt van sulcke dingen voor u te nemen. Hy seide: Heer 't sal u ende uwen Soone geschien / als 't eens geschiede van eenen Conink ende zijnen Rentmeester. De Keyser seide: Segt my dat exempel. Sy seide ik wil 't geerne seggen / maer ik sozge dat gy my niet verhooren en sult / want morgen sal de sevenste Meester komen ende verlossen u Soone van de Galge / want op den anderen dag sal u Soone spreken / upr welke woorden gy soo groote genuchte nemen sult / dat gy geheel vergeten sult de groote liefde die tusschen u ende my is. Den Keyser seide / dat is onmogelijck in my te geschien / ten ware dat ik het onderbonden had / ende ik en sal uwe liefde nimmermeer vergeten. Doen seide sy: Heer Keyser / beliebet u ik sal een exempel seggen daer gy u by houden meught van alle toekomende quaet. Den Keyser seide: segt my doch dat. Ende sy begon te seggen als hier na volgt.

Hier begint het sevenste Exempel der Keyserinne, van een Konink die sijn Wif altyt gestoten hielt, ende door wat middel hy die quijt wort.

In dien verleden tijt wasser een Coning die sijn Wifsz vrouwe seer lief hadde / soo dat hyse besloot in een sterk Casteel / ende droeg die sleutelen van den Casteel altyt by hem / maer die Vrouw was altyt seer doevde. Ende het geschiede in bezre Landen dat daer een Edel Ridder was die in eender nacht eenen droom hadt / in deser manieren: want hem docht dat hy een schoone Coningin sagh die hy voor alle ding begeerde.

de. En so hem docht/had hyse wapende gesien/hy soude dese wel mogen bekennen/daer hem ook groote vrient- schap konde geschien / ende die Coninginne droomde ook in de selve nacht van desen Ridder in der selver manier / alsoo dat nochtans d' een van d' ander niet en wiste ofte kennisse en hadde. Doen die Ridder desen droom gehad had/ docht hy in hem selven dat sijn voeten niet rusten en souden booz dat hy die Vrouw met sijn oogen gesien had. Hy nam zyn gesin te Paerde ende al wat hem nodig was / ende trok dooz veel Lantschappen / alsoo dat hy ten lesten quam daer die Coninginne besloten was van haren Man. Ende als hy in die Stadt quam / bleef hy daer een wijl tijt. Aldus geschieden 't op een tijt dat hy ginck wandelen by dat Casteel / ende en wist niet dat sy daer in was besloten / ende sy sat in een Venster om de lieden te sien die daer booz-by gingen: ende soo haest als sy den Ridder sag wiert sy hem kennende dat hy het was / daer sy den droom af gehad had / ende die Ridder sag die Coninginne in de Venster sitten/ende terstont tuidde hem sijn sinnen dat sy 't was daer hy den droom af gehad had; ende hy begon een Liedeken van minnen te singen. Als sy dat hoorde / wiert sy terstont in zyn lief de ontfleken / die Ridder gink daer alle dagen wandelen oft hy eenige wegen blinden mogte daer hy haer spreeken mocht. Als de Vrouw dit sag / schreef sy een bryef ende wterpse van boven. Ende als hy den bryef gelesen hadt wert hy blijde / ende begon Coznop ende steekspeelen te hanteren. Als den Conink dit vernam/ ontboot hy hem / ende seide / goede Ridder / ik heb veel eerbaerheden van u gehoozt / ist dat u beliest met mijn te wonen / ik sal u goede wooninge geben. De Ridder seide: Heer Conink/ siet ik ben u knecht/ och oft ik u mogentheyt dienen mocht / ik twijffel niet ick en soude groote weddinge ontfangen/maer een dink soude

de ik begeeren- Den Conink seide: wat is dat? De Ridder seide: dat u beliest my te nemen tot een Secretaris / so soud 't onser aller solace zyn / en dat ik mijn wooninge mocht hebben by de Mueren des Casteels. Den Conink seide: alsoo u goet dunckt dat doet. Doe gink die Ridder ende timmerde een bequame wooninge by de Mueren des Casteels. Ende als dit gedaen was maekte hy boozwaerden met eenen Timmerman die hem een verbozgen gank maeken soude up sijn huys in 't Casteel. Als dien gank gemaeckt was sloeg hy den Timmerman doot dat hy hem niet melden en soude. Daer na quam hy totte Coninginne ende groetese met alder neerstigheyt. Ende als sy lange t'samen sprake hadden/so begon hy haer aen te leggen oft hy by haer slapen mocht. De Coninginne wepgerde hem dat eerlijk langen tijt / maer ten lesten gaffe consent. Daer na gink de Ridder alsoo dik als hem beliefde dooz dat gat van den gank / ende dede zynen wille metter Coninginne/ende sy gaf den Ridder eenen rink die haer de Conink gegeven hadt tot een groete. Die Ridder had de victorie in alle stryden en Coznopen / waerom hem de Conink soo lief had / dat hy hem Maerschalk maekte van al zyn rijk. Dus geviel op een dag dat hem de Coning berepde te jagen / en ontbood zynen Maerschalk dat hy des anderen daegs berepde soude zyn met hem te ryden jagen / daer hy seer willigh in was. Des ander daegs als sy op de Heerde waren / ende al den dag dat Wilt gevolgt hadden / soo datse morde waren / ende de Conink by een Fonteyn ruste / ende de Ridder by den Conink sittende / viel in slape / so dat de Conink den rink merkte ende kende: daer nae als de Ridder ontwaekte / soo verstant hy dat den Conink den rink gesien hadt / ende bepynsde hem oft hy siek geweest hadt / ende seide: Ik belijd Heer Conink dat ik een

heymelijke siekte onder mijn leden heb / ten zp dat ik
haestelijc boete daer tegen doe / ik sal een verlooren
Man zijn. Den Conink seide / gaet lieve Vrient in
vrede / ende siet tot u siekte. Doen sat hy op zijn Paert
ende quam sonder vertreckt' hups / ende gink dooz
den heymelijken gank totter Coninginne / ende gaf
haer den Rink / seggende : hoe den Conink den Rink
aen zijn hant gesien had / ende hy seide haer alle ding /
ende waert dat den Coninck den Rink eyschte / dat
syse hem geven soude / ende ging soo weder dooz zijnen
gankt' hups-waert. Onlanghs daer naer quam de Co-
nink totter Coninginne / ende seide tot haer : Segt
my goede Vrouw waer is den ring die ik u gaf / ik
soudese geern sien. Sy seide : O Heer wat wil dy nu den
ring sien ? Hy seide / ten zp dat gy my hem laet sien
sonder vertrek het sal u qualijk bekomen. Doen stont
sy op ende ging in haer koffer / ende haelden de ring
ende gaffe hem. Als den Coning den ring sag was
hy te vreden / ende seide : desen ring is seer gelijk den
ring des Ridders die ik aen zijn hant gesien hebbe / so
dat ik meende dattet mijnen ringh geweest hadde /
maer ick gebe my schuldig van mijn quaet vermoeden /
want dien sterckheyt des toozns hadde my bedro-
gen. Doen seide sy / dat en is geen wonder / want het
valt dickwils dat den eenen ring den anderen gelijk
is / want de Werk-lieden maken selden eenig werck
dat de ander ook niet en maeken : Maer Godt ber-
geeft u dat gy soo quaet vermoeden hebt van my / na-
dien dat gy de sterckheyt des Toozns wel kennet / en
de sleutelen daer af selve by u draegt. Daer na dede den
Ridder een groote weerschap bereyden / ende seide den
Coning : Heer Coning mijn Boel is my ober ko-
men upt mijnen Lande / ik bidt u dat gy my daer
in eere wilt / dat gy op dit pas mijn spijse in mijn hups
neemen wilt. Den Coning seide : ick wil u geer-

ne dese eere doen ende noch meer : Hier in wert der Rid-
der seer blijde / ende gink dooz sijnen heymelijken gank
totter Coninginne / ende seide : Vrouw heden suldy
komen dooz den heymelijken gank tot mijnen hups /
ende ik sal u kleeden met kostelijken habijt na de wijse
mijns Lants / ende sulc sitten aen mijn Tafel / als
mijn Boel gekomen upt mijnen Lande. Sy seide / na
uwen wil sal ick u alle dink volbrengen. Als de tijt
der maeltijt gekomen was / ende de Conink van den
Castele in des Ridders hups quam / so gink de Co-
ning in terwyl dooz dien heymelijken gank oock tot
des Ridders hups / ende dede aen die kleedinge nae de
manier des Ridders Lantschap. Als den Coninck
in des Ridders hups quam / gink sy hem te gemoet
ende groete hem met alder weerdigheyt. Als hys sag /
seide hy / wie is dese Vrouw ? De Ridder seide : Heer
Coninck dit is mijn Boel / die nu gekomen is upt mijn
Lant : De Ridder sette den Conink aen de Tafel als
betamelijk was / en dede de Coninginne daer by hem
sitten : ende de Coninks hert ende sin tuyghde hem
dattet zijn Coninginne was / ende seide : Hoe gelijk
is dit Wijf mijn Coninginne / ende soo wert hy bedro-
gen dooz zijn sterckheyt des Coorens / dat hy geloof de
des Ridders woorden booz zijn ogen. De Coninginne
begon de Conink te eten ende te drincken te nooden :
en als hy haer stemme hoorde / seide hy by zijn selven :
O Moeder Gods hoe gelijk is dit Wijf mijn Co-
ninginne in 't wesen ende in 't spreken. Ende in dese te-
kenen bedroog hem de sterckheyt zijns Coorens. Als
de maeltijt by na gedaen was / seide die Ridder tot zijn
Boele / wilt doch den Conink een Liedeken singen.
Doer begon sy te singen een supberlyk Liedt : ende als
de Conink haer stemme verstant / soo docht hy / doch
ist immer mijn hups-vrou / maer hoe soude dat mo-
gen zijn / want ik die sleutelen van de Castele by my heb /

ende noch bedroog hem de sterckheit des Coorengs. Aldus sat hy al de maeltijt boozstrijdende tegen hem selven. Ten lesten seyde de Coninck den Ridder / dat hy die Tafel op doen soude / want hy anders wat te doen hadt. Doen seyde die Ridder / Heer Coninck hebby verdyet / men sal u wel meer solaes doen? Ende die Vrouwe seyde / belibbet den Coninck by ons te blijven wy sullē hem te wille zijn van alle solace dat hy sal mogen bedenken / want hy abontturen de Coninginne mach ook in haer solace wesen. Hy seyde doet weg de tafel / want ik en macij hier niet langer blijven. Doe dede die Ridder de Tafel op / ende de Coninck nam oozlof aen hen-lieden ende ginc haestelijck totten Castele om te besien of de Coninginne in't Casteel was of niet. Daer binnen haeste haer de Coninginne dooz den heymelijcken ganck / ende dede af dat habijt des Ridders / ende sy dede weder aen dat gewoonlijck habijt des Conincks: ende als hyse gekleet vant soo hyse gelaeten had / soo kuste hy haer ende seyde: Ich heb heden met mijn Ridder gegeten / want zijn Boel gekomen was / ende van alle mijn leuen en heb ich also gelijk een creature niet gesien in alle wesen ende gelaete als sy u gelijk / ende ik ben in dat mael seer van binnen gequelt geweest van menigerhande gedachten / dat ich my daer in niet lijden en konde / ik en moeste gaen totten Castele / om te sien oft ghy daer waert oft niet. Doen seyde sy: Heere Coninck / hoe moogdy dat denken / daer 't Casteel al om besloten is / ende geen mensche in en mach dan ghy alleen / hoe soude ik daer mogen kortien: Men vint by wijlen by der reden dat d' een Menschē dikwils d' ander geijkt. Daerom Heere en soudy daer upt geen oozsaekē nemen qualijk van my te vermoeden / alsoo gy laest deet van den Coninck. Den Coninck seyde: Ik bekenne dat ik tegen u misdaen heb. Hier nae quam den Rid-

der

der totten Coninck ende seyde: Heer Coninck ick heb u lang gedient / het is nu tijt dat ick weder keere tot mijnen Lande / daerom bid ick u een bede / want ik mijn Boel trouwen wil booz de heplige kercke. want sy my upt bezre Landen nae gevolget is / dat ickse weder brengen mag als een echte getronde Wijf. Soo bid ick u dan dat ghy my dese eere doen wilt als dat ghyse met u eygen handen booz den Priester my booz brengen wilt / om dat ickse soo trouwen mach / 't welck my groote eere zijn soude in mijn Land / dattet also geschiet waer. Den Coninck seyde / de bede die ghy bidt / ende ook veel meer dan ghy begeert / ben ick berept te volbrēngen. De Ridder sette hem een dagh dat hy trouwen soude / in welcken dage die Coninck ter kercken quam / den Priester stont met de stoele berept de trouwe te volbrēngen. Hier en binnen hadde de Ridder de Coninginne van den Casteel laten komen dooz den heymelijcken ganck / ende hadde geordonneert datse twee Ridders boozt-lepden die meenden dattet zijn Boel was: Ende als sy aldus booz de kercke quam / so seyde die Priester: Wie sal den Ridder dat Wijf geven? Den Coninck seyde: Ik salse hem geven. Ende hy namse by der hant / ende seyde: O waerde Vrouw: ghy zijt mijn Coninginne seer gelijk / dieg ick u te liever heb: ende daerom / want ghy mijns Ridders Hupsvrouw zijt: Ende hy lepde haer hant in des Ridders hant / ende de Priester vergaerde in de heplige echte / nae den rechten der hepliger kercken. Als dit geschiet was / seyde die Ridder den Coninck: Heer Coninck dat Schip is reede daer ick mede tot mijnen Landen varen sal / nu bid ick dat ghy mijn Hupsvrouw te Schepe brengen wilt / ende haer onderwijsen hoe sy my ende alle Menschen lief hebben sal. Die Coninck dede al dat die Ridder op hem begeerde / ende ginc met hem te Schepe / ende veel volks daer

mede: Ende doen sp aen 't Schip waren/sepde de Coning tot zijn Coninginne / die hy meende dat des Kidders Hupsbzou was : Hoozt mijn lieve Vrouwe mijnen raet / die u seer goet zijn sal / dees u man / daer gy toe gehouden zijt boven alle Menschen lief te hebben/ als de Heere geboden heeft / weest hem gehoorzaem. Als hy dit gesept had/gaf hyse den Ridder/ende sepde: haert bepde te samen met mijn benedictie / de Heere moet u geleiden. De Ridder ende de Coninginne neygden hem toe metten hoofde / ende namen oorlof ende gingen t' Scheepe. Doen toog die Schipper dat zepl sonder toeven in den top. Ende want sp vooz wint hadden so voeren sp haestelijck haerder veerden : ende die Coning bleef daer so lange staen als hy dat Schip na oogen mocht / ende hy ging van daer haestelijck tot den Castele. Ende als hy zijn Coninginne niet en vant/so wert hy met grooter doef hept bebaen / ende ging al 't Slot om soo lange dat hy den heymelijcken gang vant / die de Ridder gemaekt had : ende doe hy dat sag so schreepde hy seer bitterlijck / seggende: Weem / de Ridder daer ik soo groot betrouwen op geset hadt / heeft my mijn Wijf ontvoert : ik moest ook wel sot wesen dat ik meer geloof de de woorden des Kidders dan mijn oogen. Doen sepde de Kepsferinne: Hertz Kepsfer / hebdy dit wel verstaen dat ik u gesept heb? Hy sepde: seer wel. Doe sepde sy: siet hoe hy op den Ridder betrouwde / die hem nochtans bedrogen heeft/ ende zijn Hupsbzou ontvoert. Alsoo betrouw gp ook in de seven Meesters / die arbejden om datse my ter schande maken mogen/want gp haer woorden meer geloof dan gp met uwen oogen gesien hebt / hoe my u Sone gelastert heeft / ende hebt daer af seker trecken gesien / hoe sy uwen vermaledijden Soone stercken in zijn booshept / daerom sozge ik dat u geschien sal als die Coning. Doen sepde de Kepsfer : ik geloofde mijn oogen!

wogen beter dan haer woorden / daerom sal ik morgen Justitie doen ober mijn Soon.

Hier wort des Keyfers Soon voor de sevende-mael ter doot gebracht, maer van den sevende Meester weder verlost.

Des morgens geboodt den Kepsfer dat zijn Soon gehangen soude worden. Doen wert daer weder groot geroep onder 't Volk / die den doot beklagden van 's Kepsfers eenige Soone. Ende als de leste Meester dat vernam / ging hy de geenen te gemoet die hem ter Galgen leyden / ende sepde: Lieve Vrienden en wilt u niet haesten/want ik hoope by de hulpe Gods / dat ik dat kint van de sen dagen verlossen sal. Ende de Meester haeste hem tot des Kepsfers Paleys / ende groete den Kepsfer: Maer den Kepsfer sepde: Immermeer moet u goet geschien / dien ik mijn Soon gegeven hadt te leeren / ende brenge hem my wederom onge-

ongeleert ende overdadigh / waerom ghy al met hem steruen sult. Doen seide die Meester / het is een korte tijt tusschen dit ende moorgen te acht uren / als ghy uwen Sone sult hooren wel-spreekende ende wijs van sinnen / die u de waerheyt van alle dingen seggen sal. Wilt hem soo lange sparen / ik sal mijn Lijf daer onder setten ist dat ghy 't soo niet en vint. Doe seide de Kepsfer / mocht ik mijn Soon hooren spreekē / 't waer my genoeg / ick en begeerde niet langer te leven. De Meester seide : Gp sullet al sien ende hoozen / ist dat gp desen kleynen tijt verwachten wilt / dan sal alle bedrog openbaer worden / ende een eynde hebben dat tusschen ons ende de Kepsferinne is. Maer ist dat ghy uwen Soone laet dooden om u Wijs wozden / soo sal u erger geschien dan een Ridder die om zijns Wijs wepnig bloets wille gestorven is / daer sy nochtans ondancbaer af was. Den Kepsfer seide : dat exempel soude ick geern hooren. Den Meester seide : laet dan u Soon weder-roepen / ick sal u seggen een exempel dat gp alle de dagen uweß lebens wachten meugt van de ongetrouwigheyt der Vrouwen. Den Kepsfer seide : ick sal hem laten weder-roepen / behoudelijcke dat ick hem beloofst heb. De Meester seide : Doet dat Heer Kepsfer / want het sal alsoo geschieden / ende hy begon dat exempel te vertellen.

Hier begint het sevenste Exempel des Meesters Joachim van een Ridder die storf om dat hy sijn Wijs bloet sagh.

Het was een Ridder die een schoon Wijs had die hy seer lief hadt / soo dat hy haer presentie niet ontbeeren mocht. Soo gebielt datse t' samen spelen / ende die Ridder had een Mes in sijn hand / ende dat Wijs alsoo spelende / sloegh haer hand in 't Mes datse

datse een wepnig bloede. Als de Ridder zijns Wijs bloet sag / wert hy so droeve ende verbeert / dat hy van hem selven ter aerden viel / sijn Wijs goot hem kout Water op sijn houft / so dat hy een wepnig bequam / ende seide / laet den Priester komen metter hepligh Sacrament / want ik sal steruen om dat ick 't bloet van u vinger gesien heb. Den Priester quam ende bewaerde hem met dat hepligh Sacrament / ende hy sterft ter stont. Doe wasser groote droefheyt / ende sonderlinge van dat Wijs ; Doen dat Graf toegesloten was ginck sy daer op leggen / en maecten soo grooten misbaer datmen haer van daer niet brengen en kost / ende sy beloofde datse nimmermeer van die stede komen en soude. Want sy als een Cozeldupve / om de lief de haer Man daer steruen wilde Doen gingen die Vrienden tot haer / ende seiden ; Wat profijt ist zijnder Ziele dat gp hier blijft ende sterft / 't is beter dat gp 't hups gaet ende greft aelmissen vooz sijnue Ziel / het sal hem beter helpen dan dat gp hier blijft. Sy seide : Swijget / gp zijt alle quade raedstleden / gp en merkt niet dat ik schepden moet van mijnen Man / die gestorven is om een luttel bloets dat van my gelooopen is / ende daerom wil ick hier blijven. Als de Vrienden dit sagen / maecten sy haer een Hupsken by 't graf / ende deden haer al datse behoefde / ende sy gingen wech om dat haer de eenigheyt verdriet maeken soude / om datse geen geselschap en had : In de Stad was een recht / alffer een gehangen was / soo moest de Stadt-houder des Heeren die nacht waecken / ende hadt die gehangen Menschē hem gestolen geweest / so soude hy sijn hant verliesen / ende sijn Lichaem in des Heeren hant. Op ten dagh dat desen Ridder begraven was / waechte de Stadts-houder by de Galgh / na dat recht van die Stadt / ende was daer by houdende met sijn Paert /
ende

ende dat en was niet bezre van 't Kerckhof. De Stad-
houder wiert soo seer van de koude bevangen/dat hem
docht dat hy sterben soude: ende aldus hler en daer
siende/ sagh hy buyz op 't Kerck-hof ende gink'er na
toe/ ende als hy daer quam klopte hy. Dat Wijf sep-
de: Wie is daer aen mijn Hupsken? Hy antwoorde:
Ik ben de Stadt-houder/ die soo grooten koude lijde
dat ik sal moeten sterben/ ten zy dat gy my laet war-
men. Dat Wijf sepde: ik sozge/ liet ik u in dat gy tot
my sulcke woorden spreken sout/ daer ik seer bedzoeft
af worden soude. Hy sepde: lieve Vrouw laet my in/
ick beloobe u dat ik niet spreken en sal dat u mishag-
gen sal. Als hy by 't vuur sat/ ende warm geworden
was/ sepde hy: lieve vrouw belibet u ik soude geern
een woort spreken. Sp sepde/ segget Heer. Hy sepde:
gy zyt een schoone Vrouw/ Edel/ rijk ende jonk van
jaren/ ende waert niet beter dat gy woonden in u hups
ende gaef aelmisse vooz u Mans Ziele/ dan u selven
hler te bederven. Sp sepde/ o Ridder had ik dat gewe-
ten ik had u niet ingelaten/ ik seg u soo ik den an-
deren geseyt heb: het is wel kondig dat mijn Man
my soo lief gehad heeft/ dat hy om een wepnig bloets
van mijn vinger gestozven is/ waerom ik hler sterben
wil. Als de Ridder dat hoorde/ nam hy oozlof ende
ging ter Galge-waert; ende doen hy daer quam sag
hy dat de gehangen Mensch gestoolen was van der
Galge/ende was daerom bedzoeft/ende seide: wee my/
wat sal ik gaen doen/ want mijn lijf is nu verlooren.
Aldus gaende met grooter mistroost/ niet wetende
werwaerts hy hem keeren soude/ oft wat hy doen
soude: soo bedocht hy ten lesten dat hy gaen woude tot
die bedzukte Vrouw/ ende klagen haer den druck zijns
herten/of sp hem enigen troost geven kost. Als hy daer
quam klopte hy aen die deur: Sp vzaegde wie daer
was? Hy sepde: O lieve Vrouw/ ik ben die Stadt-
houder/

ende der Vrouwen loos bedrog.
houder/ die onlangh hier te boren by u was: ik soude
u geerne die heymelijckheyt mijns herten te kennen ge-
ven/ daerom bid ik u om Gods will dat gy my in-
laet. Doen dede sp hem die deur op/ ende hy ginch in
ende sepde: O lieve Vrouw/ ik kome tot uwen raet/
want gy wel weet/ soo wanneer een Mensch gehan-
gen wozt ende dan van de Galg gestooten wozt/ dat
dan des Stadt-houders Lijf ende goet in des Heeren
handen staet. Nu is 't eplaes geschiet dat de moorde-
naer van de Galg gestolen is terwyl dat ik my warm-
de: daerom bid ik u dat gy my goeden raet geeft. Doe
sepde sp: Ik heb medelijden met u/ want hy dat regt
des Lants gy al u goet verloren hebt/ ende dat u Lijf
in des Heeren handen staet/ doet nochtangh mijn raet/
so en suldy lijf noch goet verliesen. Hy sepde: ik kome
daerom tot u om getroost te worden. Doen sepde sp/
belibet u my te nemen tot een Hupsvrouw? Hy sepde:
och oft gy dat doen woud/ maer ik sozge dat gy u al
te seer vernederen soude/ dat ghy my tot een man
naemt die een arm Ridder ben. Doe sepde sp: siet ik
gebe mijn consent daer toe. Hy sepde: ik consenteere u
mijn Vrouw/ alle de dagen mijns lebens. Sp sepde/
gy weet wel dat mijn Heere gisteren hier begraven is/
die dooz de liefde van my gestozven is: Nu gaet ende
neemt hem upt 't graf ende hangt hem aen de Galg/
in de stede des moordenaers. Hy sepde: waerlijk dat
is goeden raet. Doen gingen sy t' samen/ ende deden
dat graf op/ ende de Ridder sepde/ hoe sullen wy nu
doen/ want doen de moordenaer gehangen wert ber-
looz hy twee van zijn opperste tanden/ende waert dat
dese besocht worde/ ik soude beschaemt worden. Sp
sepde/ neemt een steen ende slaet hem de twee tanden
upt. Hy sepde: Lieve Vrouw dat en kan ik niet doen/
want doen hy leefde/ waren wy lieve vzienden/ het
waer my onbetamelijk dat te doen zijnen dooden Li-
chame

Van de seven Wijfen,

chame. Sp seide / ik sal 't doen / ende sp nam een steen
ende sloeg den dooden de Tand en upt / ende seide:
hangt hem nu aen de Galge. Hy seide / ik en derf
dat niet doen / want den moordenaer als hy geban-
gen wiert / kreeg een wonde in zyn voorhoofd / ende
had bepde sijn ooren verlooren / worde dat besogt ik
soude beschaeint zyn. Sp seide: dout mede een wonde
en suijt hem zyn ooren af. Hy seide liebe vrouw / dat
moet vrede van my zyn / dat ik zyn doode Utschaem
dat doen soude. Sp seide / geeft my dat zweert ick
sal 't doen / sp nam 't zweert ende sloeg een manneli-
ken slag in zyn voorhoofd / ende sneet hem zyn ooren
af. Doen sp dat gedaen had / seide sp / hangt hem
nu by sonder vrede: Hy seide / ik derf dat niet doen /
want de moordenaer hadt zyn mannelijkheyt verloo-
ren / wort dese gehangen / ende het bevonden worde
dat hy zyn mannelijkheyt hadt / soo soude al onsen raet
te niet zyn. Doen seide sy / ik en heb noyt sulck bebloet
mes gesien / neemt vrylyk dat mes en suijt hem af.
Hy seide: o liebe Vrouw / ik en kan dat niet doen /
want wat is een man sonder mannelijkheyt. Sp se-
de: soo sal ik dat doen / en sp nam dat mes en snee het
af / ende seide: hangt hem nu sonder sonde: die dus
leelyk en mismaekt is. Daer na gingen sy t' samen
ende hingen hem aen de Galg: ende so wert die Stad-
houder by van den Coning. Als dit geschiet was /
seide de Vrouw: nu zijdt van allen last verlost by mij-
nen rade / daerom wil ik dat gy my trouwen sult
voor de heylige Kercke. De Ridder seide: ik heb
God van Hemelrijck belooft / dat ik geen Wif ne-
men en sal so lange als gy leeft / en dat wil ik houden /
ende begeere dat ghy my niet langer vertreck doen
en sult: waerom ick u segge / o by onschamel Wif /
die onder alle Wijven de booste zyt / wie soude u
nemen / die den eerbaren Ridder ende den goeden Heer
u Man /

ende der Vrouwen loos bedorg.

u Man / die om een luttel bloets dat van u hant ge-
dronen was / van u liefde gestorven is / dien ghy /
nu hy doot is - soo jammerlyk mis handelt hebt / hem
sijn tanden upt - gesmeten / zyn ooren afgesneden / ende
ook zyn mannelijkheyt / ende ook zyn voorhoofd ge-
wont / wie Dupbel soude u trouwen? Maer op dat
ghy geenen goeden Man meer en beschaeint / soo
neemt u loon / ende trok zyn zwaert upt en sloeg
haer hoofd af ten eersten slaege. Doen seide de Mee-
ster: Heer Keyser hebdt dit wel verstaen? De Keyser
seide: Jae ik / onder alle Wijven was dit de suotste
Hoere / ende die Ridder gaf haer haeren loon. Ende
voort so seide de Keyser mocht ick mijnen Soone
zens hooren spreken / ik soude niet langer begeeren
te leven. Doen seide de Meester: Heer Keyser / mo-
gen suldt uwen Soone horen spreken / ende sal open-
baer maeken 't geschil dat tusschen de Keyserinne en
de ons is geweest. Daer na kuste de Meester den
Keyser ende gink wech.

Hier verschijnt des Keyfers Soone voor sijnen
Vader ende spreect met hem.

Als dit geschiet was / vergaderden de seven Mee-
sters om raet te nemen in wat habijte sy des Key-
fers Soone brengen souden ten Paleyse / ende sy gin-
gen t' samen daer hy gebangen sat / om zyn raet
daer af te weten. Doen seide des Keyfers Soone / al
dat u behaeglyk is sal my belieben / maer weest niet
begaen van mijne antwoorde die ik spreken sal / want
ik sal ons alle met eeren verlossen. Als de Meesters
dat hoorde / werden sy blijde / ende togen hem
aen een Purperen rock ende gulden mantel / ende
sp ordineerden dat twee Meesters voor hem gingen /
ende aen elcken zijde een / ende d' ander volghde
hem

hem na / ende booz hem gingen xlv. Speel-lieden / ende
 vzochten hem so ten Paleyse. Als de Keyser die gro-
 te melodye hoorde / vzaegde hy wat dat was. Doe
 wert hem gesept: Heere u Sone komt ende wil booz
 u ende alle Heeren spreken. Den Keyser seyde / dat is
 een goede bootschap / och of ik mijn Sone mocht ho-
 ren spreken. Als de Vader in 't Paleys was / ende zijn
 Soon te gemoet ging / was dit 't eerste woort dat hy
 sprak: Weest gegroet mijn liebe Vader. Als de Vader
 zijns kints stem hoorde so viel hy van hem selven ter
 aerden van groter blijtschap: maer sijn sone nam hem
 blijdelijken op / ende stelde hem weder dat hy tot hem
 selven quam: Doen begon die Sone te spreken / en daer
 wert groot gerucht van 't volck / dat men hem niet ho-
 ren en kost. Als de Keyser dat sag liet hy gelt op de
 straet werpen / dat 't volck onledig zijn soude om gelt
 te krijgen / ende zijn Paleys ledig laten soude / maer 't
 volck

volck en achten dat gelt niet. Als den Keyser dat merke-
 te / soo gaf hy een gebod dat men zwijgen soude / op ver-
 beurte van Uijf. Als dat soo geschiet was / wert daer
 stilte / ende die Sone begon te seggen: O eerwaardige
 Vader / eer ik u yet segge / soo blide ich u dat de Key-
 serinne hier come met al haer Camenieren. Terstont
 beval den Keyser de Keyserinne / dat sy ende al haer
 Kamer-gesinne komen souden sonder vertrek. De
 Keyserinne quam daer al bevende: Doen dedese de
 Soone booz al dat volck staen / ende al de Camenieren
 in ordonnantie daer by. Doen seyde hy: Heer Keyser
 heft op u oogen / ende siet aen de Cameniere die daer
 staet in 't groen gekleet / die sy lief heeft boven alle-
 gader / dese wil ik dat gy naecht laet maeken booz al
 dat volck / op dat ghy sien mooght wat spij. De
 Keyser seyde: Sone dat soude onbetamelijk zijn dat
 men een Wijf booz ons naecht maken soude. Hy sey-
 de / Heer Vader / ist dattet schijne een Wijf te zijn soo
 sal 't mijn schande wesen / maer is 't anders / so moet
 sy beschaemt blijven.

Hier wort een van der Keyserinne Jonk-vrouwen
 ontkleet, en wort bevonden een Mans-
 perfoon te zijn.

Als sy doen ontkleet was / sagnese allegader dattet
 een Man was. Doen seyde de Sone / siet Heer al
 dus menigen tijt heeft die Rabaut met u Huyf vronw
 in overspel geweest / ende gy en hebt die saeken niet
 geweten / waerom dat hem de Keyserinne soo lief had.
 Doen wert de Keyser verwoet / ende geboot dat men
 de Keyserinne ende dien rabaut beyde verhanden
 soude. Den Sone seyde: Heer Vader en wilt de Sen-
 tentie niet verhaesten / eer ik die sackete logenachtigh
 en valg maecken mach die sy op my heeft geleyt / ende
 nu

Van de seven Wijsen;

nu bevinden mag metter waerhept datse in vassche-
lijk bezwaert heeft. De Vader seide: Mijn liebe So-
ne ik sette al de boumissen in u handen. De sone se-
de: is 't dat 't bevonden wort in die loge-tale / so sal sy
van den Rechter veroordeelt worden: Maer nu liebe
Vader hoorz voort / op dien tijt als gy om my fant /
dat by haren raet ende ingeben geschiede / doen sagen
mijn Meesters ende ik in de Sterren / waert dat ik
binnen seven dagen een woort spraeke dat ik dan le-
lijker doot sterben soude / ende dit was die sake mijns
zwichens. Ende dat de Keyserinne seide dat ichse
verkrachten wilde / dat liegt sy / maer sy dede haer
beste daer toe datse in daer toe hadt mogen byngen /
ende gaf in Papier / Inkt ende Penne / dat ichse haer
schrijven soude / waerom ik haer versmade. Ende als
ik geschreven had dat ik soo selijken sonde niet doen
en wilde / nog uwen Woomgaert niet vuyt maeken / su-
scheurde sy haer selven / ende maekte haer bloedig /
roepende met groot geluyt. Als de Keyser dit hoorde /
sag hy haer aen met een wyeet gesicht / seggende tot
haer: o du onzalig Wyf / en was ik en uwen Rabaut
niet genoeg / gy woudt mijnen Soon ook hebben.
Doen viel sy den Keyser te voet en badt genaden /
en hy seide: Vermaledijt Wyf / du bist der gena-
den onweerdig / ende hebt den doot verdient in drie
manieren: ten eersten / want gy overspel gedaen hebt
onder my: Ten tweeden / dat gy mijn Sooutot gro-
te sonden verwekt hebt / ende met onrecht hem de son-
de opgelept hebt: ende ten derden / dat gy my met al
u woorden daer toe verwekt hebt dat ik mijnen So-
ne dooden soude / ende daerom sal de Dier over u ge-
ven niet min dan de Sententie des doods. Doen se-
de de Soone / gy weet wel Vader dat ik om de leu-
genen die sy my op leyde / alle dage ter Galge gelept
wert / ende dat my Godt door mijn Meesters verloft
heeft

ende der Vrouwen loos bedrog.

heeft. Maer liebe Vader oft soo waer dat ik ober dat
Rijk regeerde als de Keyserinne ober mijn verclerde
dat ik ende mijn Meesters arbeiden om u te beder-
ven / ende soudt gy dan niet min arbepts ende soz-
ge hebben dat gy altyt hebt om dat Rijk te regeeren /
dat ick u dan niet houden en soude voor mijn Vader /
dat bezre van my zijn moet: Ick soude u houden
voor mijn Vader / daer ick 't begin van mijn wesen af
ontfangen heb / ende is mijnen Heere ende gekroon-
den Keyser / ende volbrengen alle dingen tot uwen
geboode / dat ik dat niet min doen en soude dan de
Soone dewelcke van sijn Vader in de Zee geworpen
wierdt / om dat hy gesept hadt dat hy toekomende
Heere van 't Lant was / ende nochtans de Soone by de
gratie Godts levende bleef / 't welck des Vaders
hinder niet en was maer sijn groote profijt. Also suldy
ook vernemen dat mijn leven nimmermeer en sal zijn
tot u schade / maer tot uwen profijt. De Vader seide:
vertelt my nu een oratie / om u wijshept bet te horen.

Hier begint het Exempel van Diocletianus des
Keyfers Soon, van een Ridder en sijn Soone,
hoe de Soone na lange tribulatie een
groot Coninck wort.

Het was een Ridder die maer een Soon en had /
dien hy eerst lief had / als ghy my hebt: Des-
sen Soone beval hy een Meester / woonende in bezre
Landen / te boeden / ende in konsten ende deugden te
leeren. Dit kindt was soo kloek ende subtyl van sin-
nen / ende wassende soo groot in wijsheden als in out-
heden. Ende als hy seven Jaer had gestaen by sijn
Meester / soo begeerde de Vader sijnen Soone te sien /
ende sandt hem schrijven dat hy t' huse komen soude.
Dit kindt was sijn Vader gehooftsaem / ende quam
tot

tot hem / daer de Vader seer blijft af was. Dus ist geschiet daer sijn Vader en Moeder ter tafelen saten / ende hy eerlijken diende / datter een Nachtegael quam bliessen by de venster / ende begon soo soetelijck te singen / datse haer alle verwonderden die 't hoorzen / ende de Ridder septe / och oft pmandt dien soeten sang des Nachtegaels verstont. Doen septe de Sone: O Vader ik sond u wel bedieden / en ontsage ik uwen toozn niet. De Ridder septe; mijn Sone segget vyllyk. De Sone septe; de Nachtegaelsingt dat ik noch so grooten Heere werden sal / dat ik van alle menschen ge-eert sal worden / ende sonderlinge van u Vader / dat gy my dat water op mijn handen geven sult / ende mijn Moeder sal selve de dwale houden. Doen septe de Ridder / nimmermeer en sult gy dat beleven dat gy van ons al sulken dienst sult ontfangen op sulke heerschappie. Endemet groten toozne nam hy sijn Sone ende wierp hem in de Zee / ende septe: siet hier leyt de bedupder der Vogelsang. Maer soo hy wel zweemmen konde / soo zweemde hy aen lant / ende daer bleef hy totten vierden dag sonder voetsel. Op den vijfften dag quam daer een Schip varen / ende als dit kint dat Schip sag / riep hy lupde rotten Schippers dat sy hem verlossen wilden. Als de Schippers sagen datter een bequaem Jongelingh was / haelden sy hem in 't Schip / ende brochten hem in vreemde Landen. Als sy daer quamen / soo verhogten sy hem een Hertoge / ende de Hertoge beminden hem seer. Op dien tijt dede den Coning van sijn rijcke te samen roepen al de Heeren / Dozsten / ende Edel-mannen van sijn Rijck / om geheymen raet te houden. Soo merkte de Hertog dat dit kint seer rijck was. Doen septe hy 't niet hem als hy te geheymen raet trecken soude. Als sy voozden Coning bergadert waren / septe hy tot hem alle; Mijn Heeren wil dy nu de saecke weten waerom ik u te rade geroepen heb? Sy sepden

Heer

Heer Coning wy sijn alle tot u bereept. Den Coningh septe: Het is een heymelijcke sake die ich u seggen wil / ende diese my bedupden kan die zweer ich by mijn Croon / dat ik hem mijn Dochter geven sal / ende sal mijn geselle in mijn rijck sijn soo lange als ik leve / ende na mijn doot sal hy 't rijck heel besitten. de verborghentheyt des raets is dese; Maer ik gae my volgen drie Knavens na / en sy en laten my niet / maer sy roepen seer leelijck ende bliessen my al na / 't welck my soo groote pijn is om hoorzen of my de doot aengaen soude. Hierom soo permant de saecke haers roepens ende volgens seggen kan / die sal ik sonder twijffel volbrengen dat ik gezworen heb. Als hy dit geseyt had so en was daer niemandt in den raet gebonden die de saecke of bedupdenis wist. Doen septe dat kint den Hertoge / Heere meendy ook dat my de Coning houden soude dat hy belooft heeft. Den Hertoge septe ich vermoede dat hy 't houden sal / maer ist u lief ik wilc hem te hemmen geven. De jonge septe: Ich wil mijn Lijf verliezen ist dat ich 't niet en segge. Doen den Hertoge dit hoorde / septe hy: Heer Coning hier is een Jongeling / seer wijs / die belooft u dat te voldoen / ist dat gy houden wilt dat gy belooft hebt. Den Coning septe / by mijn der Croone ik sal 't volbrengen. Doen bracht men die Jongen voozden Coning. Als de Coningh dat kint sagh / septe hy: O liebe kint suldy my antwoorde mogen geven? dat kint septe / ja ich Heer Coningh / seer wel: U vrage is / waerom die Knavens u volgen / ende so leelijck ende grouwelijck nae roepen / waer op ik u segge: Het is geschiet dat twee Knavens / als een Manneken ende Wijsken / te samen vooztbrochten de derde Knaven: Op een tijt was so grooten dieren tijt / dat de Menschen / Beesten ende Vogelen van honger storven / ende doen was de derde / dat is de jonge / in de neste / en de moeder liet haer jonge ende vloog om haer

selven

Vau de seven Wijsen,

selven te boeden/ ende sy en quam niet weder te Nefte /
maer dat Manneken siende de groote armoede / ende
boede dat jonge so lange tot dattet selver vliegen kon-
de : ende doe die tijt van hunger ober was / so quam die
Moeder weder ende woude geselschap gebuycken :
als dat Manneken dit sag / woude hy dat Wijs ken-
berjagen / recht oft hy seggen wilde / dat sy hem in de
noot niet t' eten gegeven had / dat se daerom haer gesel-
schap derben moest. De Moeder septe weder / dat
sy in haer d'zacht groote pijn geleden had / ende groote
armoede / ende dat se daerom dat geselschap hebben
soude van den Vader / daerom Heer Conink volgen u
die Rabens / eysschende bonnisse daer af / wie van hen
hepde dat geselschap hebben sal met den jongen / ende
dit is d' oorzaak haers roepens. Maer Heer Conink
geeft de sententie ende rechte bonnisse wie van hen bep-
den dat jonge hebben sal / ende dan en suldy de Rabens
niet meer sien. De Conink septe / want de Moeder den
jongen gelaten heeft : so is het reden dat se des jongen
geselschap derbe sal. Ende dat sy septe dat se in de d'zacht
pijn hadt / dat en helpt haer niet / want al haer pijn in
blijtschap verwandelt / is maer want dat Manneken
de saeke is des jongen dat het in leven is / als in alle
dieren is / ende want hy die lange in den noot by stont /
ende boede zijn Lichaem : Daerom geve ik dat bon-
nisse nu dat de jonge sal wesen in des vaders geselschap.
Ende na dat de Rabens dat bonnisse gehoozt hadden /
vlogen sy boven in de Logt / ende en werden in des Co-
ninks rijk niet meer gesien. Doen dat geschiet was /
b'raegde de Conink hoe des jongens Naem was ? hy
septe / ik ben genaemt Alexander. Doen septe de Co-
nink / nu wil ik een dink van u hebben / als dat ghy
my vooztaen sult heten u Vader te wesen / want gy
sult mijn Dochter trouwen / ende wesen een besitter
mijns rijks. Doen bleef Alexander by den Conink /
ende

ende der Vrouwen loos bedrog.

ende alle Menschen hadden hem lief / want hy seer ge-
stelt was op Steek-speelen ende Coynoyen / daer hy
altijt prijs in hadt boven al die in Egypten waren / al-
soo dat zijns gelijk niet gebonden en wert / noch in dat
rijk noch daer buyten / die ook alsoo dupstere ende
zware questien / die yemant vinden mogt / konde sol-
veren ende bedupden. Op die tijt was te komen een
Kepser / genaemt Citus / die alle Coningen der Werelt
in Edelheyt / ende in eerbaerheyt ende in heugheyt
te boven ginck / so dat sijn fame al de Werelt dooz
gink / dat alle die gene die boozt gaen in alle goede zeden
ende konsten / dat die komen souden tot des Kepsers
Paleys. Ende als Alexander dit hoorde / septe hy
totten Conink : Mijn eerwaerdige Vader / gy weet
wel hoe al de Werelt vol is van de fame des Kepsers :
alsoo dattet genoechelyk is in zijn Hof te zijn / waert
dat u beltef de ik wilde my geerne trausereeren tot den
Paleys / op dat ik wijsse worden mogt. Doen septe
den Conink / het behaeght my wel / maer ik wil
dat ghy gelt ende goets genoech met u neme / dat
mijn eere mach worden bewaert / ende dat gy u ge-
noechte daer af hebben moogt. Ende oock wil ick
dat gy mijn Dochter trout eer gy daer trecht. Doen
septe Alexander : O Heere wilt my des op dese tijdt
verdzagen tot dat ik weder come : Den Conink septe
: want het u belteft eerst tot des Kepsers Hof te trec-
ken / soo geve ick u consent. Doen nam Alexander
oorlof aen hem / ende nam zijn nootduft mede / ende
trok nae des Kepsers Hof. Als hy daer quam met
tamelijcken gesinne / gink hy in des Kepsers Hof / ende
quam vooz den Kepser / die hy met alle eerwaerdig-
heyt groete. Den Kepser stont op en kuste hem / ende
septe / kint van waer bistu / ende wat is u boorschap ?
Hy septe : Ik ben des Coninks van Egyptens Sone /
en ik come om u mogentheit te sien / en om u te dienen /

ist dat u beltst. Dit was den Keeser seer aengenaem /
 ende hy beval hem sijnen Maerschalk / ende maecte
 hem voorszijder. De Maerschalk verbulde des Keesers
 gebodt / ende gaf hem een kamer / ende daer in al
 datmen behoeben mocht. Ende Alexander hielt hem
 soo eerbaerlyk / dat hy terstont van alle menschen be-
 mint wert. Niet lange hier na so quam des Conincs
 Sone van Byzantijck / om daer te dienen ende eerbaer-
 heyt te leeren / den welcken de Keeser niet alder eeren
 ontving : ende als hy hem gebragt had van wat ge-
 slacht hy was / ende hoe zynen naem was / so ant-
 woorde hy : Ik ben des Conincs van Byzantijck
 Sone genoemt Lodowicus. Doesejde den Keeser :
 Ik heb Alexander mijnen Voorszijder gemaect / ende
 gy sult mijn Schenker zyn / ende hy beval sijn Maer-
 schalk dat hy hem ook eerlyk setten soude in een ka-
 mer. Dese twee waren so gelijk van formen ende in
 zeden en manieren / datmen nauwelijck den enen vooz-
 den anderen onderschepden en mogt / dan dat Alexan-
 der meerder was in konsten ende kloekheit in alle wer-
 ken dan Lodowicus. Die twee Jongers hadden mal-
 hander seer lief / ende de Keeser had een Dochter / ge-
 noemt Florentia / die hy seer lief hadt / want sy seer
 schoon was ende Ort van zyn rijk / die op haer selven
 een Paleys had met haer familie / daer hy haer spijs
 plach te senden ende al datse behoefde / in teeken sijn-
 der liefden / ende dit dede hy al by de handen van Alex-
 ander : Soo dat dese maget Alexander seer lief hadt /
 want hy haer aengenaem was. Het gebiel op een tijt
 dat Alexander niet sonderlinge saken bekommert was
 ende niemant en onderwont hem Alexanders officie.
 Als Lodowicus dit sag / verbulde hy zyn stede : ende
 doen hy den Keeser dat leste gericht broecht / soo beval
 hem den Keeser dat hy zyn Dochter haer Schotel
 dzagen soude alst gewoonlyk was / ineynende dat hy
 Alexander

Alexander was. Doen nam Lodowicus die Schotel
 ende volbracht het gebodt des Keesers / ende ging tot
 ten Paleys zyns Dochters ende groete haer / ende hy
 en hadse vooz die tot noch niet gesien / maer sy sag wel
 dattet Alexander niet en was / ende sejde : Soone segt
 my uwen naem ende wiens Sone gy zijt. Hy sejde /
 mijn Vrouw ik ben des Conincs van Byzantijck So-
 ne / ende ben genaemt Lodowicus Doen sejde sy / ja
 Sone / wel moet u gaen gaet in byden. Ende hy neyg-
 de haer toe / ende ging zyns weghs. Hier en binnen
 quam Alexander vooz de Tafel by Lodowicus / ende
 sy deden haer dienst. Als de maeltijt gedaen was /
 ging Lodowicus te Bedt leggen / ende wiert sieck.

Als Alexander dat vernam / so ging hy by hem / seg-
 gende : o lieve Gesel / segt my de sake uwer siekte. Hy
 sejde / de sake en weet ick niet / maer ik gevoel my
 dat ik den doot niet outgaen en sal. Doen sejde Alex-
 ander / d' oorzake uwer siekte is my bekenit / want he-

den doen gy mijnder Vrouwe / des Keysers Doch-
ter / spijse brocht / doen saget gy al te seer in haer
aensicht / wantse seer schoon is / en daer af zydy siek
geworden. Doe seyde hy: o Alexander / al de Meesters
in de medicijne en souden niet konnen judiceten die
oorsake mijnder siekte / ik sozge dattet my den doot
geven sal. Doe seyde Alexander / zijt wel te bzedden / ik
sal u helpen: ende hy gink op de merkt ende kocht ko-
stelijck Laecken dat gebozduert was / met kostelijcke
Gesteente / ende schonk dat des Keysers Dochter van
Lodewijchs wegen / dat hy 't niet en wist. Als sy dat
kostelijck kleet sagh seyde sy: O Alexander waer mogt
hy dit kleet te koop vinden? Hy seyde: O Vrouw / hy is
een Sone des alderrijcksten Conincs / ende hy begeert
u dit te schenken tot uwer liefde / want om eens dat hy
u gesien had / is hy siek geworden uyt minne / ter doot
toe / ende ist saeke dat gy hem laet blijben in zijn last /
dat en suldy nimmermeer mogen verantwoorden.
Doe seyde sy: Alexander woudy my dat raden / dat ik
mijne reynigheyt verliesen soude / dat moet bezre van
my zijn / en weet dat gy van sulken bootschapy nimmer-
meer van my goeden loon ontfangen en sult / gaet
daerom uyt mijn oogen / ende en spreek my van die
materie niet meer aen. Als Alexander dit hoorde /
nepgde hy haer toe ende gink wech. Des ander-
daegs gink Alexander in de stadt / ende kocht een
Croon die twee-werf kostelijcker was dan 't Laken /
ende gink in haer kamer / ende presenteerde haer de
Croon van Lodowicus wegen. Als sy dit kost'lijck
Juweel sagh seyde sy tot hem / my verwondert seer /
dat gy (die my soo dick gesten ende gesproken hebt) u
eygen bootschapy niet gedaen en hebt aen my. Hy seyde /
lieve Vrouwe / ik en ben soo heet niet / ende my en is
noyt sulken dinck gebeurt / dat mijn hert soo ge-
wont wert / ende die een lieve Geselle heeft / die sal
hem

hem geselschapy bewijzen. Ende daerom lieve Vrouwe
wil aensien alle Vrouwelijcke soetigheyt / ende wil
genesen die gy gewont hebt / op dat zyn doot u niet ge-
weten en wozyde. Doe seyde sy: gaet uweg wegs / want
ik u geen antwooyt geven wil. Ende als hy dit hoorde /
gink hy wech: des ander-daegs ginch hy op de
merkt ende kocht eenen Gozdel die drie-werf kostelijc-
ker was / ende gaf haer dat van Lodowicus wegen.
Als sy dit Juweel sagh / seyde sy tot Alexander: laet
Lodowicus komen ter derde uere des Nachts vooz
mijn kamer / hy sal de deur op vinden. Als Alexan-
der dat hoorde / wtert hy blijde / ende gink tot zyn Ge-
sel ende seyde: mijn lieve Geselle zijt wel gemoet ick
heb de Maget verwozben / ende ik sal u in dese nacht
by haer kamer bzingen. Als hy dat hoorde / was hy
soo blijde / dat hy gesont wert van blijdschapy. In der
nacht nam Alexander Lodowicus zyn Geselle / ende
brocht hem tot aen de deur van Florentinus kamer.
Als hy hem gewesen had daer hy al de nacht metter
Jonck-vrouwe in solace was / ende van die tijt voozt
wert haer herte vereenicht met Lodowicus / also dat
ter liefde tusschen haer beyde was / ende Lodowicus
ginch dikwil tot de Jonck-vrouw / alsoo dat de Rid-
ders meenden ende vermoeden datse van hem bekennt
was. Waerom de Ridders 't samen spzaecken / ende
leyden lagen om Lodowicum te dooden. Ende doen
Alexander dit vernomen had / wapende hy hem ende
maekte hem daer tegen bereydt / ende sterck met veel
volck / so dat de Ridders dit siende / lieten zyn Geselle
met bzedden. Ende aldus sette hem Alexander dikwil
vooz zyn Geselle / daer sijn Gesel nochtans niet af en
wist. In korten tijden hier nae quamen Alexander
vrienden / seyde dat de Conink van Egippen gestozben
was / dat hy hem haesten soude te komen om dat Rijk
te ontfangen: ende hy gaf dat terstont de Jonck-vrou
ende

ende Lodowicus te kennen / die daerom seer bedroeft waren. Ook seide hy den Keeser van de Byleben die hem gekomen waren / ende seide: Ik moet haestelijck te Lande reysen om dat Rijk van Egypten te ontfangen / ende daerom bid ik oorlof aen mijn Heer den Keeser / die ik dank van alle weldaden die hy my gedaen heeft: my selven en al mijn goet dzage ik u op tot u wer eeren ende wille / ende eer ik mijn Heere by wech reysen vertoornen wilde / ick wilde liever al mijn Rijk daerom laten. Doen seide de Keeser: Weet Alexander dat ick om u wech reysen seer bedroeft ben / want ghy also gewilligen Dienaer geweest hebt / als ick opt in mijn Hof genad heb. Maer het en betaemt den Keeser niet dat hy zijn getrouwwe Dienaers hinderen sal in haer promotie / maer hy soudese hooger verheffen: Daerom al dat ghy upt onsen schat begeert / sal u onsen Camerlinck geben / ende reys met benedictie ende oorlof van onser genaden. Aldus kuste Alexander den Keeser / en al de gene die daer in 't Hof waren: Ende daer wasser veel die bedroeft waren van sijn wech reysen / want sy hem alle lief hadden. Lodowicus ende die Jonkvrouwe reysde met hem seven mijlen veyre. Doen gaffe Alexander oorlof / en wilde niet datse vozder met hem trecken souden. Doen vielen sy ter aerden met groote droefhepde. Alexander hiesse op ende troostese met soete woorden / ende seide: O Lodowicke mijn alderlieffste Gesel / ik waerschou u dat ghy 't heymelijck houd tusschen u ende mijn Vrouwe / ende dat ghy behoedelijck wandelt ende voorzichtig zijt in alle uwe wercken: Want ick weet wel dat in mijn stede een komen sal die u benijden sal nacht ende dag. Doen seide Lodowicus: O Alexander / met al mijn macht sal ik daer toe sien: Maer hoe sal ick my wachten als ik u getrouwichep niet en hebbe? Daerom begeer ik een dinck van u / als dat ghy desen rick

van

van my neemt / ende my daer by gedenkt. Doen seide hy: Ik wil den rick geerne nemen / hoewel nochtans dat ik u sonder den rick ook niet vergeten en sal / ende seide: adien / blijft gesont. Doen vielen sy om Alexanders hals / ende kusten hem / ende also schepden sy van malkanderen. Daer na quam den Conincs Soon van Spangien / genaemt Cupdo / ende wert van den Keeser ontfangen in Alexanders stede: de welken de Malschalk een stede gaf in Alexanders kamer / dat Lodowicus seer zwaer was / maer hy en kondet niet heeren. Als Cupdo vernam dat Lodowicus hem tegen sijnen wille had tot eenen Geselle / nam hy een haet ende rijt op hem / soo dat Lodowicus om den anghst van Cupdo / in langen tijt geen geselschap en dozt hebben metter Jonckvrouwe. Ende nochtans wert hy ten lesten verwonnen van de liefde der Maget / want hy tot haer pleeg te gaen / ende ook gewoonlyk was: Maer Cupdo haddet haest vernomen / ende hy wachte daer so lange op tot dat hy die waerheyt wist / hoe dat Lodowicus die Maget bekent had / ende dat hy toedoen van Alexander. Het gebeurde op een tijt dat de Keeser in de Sale stont / ende pree Alexander seer van sijn heughepde ende wyshepde. Cupdo dat hoorzende / seide / Heer Keeser / behoudende uwen pep / Alexander en is soo veel pijns niet weert / als men in-sien wil dat hy een Verzader geweest is in u Hof. De Keeser seide: Hoe dat? Hy seide: Gy hebt maer een Dochter / dewelcke Lodowicus betropen heeft by Alexanders toedoen / ende gaet noch alle nacht by haer alst hem beliest. Als dit de Keeser hoorde / wert hy toornig / ende op dat pas quam Lodowicus dooz de Sale gaen. Als de Keeser hem sag / seide hy: wat hoorde ik van u quaet Mensche? Ist dat waer bevonden wort / ik sal u doen dooden. Lodowicus seide: Heer Keeser wat is de saeke?

Doen

Van de seven Wijfen;

Doen seide Cupdo: Ik segge u hier vooz mijnen Heere om dat gy sijn Dogter hebt bekropen/ende nog alle nacht alst u belieft / ende daer vooz wil ik eenen kamp tegen u bechten. Doen seide Lodowicus/van die sake ben ik onschuldig / en ik neme den kamp daer vooz tegen u op; ende de Keiser sette hen eenen dag te kampen. Als dit geschiet was / gink Lodowijk totter Maget ende seide haer des Keisers gebod/ende hoe Cupdo hem beschuldigt had: geeft my raet of anders moet ik sterben/want ik en mocht den kamp niet weygeren/oft ik soude my schuldig hebben moeten geben/Cupdo is een sterk Ridder / ende ik ben teer: daerom ist dat ik tegen hem kamp / soo moet ik sterben/ ende van suldy heel geconfundeert worden. Doen seide sy: doet na mijnen raet indien gy kleynmoedig zyt / gaet tot mijnen Vader en segt hem dat u vzeleben gekomen zyn/als dat u Vader in sin upterste leit ende u presentie begeert / ende zyn Rijk u beschikken wil eer hy sterbet / en bidt dan mijnen Vader dat hy u dooz de liefde uwes Vaders oozlof geve uwen Vader te gaen visiteren / ende dat hy den kamp ver langen wilt tot dat gy weder komt. Ende als gy oozlof hebt / so trekt by den Coning Alexander/ende geeft hem heymelijken u sake te kennen/en bidt hem dat hy u in den noot wil bystaen. Als Lodowicus desen raet hoorde/ behaegde het hem wel/ende dede daer na. Ende als hy vanden Keiser oozlof hadt/ende den tijt van den kamp ver lengt was / so trock hy terstont na den Coning Alexander. Ende als den Coning Alexander sijn komst vernam/so wert hy blijde ende gink hem te gemoet ende ontfink hem weerdelijck. Doen seide Lodowicus: o Heer Coning / mijn goede vzeleb/mijn leven ende doot staet in u handen / want also gy my te vozen seyt dat ik/als ik eenen andere Geselle krece dat ik dan verlozen zyn soude/ten ware dat ik my behoedelijck wachte / dat ik voozwaer

ge

ende der Vrouwen loos bedrog.

gedaen hebbe alsoo lange als ik konde. Maer hier na maels doen des Coninks van Spangiens Some wat van ons verhoort had / soo seide hy ons lagen / tot dat hy de waerheyt onder vonden had: Daer na heeft hy my vooz den Keiser beschuldigt / als dat ik ten seeren dage / van heden ober acht dagen weder komen moet om een kamp met hem te bechten: ende nu als gy wel weet dat hy een kloek vroom Man is / ende ik krank ben / daerom heeft 't my Florentina bevolen dat ik u mijnen last te kennen geben soude / want sy weet wel dat gy mijn getrouwe vzeleb zyt / die my in den noot niet laten en sult. Doe seide Alexander: isser yemant die van u weet dat gy tot my gekomen zyt? Doen seide hy: Niemant en weet van mijnder reyse / want ik heb oozlof van den Keiser om tot mijn Vader te reysen / die in groote stecken leyt / om hem te visiteren. Doen vzaegde hem Alexander / wat raet heeft u Florentina gegeven / hoe ik u helpen soude? Hy antwoorde: Sy heeft my in die manieren geraden / Oalder liefste vzeleb / alsoo gy weet dat wy seer gelijk zyn / dat gy alsoo haestelijck komen soudt om den kamp te bechten / dat u dan niemant kennen en soude dan Florentina alleen / ende als den kamp gedaen ware / dat ik dan weder komen soude / en gy in u Rijk. Doozt vzaegde hy / wanneer sal den dag van den kampe zyn? Hy seide van heden ober acht dagen. Doen seide Alexander / waert dan dat ik desen dage toef de / so en kost ik niet komen ten gesetten dage: Nu siet wat sullen wy dan doen / want morgen sullen hier vergaderen alle de Heeren van mijnen Rijke/ende sy sullen in weer schappen ende in vzelebheden met my zyn/want ikse genaot heb / ende dan soud ik mijn Coninginne trouwen. Ende ist dat ik dan vertek / so sal 't af gaen / ende becht ik den kamp niet / so zyt gy verloren: daerom raet my 't beste van dese twee lastige saken. Doen

Lodow

Van de seven Wijzen;

Lodowicus dit hoorde / viel ter aerden / ende begoft te kermen / seggende aen alle zijden is my bange. Doen seide Alexander : Zijt te vreden / ik en sal u niet laten / al soud' ik mijn rijk ende Lijf verliesen : hoorz wat ik gedacht heb / want wy malhander seer gelijk zijn / ende ik noch niet seer bekent ben onder dat Volk / daerom suldy mijn Bruyt trouwen / ende houden die

Bruyloft recht of ick't ware : Maer als gy by haer te bedt gaet so siet dat gy my daer getrouw zijt / ende ik sal sondermezen op mijn Paerde sitten / ende rijden ter stede daer den kamp sal zijn ; ende ist dat my Godt victorie geeft / soo sal ik heymelijck weder komen ende dan suldy t' huyse reysen. Als hy dit gesept had / kuste hy hem ende trok wech / ende quam tot des Keyser's Hof daer hy den kamp vechten soude met Guydo. En Lodowicus bleef in 't Hof van Alexander. Des anderdaegs quam Lodowicus oft hy Alexander geweest had / ende trouwde Alexanders Bruyt / ende hielt groo-

ende der Vrouwen loos bedrog.

groote Bruyloft / en deden al de Heeren goede chier. En als het nacht geworden was ging hy te Bedt / ende leyde zijn Bruyt neben hem / en hy nam een bloot Sweert ende leyde dat tusschen hen beyden / waer af sy haer seer verwonderde / maer nochtans en seide sy niet een woort : ende also lag hy alle nachten met haer so lange als Alexander upt was. Hier en bobent quam Alexander by den Keyser / ende seide : Heer Keyser / ik heb mijnen Vader seer siek gelaten / nochtans ben ik om mijnder eeren wil gekomen om die te beschermen. De Keyser seide / gy hebt seer wel gedaen / by avonturen suldy metten rechtveerdigheyt vechten. Als des Keyser's Dochter vernam dat Alexander gekomen was / so santse om hem / ende sy was seer blijde van zijnder komste. Ende doe hy tot haer quam / viel sy hem om den hals ende kuste hem / seggende : Gebenedijt sy de uere dat ik u weder sie / wilt my doch seggen waer gy Lodowicum mijn Lief gelaten hebt : Doen seide hy haer alle dink / ende hoe hy hem Conink in zijn rijk gelaten had. Daer na nam hy oozelof aen haer / ende gink in Lodowicus kamer / ende daer en was geen mensche die wiste dattet Lodowicus niet en was / dan Florentia alleen.

Hier kampt Alexander voor Lodewijk des Keyser's Soon van Vrankrijk, tegen Guydon, des Coninks Soon van Spangien, die hy verwint.

DES ander-daegs eer hy ten kamppe ginge / seide hy den Keyser / daer Guydo by-stont : Heer Keyser / dese Guydo heeft my met leelijke diffamatie bedrogen / ende dat segge ik by al dat God is / dat u Dochter van my niet bekent en is. Doen seide Guydo / ik segge by al dat God is / dat gysse immers bekent

Vande seven Wijfen ;

kent hebt / dat ik heden om u hoeft beproeben sal. Hier
na saten sy beyde te Paerde / ende raecten malkander
dapper met slaegen / ende bochten langen tijd. Daer

na wert Alexander bet gemoet / ende hy sloeg Gypdo
het hoeft af met een herden slag / en hy sant dat hoeft
der Maget / daer sy blijde af was / ende bracht haer
Vader / seggende, siet Vader / 't hoeft des genen die my
gelogen heefe. Als de Keyser der victorie vernam / soo
sant hy ter stont om Alexander die hy meende dat Lo-
dowicus was / ende seyde hem : O Lodowice gy hebt
heden u eer en mijn Dochters eer beschermt / daerom
suldy my vooztaen weerdiger zyn en so wie u meer la-
stert / salmen in ontweerdigheit op hem verhalen : Alex-
ander seyde : God helpt den genen die in hem hopen.
Maer Heer Keyser / ik bidde een bede : Radien dat
ik mijnen Vader siek gelaten heb / dat gy gehengen
wilt dat ik weder tot hem trecke. Doen seyde de Key-
ser : Het belieft my wel / behoudelijck dat gy ter stont
weder komt / want ick en wil u niet ontberen. Alsoo
nam

ende der Vrouwen loos bedrog.

nam Alexander oozlof ende toog in sijn Lant : als hem
Lodowijk sag / wert hy seer verblift / ende seyde ; O
liebe Vrient hoe bendy gebaeren ? Doen seyde Alexan-
der : gaet totten Keyser ende dient hem soo gy gedaen
hebt / ik heb dat hoeft van nwen Vpant af-geslagen.
Doen seyde Lodowico : o lieve Vrient gy hebt my mijn
leven behouden / dat u God vergelden moet. Ende also
toog hy totten Keyser / ook en wasser niemant die
wiste dat Alexander weg geweest was dan Lodowic-
cus alleen. Ende als 't nacht was / en hy met sijn Co-
uinginne te bedt gegaen was / sprak hy haer minlijck
aen / ende betwees haer vylent schap. Doen seyde sy / gy
hebt die tijt seer lang gemaekt dat gy my noyt teken
der vylent schap bewesen hebt. Doen seyde hy waerom
dat ? Sy seyde : alle nacht als wy te Bed gegaen zyn /
lepde gy een zweert tusschen u en my / ende gy en hebt
my noyt aengeraekt dan nu. Als de Coning dit hoor-
de / merkte hy de trou van sijn Gesel / ende seyde : o lieve
Coninginne / dat en is dooz my niet gedaen / maer het
is om een groote pzoebinge der minne. Maer sy dacht
de eeuwige minne en suldy niet hebben / ende dacht
aen hem te wzeken dat hy haer versmaet had. Doen
wasser een Ridder die sy te voozen lief gehadt had / en
sy begon dese weder lief te krijgen / also dat se dogt hoe
se den Coning dooden mocht / en sy bereyden senijn en
bergaf den Coning / maer want hy sterck van natue-
ren was / en kosten hem 't senijn niet dooden / maer 't
wzocht een Lazarte in hem. Als sijn Heeren sagen
dat hy Melaeys was / versmaden sy hem / ende sey-
den dat hy niet langer Coningh zyn en mocht / want
hy geen reyne kinderen winnen en kost / waerom sy
hem verdoeben. Hier en binnen sterf den Keyser /
ende Lodowicus trouwde de Dochter. Ende daer na
sterf Lodowicus Vader / alsoo dat hy Keyser wert en
de Coning van Frankrijk. Als Alexander dit hoor-
de

Van de seven Wijsen,

de / dacht hy in hem selven : Du is mijn Geselle groo-
relijks verheben / wat mach ik beter doen dan tot hem
gaen / vooz wlen ik mijn Lijf gewaegt heb. Aldus
stont hy in eender nacht op / ende nam zijn Stok ende
zijn houten kleppe / ende reysde totten Kepsfer. Als
hy daer quam / gink hy sitten vooz de Poozte van den
Pallepse / daer die ander Melaeltsche Vleden saten / om
aelmissen te ontfangen. Ende ter bequamer tijt als
den Kepsfer vooz den Palleps quam / so klopten sy alle
met houte kleppen / ende Alexander dede desgelijks /
maer hem wiert niet gegeven : Doe gink Alexan-
der ende klopten aen de Poozt. De Pooztier vzaeg-
de wie daer was ? Alexander seyde / hier is een arm
versmaet mensche / ik bid u om Godts wil en wilt my
niet versmaden / maer wilt my om den eeuwigen loon
een bootfchap doen aen de Kepsfer. Hy seyde / wat is de
saeke ? Alexander seyde : wilt hem seggen datter een
Melaelts Mensch is / die seer grouwelijk is aen te
sien / die hem bidt om Godts wil / ende om de Conink
Alexanders wil / en hy begeert dat hy heden vooz hem
zijn aelmisse mag eten opter aerden. Doe seyde de Bo-
de : my verwondert dat gy dit van mijn Heere begeert /
want als die Sale is vol van Princen ende Heeren / en-
de waert datse u sagen / hen alle souden walgen vooz
meer spijse te nemen. Maer want gy so seer om Godts
naem gebeden hebt / so sal ik u bootfchap doen. Aldus
gink hy totten Kepsfer / ende dede die bootfchap. Ende
als den Kepsfer Alexanders naem hoorde / seyde hy den
Pooztier : Bzengt hem terstont in / hoe leelijk hy is /
en ozbineert hem een stede dat hy vooz my eten mach /
de Portier bzacht hem terstont in / ende sette hem spijse
vooz. Als hy aldus wel ende lekkerlijk at / seyde hy tot
een van de dienaers / liebe bzient wilt my een boot-
fchap aen den Kepsfer doen : als dat ik hem bidt om de
minne Godts ende Alexander zynen bzient / dat hy my
ia

ende der Vrouwen loos bedrog.

in sijnen Nap te dzinken senden wilt. Den Dienaer
seyde : om Godts wil sal ik u bootfchap doen / nochtans
meyne ik dat dy niet geschieden en sal dat gy bidt /
want dat gy eens upt mijns Heeren Nap gedronken
had / hy en soude daer niet meer upt dzinken : maer hy
dede de bootfchap. Als den Kepsfer den Conink Alex-
ander hoorde noemen / so dede hy zijn kop bollen van de
beste Wijn ende sountse des sieken : als hy den Wijn ont-
fangen had / soo goot hy die in sijn flesche / ende den
Rink die hem Lodowicus gegeven had / lepde hy in den
kop / ende sont hem den Kepsfer. Als den Kepsfer den
rink sag / soo sag hy dattet den rink was die hy Alex-
ander gegeven had / ende hy dagt in zijn herte / hoe dese
Mensche aen den rink gekomen was. Doe geboot hy
den sieken dat hy niet weg gaen en soude / hy en had
hem eerst gesprooken / want hy geen kennisse van hem
en hadde. Daer na als de maeltijt gedaen was / gink
den Kepsfer tot den Melaeltschen Mensch / ende vzaeg-
de hem hoe hy aen den rink gekomen was. Doen
vzaegde Alexander den Kepsfer : Heer Kepsfer / kent gy
den rink wel ? Den Kepsfer seyde : Ik kenne den rink
seer wel. Alexander vzaegde hem : Weet gy ook
wie gy den rink gegeven hebt ? Hy seyde : Ik weet
het seer wel. Doe seyde Alexander : Hoe ist dat gy
my niet en kent / want ik ben Alexander die gy den
selven rink gegeven hebt ? Doe de Kepsfer dat hoorde /
viel hy neder op ter aerde van weemoedigheyt / en-
de scheurde zijn Kepsferlijk kleet van doefheyt / ende hy
begon jammerlijk te klagen : seggende : O aider lief-
ste Alexander gy zijt de helft van mijn Ziel : hoe is
dijn Edel Vichaem / dat so teder was / aldus jammer-
lijk met dese leelijke Lazerie bekleet. Alexander ant-
woorde / Dit is geschiet om de groote troutwe die gy
op 't Bed van mijn Bzupd gedaen hebt ende houden
woud / leggende een zweert tusschen u en haer / waer-

om sy soo toornig op my is geworden / alsoo dat sy ende een Ridder / die haer Woel was / my vergeven hebben niet sijn / alsoo dat ick half doodt geweest heb / ende aldus mis maecht als gy siet. Ende noch soo hebben sy my upt mijn sijn gedreben. Als de Kepsfer dit gehoozt had / stont hy op ende viel hem om den hals / seggende: o mijn lieve Broeder Alexander / ik heb so groten rouwe van u Lazarie / och of ik voor u sterben mocht; maer mijn alderliefste / wilt u toch een luttel tijt lijden / dat wy ons bespreeken met de Meesters in Medicijne / hoe dat men u soude mogen genesen: ende ist dattet mogelijk is dat men u genesen ende gesont maecken kan / soo en sullen wy ons sijn / noch onse heerlijkheit / noch geen tijtlike have of goet sparen voor u gesontheyt. Doewert hem in 's Kepsfers Hof gegeven een ceterlike kamer / waer in hem besozgt wiert al dat hem van noode sijn mocht. Ende de Kepsfer sant sijn Broeder upt in alle Lantschappen / om te soecken wijse Meesters in de Medicijne / alsoo datter binnen eenen Maent vergadert waren dertigh d' alder subtylste Meesters die men vinden kost. Doen den Kepsfer de Meesters sag / sepde hy tot hen: Mijn Heeren ende Meesters / ik heb een vrient / die deerlyck met Lazarie besmet is / die ik geern helpen sou / waer voor ick geen ding sparen en wil / ende al mijn Silver en Gout wil ick goetwilligh geven om sijn gesontheyt / want ick niet liever en hebbe dan hem. De Meesters sepden hem / weet voor waer Heer Kepsfer / dat al de Doctoren in de Medicijne mogelijk kan wesen te doen / dat suldy in ons vinden. Doen wert de sieke haer gepresenteert / ende soo haest als sy hem sagen / ende sijn siechte ondertast hadden / gaven sy de sententie dat hy niet genesen en soude. Doen de Kepsfer dat hoorde / wiert hy seer bedroeft / ende badt Godt dat hy de siecken ontfermen wilde. Op een tijt als Alexander in sijn gebeden was /

quam

quam daer een stem tot hem / seggende: Waert dat de Kepsfer met sijn eppen hant dooden wilde sijn twee kinderen / die hem sijn Kepsferin gewonnen heeft / ende u baeden in 't warm bloet der kinderen / soo suldy gesont sijn. Als Alexander dat hoorde / dacht hy dattet geen ozboit en waer dat vissoen te open baren / om dat der natuere seer contrarie was / dat een Man sijn eppen kinderen dooden soude. Den Kepsfer badt Godtom de gesontheyt van Alexander / alsoo dat hy ten lesten een stem hoorde / seggende: Hoe lange sulstu aen my roepen / als 't Alexander geopenbaert is / hoe hy gesont worden sal? Doen de Kepsfer dit gehoozt hadt gong hy tot Alexander / ende sepde: Mijn lieve Vrient / gebenedijt moet Godt sijn / die niemant en verstaet die in hem hoopen / van wien ick verstaen heb dat u geopenbaert is hoe dat gy gesont worden sult: daerom bid ick u dat gy 't my segt; dat ick niet u daer in verblijden mach / ende ist dat gy my daer in behoeft / soo sal ik doen dat ik mach / ende my selven niet sparen / want al dat ick heb wil ick voor u setten. Doen sepde Alexander: O Heer Kepsfer / de manieren van my gesont te maeken / derf ick u niet openbaren / want sy gaet boven vermogen der natueren / daerom derf ik u dat niet te kennen geben / hoewel ik groot betrouwen op u heb. De Kepsfer sepde: Alexander hebt goet betrouwen in my / want al dat mogelijk is te doen om u gesont te krijgen dat sal ik doen. Alexander sepde: Ik hebt van God verstaen / waer 't dat ghy sepdet u kinderen dooden wout / en my in 't warm bloet baden / ik sonde gesont worden. Ende daerom heb ick dit aldus gezwegen / want my dunkt dat der natueren contrarie is / dat een Vader sijn eppen kinderen dooden soude om de gesontheyt van een vzeemde Man. De Kepsfer sepde: en seght niet meer dat gy vzeemt zijt / want gy zijt my soo weert als ik my selven ben: ende daerom hi

Had ick thlen kinderen / ick soudse niet spaten / om u gefonthept. Doen begon de Kēpser te vernemen wanneer de Kēpserin van hups reysen soude. Als de Kēpserin van hups was / glnck hy in de kamer daer die twee kinders lagen / ende nam zyn degen / ende stack bepde de kinders de keel af / ende ontfingh dat bloedt in een vat / ende Alexander badde hem daer in : ende so haest als hy hem gebaet hadt / wiert hy verandert in vlesch / gelijk een jong kind. Doen kende de Kēpser sijn aensicht / als dat hy 't selve was / ende seyde : O goede Alexander / nu sie ick u in de gedaente daer ick u te booren in plagh te sien / ende meenig-werf groote geneugte in gehadt had. Nu zy Gode gebenedijt die dese kinderen had gegeven / daer ick u mede gesont maken soude. Ende noch en wist niemant van der kinderen doot / dan de Kēpser en Alexander. Ende doen de Kēpser sag dat Alexander gesont was / seyde hy tot hem : Ick sal u een eerlyke familie doen / ende gy sult trecken tien mijlen van hier / ende als gy daer gekomen zyt / suldy des anderdaeghs weder komen / ende dan sal ik u te gemoet komen met grooter eere / ende houden u by my / tot dat wy u staet anders ozdineeren sullen. Desen raet behaegde Alexander wel / en dede so. Des ander-daegs quam daer een Bode totten Kēpser / en bootschapte hem de toekomst van Alexander : als de Kēpserinne dat hoorde / wert sy seer blijde / ende seyde totten Kēpser : O Heer Kēpser / en sullen wy niet groote ffeest hebben nu Coning Alexander komt / die wy in lange niet gesien en hebben ? Daerom treckt hem tegen met u Dincen / ende ik sal volgen met mijn Camerieren / ende noch en wist sy van de doot haerder kinderen niet. Doen trok de Kēpser met de Kēpserinne den Coning tegen met groote gestime : ende als Alexander by haer quam / ontfingen sy hem met grote blychheyt / ende bzochten hem met grooter eeren in 't

Dalleys

Dalleys. Als de tijt quam dat men ter Caselen sitten soude / so wiert de Coning Alexander tusschen de Kēpser ende Kēpserinne geset / ende de Kēpserinne bewees hem alle bzientchap die sy mocht. Als de Kēpser dat sag / was hy daer af seer blijde / ende seyde tot haer : O Jflorentina / boven alle dinck verbljide ick my dat ick sie dat gy u soo mijnlyck bewijst totten Coninck Alexander. Doen seyde sy : waerom sou ick dat niet doen / want zyn komst is ons bepde een groote vzeughde / maer sonderlingh / o Heer Kēpser / want gy dooz hem Kēpser geworden zyt / ende hy heeft dikwils zyn Lijf booz u gewaegt / ende hy heeft u van der doot verlost. Doen seyde de Kēpser / ick bid u Jflorentina / wilt hooren de woozden die ick u seggen sal : Saeght gy wel dien Melacschen Menschē die des ander-daegs booz my sat / ende badt dat ick hem te dincen schencken woude om de minne van Alexander ? Sy seyde : Ja ik Heer / ick sagh hem wel / van al mijn leven en sag ick nopt leelijcker misgmaekter mensche. Doen seyde de Kēpser : nu bzage ick u oft alsoo waer dattet de Coningh Alexander geweest waer / ende dat hy in geender manieren gesont gemaekt mocht worden / van alleen metten bloede van uwe kinderen die gy my bepde op eenen dagh gewonnen hebt / soude gy dan wel willen dat haer Bloedt upt-gestozt worde / dat hy hem daer in baden mocht / ende also geheel gesonthept verkrjgen / als gy siet dat hy heeft : Doen seyde sy : O Heere waerom bzagdy my dat / ick segge sekerlyk / al had ick thlen kinderen ick woude die altemael selve dooden / ende dat badt bereyden / dat ick hem daer in wasschen mocht eer dat ik hem in so grooten perijckel soude laten / maer al sulcken Dylent weder te krjgen / waer onmogelijck. Als de Kēpser dit van haer hoorde / wert hy in hem selven vertroost / ende seyde : O Vrouwē / want gy dan liever hadt den doot van u

H 5

kinderē

Kindereu / dan dat Alexander melaets zijn soude / soo wilt dan de waerheyt verstaen: die melaetschen Mensche die yhp seght / dat was Alexander die hier tegenwoozdigh sit / en hy is gesont gemaekt metten bloede van onse twee kindereu / ende sy zijn beyde doot. Als de Keesferinne dit hoorde / wertse seer bedrukt / als van der natueren wegen / hoe wel sy te voren geseyt hadde dat se liever haer kindereu gedoot gesien hadt dan Alexander in sulcker pijn te laten. Als de Doesters van de kindereu dit gehoozt hebben / maekten sy so grooten geroep / so dat ober al 't Hof groote droefheyt gemaekt wiert om des Keesfers kindereu. Die Doesters liepen haestelijc totte kamer daer de kindereu waren: ende als sy daer quamen / sagen sy de kindereu t' samen lopen spelen / ende songen Ave Maria gratia plene. Doe gingen sy terstont by den Keesfer / ende seyde hem hoe dat die kindereu levendigh waren ende wel te pas / ende dat om haer keel een gulden Circkel hing daer de wonden geweest hadden: Waerom ober al het Hof groote blijtschap geschiede van des Keesfers Volk / ende sy gebenedyden ende loofden Godt den Heere van soo grooten mirakel. Daer nae vergaderde de Keesfer een groot Heer van Volk / ende trok metten Coning Alexander / ende brocht hem weder in Egypten / ende hy dede de Coninginne ende den Ridder die met haer in overspel leefde te pulver verbjanden. Ende doen dat soo geschiet was / had hy een eenige Suster die hy Alexander tot een Hupsvrouw gaf. Ende doen de Coning Alexander al in sijn Rijk in vrede geset had / soo trock de Keesfer weder in sijn Rijk. Ende als Alexander geconfirmieert was in grooter glorie ende macht / soo dachte hy op sijn Vader ende Moeder / die hem in de Zee hadden geworpen / ende so sy in de bezre Landen woonen / sont hy een Bode tot haer / ende dede haer weten dat de Coning van Egypten op een tijdt daer

daer wilde komeu ende byolijc met haer zijn. Ende doe de Bode tot hen-leden quam / soo ontfongen sy hem minlijc / ende begiften hem met groote gaben / ende sy ontboden den Coning haren willigen dienst / maer dat se daer te kleyn toe waren / dat de Coning hem soude geweerdigen hen-leden sulcke eere te bewijfen. Ende als de Bode weder gekomeu was / soo vertelde hy de Coning hoe minlijc dat se hem ontfangen hadden / ende met giften ende gaben hem eerlijc versagen / ende hoe willighlijc dat se haer onder gaben toten gesoode des Coninks / alsoo dat de Coning daer af seer verblijde. Ten gesetten dage quam den Coning tot sijn Vaders Hups / maer de Vader ende Moeder en wisten niet dat sy Ouders waren van den Coning. Ende doen de Coning by sijn Vaders Casteel quam / soo reet hem de Ridder te gemoet. Als hy by den Coning quam / tradt hy van sijn Paert ende groete den Coning / tatter aerden toe neygende: Maer de Coning ghaot hem wederom op sijn Paert te sitten. Als

Van de seven Wijfen;

Als sy booz dat Slot quamen/ soo quam hem de Moeder te gemoete/ ende vallende ter aerde/ groete sy den Coninck. Ende de Coninck namse op ende kustense vrendelijck/ ende sy septe tot hem: O Heere Coninck/ ghy doet ons met de tegenwoozdighepdt van uwen Edelen persoone groote eere/ die wy nimmer meer weerdigh en mogen worden.

Hoe Coninck Alexander begeerde met sijn Vader te eten, ende hoe den Vader begeerde hem het Hant-water te geven.

DAer nae als alle dinck berepdt was/ ende men ter Tafelen gaen soude/ soo quam de Vader met het Becken ende Water-bat/ en de Moeder met de dwale/ seggende: Heer Coningh alle dingh is berepdt/ beliest u Water op uwe handen te nemen/ ende sy begosten Water te geven. Doen de Coning dat sagh/ loeg hy in hem selven/ ende septe binnens monts: Du is den sanck des Nachtegaels volbracht. Den Coningh en woude dat water van hem niet ontfangen/ ende septe: Wijn outheyt is soo eerbaer/ dat ik dat geensins toe-laten en wil: ende riep een van sijn Dienaers die hem daer in dienende was. Doe de Coninck gink sitten ter Tafelen/ soo sette hy sijn Moeder aen sijn rechter zijde/ ende sijn Vader aen de sincker zijde/ ende sy sagen hem dickwils aen. Daer nae als de Maeltijt gedaen was/ soo gink de Coninck in een kamer/ en riep den Ridder ende de Vrouw tot hem/ ende geboot al d' ander upt te gaen/ ende septe: Mijn alderlieffte/ hebt gy eenige kinderen? Sy sepden: Neen Heer Coning/ wy en hebben Sone noch Dochter. De Coninck septe: Hebdy geen kinderen gehad? de Ridder septe: Wy hebben een Soon gehad/ maer die is doot. De Coninck vragde: Hoe is hy gestorven? De Ridder septe:

ende der Vrouwen loos bedrog.

septe: metter natuerlijcken doot. Doen septe de Coning: Oft ick bewijsen mocht dat hy anders gestorven waer. Doen septe de Ridder: O Heer Coninck/ waerom vragdy aldus van onsen Sone? De Coning septe: Ik doe dat sonder oorsake niet/ ende daerom wil ik weten met wat doot hy gestorven is/ ende en wil dy 't my niet seggen/ soo sal ick u laten dooden. Doen sy dat hoorde/ vleense ter aerden/ ende baden haer lijfs genade. De Coningh hiesse weder op/ ende septe: Ik en ben daerom tot uwen Hupse niet gekomen u Wloodt te eten dat ik u een Verdrader sijn soude: Maer seght my de waerheyt/ want het is my te voren gekomen dat gy hem gedoot hebt. Doen septe de Ridder: Heer Coningh mijn lijfs genade/ ik sal u de rechte waerheyt seggen. Doen septe de Coning: En weest niet verbaert u sal niet misschten. Ende doe septe de Ridder: Heer Coninck/ wy hebben gehad eene reuligen Sone/ die seer wijs ende verstandig was/ dewelke/ als hy op een tijt booz ons stont/ ter Tafelen dienende/ so quam daer een Nachtegael singen/ ende onsen Sone begon ons te beduyden de meninghe des Nachtegaels/ ende septe: Desen Vogel singt dat ick noch so grooten Heer worden sal/ dat vzeemt om dunken sal wesen/ want dat men mijnen Vader gehengen woud/ dat hy water storten soude om mijn handen te wasschen ende mijn Moeder soude de Dwale houden om te droogen. Doen ick dat hoorde/ wert ick toornig/ ende wierp hem daerom in de Zee om te verdinken. Den Coning septe: wat quaet had u daer af mogen komen/ of gy groot ende verheben had geworden. De Ridder septe: Het was in groote toornigheyt geschiet. Den Coning seide: Het was dwaeslijck van u gedaen/ dat ghy tegen den wille Godts doen wout/ maer nu weet dat sekerlijck dat ik u Sone ben; den welken ghy in de Zee geworpen hebt: maer

Van de seven Wijsen,

maer Gode Almachtigh heeft my behouden / ende tot desen staet gebracht. Doe sijn Vader ende Moeder dat hoorde / wierden sy seer verblijt / ende bleuen hem te voet / ende hy hiesse weder op / tude seide: En vrees niet / maer weest vrolijk ende blijde / want ghy en sult daerom geen verdriet lijden: Maer mijn verheffinghe sal u glorie ende eeuwig profijt zijn. Also kuste hy sijn Vader ende Moeder met grooter vrendelicheit. Ende doe nam hyse in sijn Rijk / ende brachtse in sijn Paleys / daer sy met hem bleuen soo lange als sy leefden. Doen seide des Kepsers Sone: Heer Vader hebde dit wel verstaen dat ick geseydt heb. Den Kepsers seide: Ik hebt seer wel verstaen: Doen seide de Sone / mijn liebe Vader / dat my Godt wijsheyt ende verstant gegeven heeft boven veel menschen / dat en is tot verminderinge van u eere ende mogentheydt niet: maer 't is veel meer tot vermeerderinghe ende profijt van u / als des Conincs mogentheydt die van sijn Ouders in de Zee geworpen zijn / niet wiert gekeert in schande ende confusie van sijn Ouders / maer tot grooter eere ende profijt. Doen seide de Kepsers: Ich wil u mijn Sone dat Kepsers-ryck overgeven te regeeren / want ick ben alsoo onder wesen van 't exempel dat gy my geseydt hebt / dattet my best is dat ick voortaan ruste van mijn arbeit / want ick out ben / ende des rustens voortaan behoeten sal. Doen seide de Soone / neen Vader / alsoo en sal 't niet zijn / maer soo lange als gy leeft sulde de macht hebben van al 't rijk te gebieden / ende te doen al dat den Kepsers toe behoort. Laet ons nu voort gaen tot de Sententie der Kepsersinne. Doen dede de Kepsers de Rechters te rechte sitten / ende de Kepsersinne met al haer vrouwen werden daer in de Dierschaer gepresenteert / ende die Hovellinck wiert daer mede gelept in Vrouwen klederen / vooz alle Menschen. Als dit geschiet was / so

epsch-

ende der Vrouwen loos bedrog.

epchte des Kepsers Soone de Sententie over dese Liederen / ende seide: O eerwaerdige Vader soo als gy zijt Kepsers van al de Werelt / ende u mogentheyt epcht te doen Bonisse in alle natien van Menschen die 't van u versoeken: Nu epch ik heden oordeel ende recht van de valsheyt die my de Kepsersinne opgelept heeft / waerom ick sevenwerf ter Galgen gelepdt ben geweest / ende van de ontrouwe diese gedaen heeft. Doen de Kepsersinne dat hoorde / viel sy ter Aerden vooz de voeten des Kepsers ende bad genade / 't welck haer nochtans niet helpen en mocht / want des Kepsers Soone verbolghde doe seer om de rechtveerdige Sententie te hebben. Doen seiden de Rechters / haer

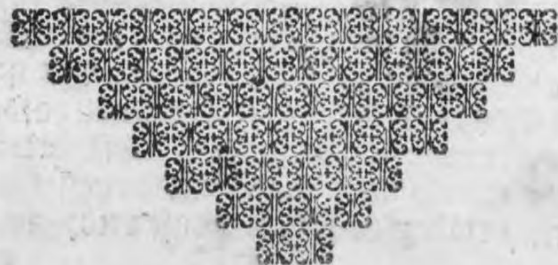
eygen belijden false verdoemen / ende dat seecker getuyge des Rabauts die by haer bevonden is / bewijst oock hem selven: Daerom geben wy oock oordeel tegen de Kepsersinne / dat sy gebonden sal worden aen een Paerts-staert / ende worden alsoo gesleept door al de straten / totte plaetse daer mense verbzanden sal.

Voort

Van de seven Wijfen, ende der Vrouwen &c.
Doozt so wijen wy dat men den Ridder van Ildt te
Ildt ontleden sal. Dese Donnisse wierden van al
Menschen geprefen. In korter tijdt hier na sterft de
Keysler / ende Diocletianus regeerde dat Rijk met
grooter wijsheyt / ende hy onthiel sijn Meesters by
hem in grooter weerdigheyt / ende hy regeerde da
Rijk met haren rade: Alsoo dat hy boven zijns Va
ders recht ende Oordeel in alle Justitien gink / en de
Meesters hadden hem seer lief / ende overbrochten
t' samen haer leven met Godt in een goet eynde.

Hier eyndigt de Historie van de
seven Wijfen van Romen.

Dit Boexken is gevisiteert ende ge
approveert van den Eerweerdigen Meester Jan
Goofens van Oorschoot, Prochiaen van Sinte
Jacobs Kerke, ende Licentiaer in der Godheyt,
ende geconsenteert in den Raet van Brabant,
te mogen Printen. Datum te Brussel, den twee
en-twintigsten Decemberis: Anno M. D.
LXXX.

epit. J

